

Lærdóms Bók

í

evangelisk-kristilegum

Trúarbrøgðum,

handa

Unglingum.

Selst óinnbundin á Prentp. 24 ß Silfurmynt.

Videyar Klaustri.

Prentuð á Forlag Sekret. O. M. Stephensens.

1842.

Advaran

til

Kénnendanna.

1) Sérhver meiníng, hvert heldur hún er í Lærdóms- edur Ritníngar-greinum, ellegar í athugasemdum og útskíríngum greinanna, á nákvæmlega og skilmerkilega ad útþýdast fyrir barninu, ádur enn þad lærir nokkud af þeim utanad.

2) Tornæmir, sem hverki hafa efni né tíma til ad læra meira, þurfa ekki nema ad vita vel sjálfar Lærdóms- og Ritníngar-greinirnar, sem þar standa prentadar hjá.

3) Kénnendurnir ega ad láta børnin leita ad þeim greinum í Biblíunni, sem til er vísad, en þó ekki eru prentadar. Pár, sem møeg børn eru, ega þeir ad láta þau lesa þær til skiptis og med stuttum spurníngum útúr, koma þeim í skilníng um meiningúna.

4) Sérhver Lærdóms-grein í bókinni er svo skiljanlega samantekin og Atridis ordin adgreind, ad hægt er hverjum einum ad spyrja útúr þeim; þessvegna gjørist engin þørf ad prenta spurníngarnar, einkum þar raunin er ó-týgnust, ad opt og tídum hafa bædi Kénnendur og Lærendur minna þenkt úti sannleikann vegna spurnínganna.

Sá litli

Lúthers

Katekismus.

Þetta eru

Tiu Laga-Bodord Guds.

Fyrsta Bodord.

Eg er Drottinn Gud þinn, þú skalt ekki hafa annarlega Gudi fyrir mér.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum yfir alla hluti fram, Gud ad óttast, hann ad elska og á hann einn ad trúa.

Annad Bodord.

Þú skalt ekki leggja nafn Drottins Guds þins vid hégóma, því Drottinn mun ekki halda þann

saklausann, sem brúkar hans nafn hégómlega.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Engum egum vér ílls ad bidja í hans nafni, ekki sverja vid þad né fjølkíngi fremja, ekki ljúga né svíkja; heldur egum vér Guds nafn ad ákalla í øllum vorum naudsynjum, þad ad tilbidja, lofa þad og því þakkir ad gjøra.

Þridja Bodord.

Minnstú ad helga hvíldardaginn Drottins Guds þíns.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ekki fyrirlítum prédikunina né hans ord; heldur egum vér þad heilagt ad halda gjarnan heyra þad og læra.

Fjórda Bodord.

Heidra skaltú Fødur þinn og Módur, svo þér vel vegni og þú verdir lánglífur á jørdunni.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska

Gud. Ad vér ekki fyrirlítum vora foreldra, né þá, sem yfir oss eru bodnir, ekki þá til reidi reitum; heldur þá í heidri hofum, þjónum þeim og hlýdnir séum, elskum þá og vyrdíng veitum.

Fimta Bodord.

Þú skalt ekki mann deyda.

Hvad er það?

Pad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ekki meidum hold vors náúnga, eda gjørum honum mein í nokkru; heldur egum vér honum ad bjarga og vithjálpa í øllum hans lífs naudsynjum.

Sjøtta Bodord.

Þú skalt ekki hórdóm drýgja.

Hvad er það?

Pad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér lifum hreinferduglega bædi í ordum og verkum, og ad hverr einn elski og í heidri hafi sína ekta-persónu.

Sjøunda Bodord.

Þú skalt ekki stela.

Hvad er það?

Pad er: vér egum ad óttast og elska

Gud. Ad vér ekki grípum góts eda peninga vors náúnga, eda med fölskum kaupeyri eda undirhyggju undir oss drøgum; heldur egum vér honum ad hjálpa, svo hans góts og uppheldi ávaxtist og vardveitist.

Áttunda Bodord.

Þú skalt ekki bera falskann vitnisburd á móti þínum náúnga.

Hvad er þad?

Pad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ekki ránglega ljúgum nokkru á vorn náúnga, ekki svíkjum, baktølum eda ófrægjum hann í nokkru; heldur egum vér hann ad afsaka, allt gott um hann ad tala og færa alla hluti til betra vegar.

Níunda Bodord.

Þú skalt ekki girnast hús náúnga þíns.

Hvad er þad?

Pad er: vér egum ad óttást og elska Gud. Ad vér ekki med flærd stundum eptir arfi edur fasteign vors náúnga, edur undir oss drøgum med yfirvarpi laga og réttinda; heldur egum vér þar til ad hjálpa og styrkja, ad hann hafi sitt allt óskaddad.

Tíunda Vorord.

Þú skalt ekki girnast kvinnu náúnga þins, ekki þjón né þjónustukvinnu, ekki uxa né asna og ekkért þad hans er.

Hvad er þad?

Þad er: vér egum ad óttast og elska Gud. Ad vér ekki burt-tælum eda lokkum frá vorum náúnga hans egin-kvinnu, þjónustufólk eda kvikfé; heldur egum vér ad áminna og rádleggja, ad hverr og einn sé samt og átundi ad þjóna, þad honum skyldugt er.

Hvad segir Gud um øll þessi Bodord?

Hann segir svo í 2 Mós. b. 20, 5. 6. Eg er Drottinn þinn Gud, eg er vandlátur Gud., sem læt straff fyrir fedranna ránglæti koma fram á børnunum í þridja og fjórda lid, þad er ad segja á þeim, sem mig hata; eg er líka sá, sem audsýni miskunsemi í þúsund lidu á þeim, sem mig elska og vid þá, sem vardveita mín bodord.

Hvad er þad?

Þad er: Gud hótar þeim øllum pínu, sem afvikja þessum hans Bodordum; því

egum vér ad óttast og hræðast hans straff, og ekkért ad gjøra á móti hans Boðórðum; en þeim øllum, sem þessi hans Boðorð halda, lofar hann sinni náð, miskun og øllum góðum hlutum; þar fyrir egum vér Gud ad elska, trúa honum og treysta og eptir hans Boðorðum gjarnan ad gjøra.

Trúar = Játníngin.

Fyrsta Grein.

Um Skøpunina.

Eg trúi á einn Guð, Føður almáttugann, Skapara himins og jarðar.

Hvað er það?

Það er: eg trúi að Guð hafi skapað mig, ásamt øllum øðrum sképnum, og að hann hafi géfið mér ønd og líkama, augu, og eyru og alla limi, þar með skyn og skilníngar = vit, og að hann øllu þessu enn þá vid makt heldur. Hér til veitir hann mér

og fyrirsjer nóglega, og daglega géfur hann mér klædi og skjædi, mat og drykk, hús og heimili, fødur og módur, akur og kvikfé og allt þad, sem gott er, med ølln því eg medþarf til þessa lífs uppheldis. Hann verndar mig og vardveitir frá øllum skada og háska og øllum íllum hlutum. Allt þetta gott veitir hann mér af sinni einskjærri fødurlegri, gudlegri gódgirnd og miskun, án allrar minnar verdskuldunar. Fyrir hvad allt eg á honum þakkir ad gjøra, honum þjóna og hlýdinn ad vera. Þetta eru vissuleg sannindi!

Onnur Grein.

Um Endurlausnina.

Eg trúi á Jesúm Krist Son hans eingétinn Drottinn vorn, hvérr ed gétinn var af heiløgum Anda, fæddur af María meyu, pindur undir Pontsíó Pílató, krossfestur, deyddur og grafinn; nidursté hann til helvitis, en á þridja degi reis hann upp frá daudum,

uppsté hann til himna, situr nú til Guds Födurs almáttugs hægri handar, og þadan mun hann koma ad dæma lifendur og dauda.

Hvad er þad?

Þad er: eg trúi ad Jesús Kristur sé sannur Gud, af Födurnum gétinn fyrir allar aldir, líka sannur madur, fæddur af María meyu; ad hann sé minn Drottinn, sem mig glatadann og fyrirdæmdann mann hefir afrekad, endurleyst og frelsad frá øllum syndum, daudanum og djøfulsins valdi, ekki med gulli eda silfri, heldur med sínu heilaga, dýrmæta blódi og sinni saklausu pínu og dauda, svo ad eg sé hans eginleg eign, lifi undir hans valdi í hans ríki, honum þjóni í eilífu réttlæti, meinleysi og sáluhjálp, líka sem hann er sjálfur af daudanum upprisinn, lifir og ríkir ad eilífu. **Þetta eru vissulega sannindi!**

Þridja Grein.

Um Helgunina.

Eg trúi á heilagann Anda og að sé ein, heilög, almennileg, kristileg kirkja, sem er samneyti heilagra, fyrirgéfning syndanna, holdsins upprisa og — eptir þetta líf — eilíft líf.

Hvað er það?

Það er: eg trúi að eg géti ekki af sjálfs míns egin krapti eða skilníngi trúað á Jesúm Krist minn Drottinn eða til hans komist; heldur hefir heilagur Andi mig, með guðspjallanna kénníngu, kallað og upplýst með sínum ástgjøfum, helgað mig og viðhaldið í réttri trú; líka sem hann alla aðra kristna menn á jørðu, kallar, samansafnar, upplýsir, helgar og í réttri trú á Jesúm Krist varðveitir; í hverri kristilegri kirkju hann náðarsamlega fyrirgéfur mér og øllum trúuðum daglega allar syndir, og á efsta degi mun hann uppvekja mig og alla menn áf dauða og géfa mér með øllum rétt-trúuðum fyrir Jesúm Krist, eilíft líf og sáluhjálp.

Þetta eru vissuleg sannindi!

Drottinleg Bæn.

Fadir vor, þú, sem ert á himnum!

Hvad er þad?

Þad er: Gud vill hér med tilleida oss og lokka ad vér trúa skulum, ad hann sé vor réttilegur Fadir og vér hans sannarleg børn, svo vér þess heldur med fullu trúnadar-trausti megum hann bidja, eins og góð børn bidja sinn elskulegann ſødur.

Fyrsta Bæn.

Helgist þitt nafn.

Hvad er þad?

Þad er: Guds nafn er sannarlega í sjálfu sér heilagt, þó vér bidjum ekki; en vér bidjum í þessari bæn, ad þad einnig helgist hér med oss.

Hvernig skédur þad?

Þegar Guds ord kénnist réttilega og hreinlega og vér eptir því lifum heilaglega, eins og Guds børnum hæfir; þar til hjálpi oss vor elskulegi Fadir á himn-

um! en hverr, sem ødruvísi kénnir eda lifir enn Guds ord býdur, sá vanhelgar Guds nafn á medal vor; þar frá vardveiti oss vor elskulegi himneski Fadir!

Önnur Bæn.

Tilkomi þitt ríki.

Hvad er þad?

Þad er: Guds ríki kémur ad sønnu án vorrar bænar af sjálfu sér til; en vér biðjum í þessari bæn, ad þad einnig komi til vor.

Hvernig skédur þad?

Þegar Gud géfur oss sinn heilaga Anda, sá oss veitir þá náð, ad vér trúum hans heilaga ordi, lifum heilaglega, hér stundlega, en annars heims eilíflega.

Þridja Bæn.

Verdi þinn vilji, svo á jørdu, sem á himnum.

Hvad er þad?

Þad er: Guds gódur og nádugur vilji verdur á himnum, þó vér bidjum ekki; en vér bidjum í þessari bæn, ad hans vilji verdi hér á medal vor.

Hvernig skédur það?

Þegar Guð ónýtir og hindrar øll ill ráð og vondann vilja þeirra, sem því valda, að Guðs nafn vanhelgast og hans ríki náir ekki til vor að koma, sem eru: djøfullinn, heimurinn og vor holdlegur vilji; heldur styrkir hann oss og støðuga gjørir í sínum orðum og í trúnni, allt til vorra æfiloka; þetta er hans miskunsamur og góður vilji.

Fjórða Bæn.

Géf oss í dag vort daglegt brauð.

Hvað er það?

Það er: Guð géfur að sønnu daglegt brauð, jafnvel vondum mønnum, þó vér biðjum ekki; en vér biðjum í þessari bæn, að hann láti oss vort daglegt brauð viðurkénna og með þakklæti til vor meðtaka.

Hvað kallast daglegt brauð?

Það kallast allt það, sem nauðsynlegt er til þessa lífs bjargar, sem er: matur og drykkur, klæði og skjæði, hús og heimili, tøður og engjar, kvikfénaður, góz og peníngar, góð ekta-persóna, hlýðin børn, dyggt þjónustu-fólk, trúir og frómir yfirmenn, góð almúgans stjórn, hagstæð veð-

urátt, fridur, heilbrygdi, sidsemi, heidur, gódir vinir, trúfastir nágrannar og allt annad þessu líkt.

Fimta Bæn.

Fyrirgéf oss vorar skuldir, svo sem vér og fyrirgéfum vorum skuldunautum.

Hvad er þad?

Þad er: vér bidjum í þessari bæn, ad Fadir vor himneskur vilji ekki álíta vorar syndir, svo hann, fyri þeirra skuld, vilji ekki veita oss vora bæn — því vér erum allra þeirra hluta ómaklegir, sem vér hann umbidjum og høfum þad ekki verdskulad — heldur ad hann vilji oss þad allt géfa af sinni eginlegu nád; því daglega syndgum vér og verdskuldum ekki annad enn straff; svo viljum vér einnig þarámóti fyrirgéfa af hjarta þeim, sem oss á móti brjóta, og gjøra þeim gott, sem vid oss misgjøra.

Sjøtta Bæn.

Eigi leid þú oss í freistni.

Hvad er þad?

Þad er: Gud freistar ad sønnu einkis manns; en vér bidjum í þessari bæn, ad

hann vilji vernda oss og varðveita frá andskotans, heimsins og holdsins vélum, svo vér hrøpum ekki fyrir þeirra tilteygíngu í vantrú, ørvæntíngu edur aðrar stór-syndir og lesti; og þó vér freistumst af øllu þessu, þá láti hann oss um síðir yfirvinna og sigrinum halda.

Sjøunda Bæn.

Heldur frelsa oss frá illu.

Hvað er það?

Það er: hér biðjum vér alls í einu í þessari bæn, að Faðir vor himneskur frelsi oss frá øllu illu til lífs og sálar, farsælðar og heiðurs; en að síðustu, þegar vor dauðastund er komin, gefi hann oss góðann afgáng og taki oss miskunsamlega til sín, úr þessum eymdadal, inní himnaríki. Amen.

Hvað er það?

Það er: að eg skal vera fullviss, að þessar vorar bænir séu vorum himneska Føður þakknæmilegar og af honum heyrðar; því hann hefir sjálfur skipað, að vér skyldum með þessum hætti biðja og hefir lofað að hann vilji oss bænheyra. Amen!

Amen! það er: já, sannarlega, það skal svo vera.

Skírnar Sakramentið.

---

1. Hvað er Skírn?

Skírnin er ekki einsamalt vatn, heldur er hún það vatn, sem saman er reirt og bundið með Guðs boðorði og með Guðs orði samtengt.

2. Hvert er það Guðs orð?

Það vor Herra Jesús Kristur sagði hjá Matthæusi í 28da Kap: Farið og gjörið allsslags þjóðir að mínum Lærisveinum, og skírið þær til nafns Föðurs og Sonar og heilags Anda.

3. Hvað útvegar Skírnin oss og veitir?

Hún útvegar oss og veitir fyrirgéfníngu syndanna, frelsar oss frá dauðanum og djöflinum og géfur þeim öllum eilífa sáluhjálp, sem trúa því, er Guðs orð og fyrirheit lofa.

4. Hver eru þau Guds ord og fyrirheit?

Þau vor Herra Jesús Kristur segir hjá Markúsi í 16da Kapítula: Hverr, sem trúir og verdur skírdur, sá mun hólpinn verda, en hverr, sem ekki trúir, sá mun fordæmast.

5. Hvernig fær vatnid verkad svo veglega hluti?

Vatnid má aldrei slíks orka, heldur veitir þad Guds ord — hvert ad er í og med vatninu — og trúin, hver ad slíkum Guds ordum í vatninu trúir; því fyrir utan Guds ord er vatnid einsamalt vatn en engin Skírn; en þegar Guds ord samlagast vatninu, þá er þad Skírn. Þad er nádarfullt lífsins vatn og endurgétníngar laug í heilögum Anda, eins og Páll Postuli segir í Sendibréfinu til Títusar í 3ja Kapítula;

Eptir sinni miskunsemi hefir Gud oss hólpna gjört, med endurgétníngar-lauginni og endurnýúnginni, sem skédur af heilögum Anda, hverjum hann hefir nóglega úthellt yfir oss fyrir Jesúm Krist vorn Lausnara, svo vér, réttlættir fyrir hans nád yrdum erfíngjar eilífs lífs eptir voninni. — Þessi ord eru sönn og trúanleg. —

6. Hvad merkir hvílík vatns Skírn?

Hún merkir það: að sá hinn gamli Adam í oss, á daglega að drekkjast og deyðast fyrir yðrun og yfirbót, með öllum syndum og vondum girndum, og síðan daglega framkoma og upp aptur rísa nýr maður sá, er lifa skal í réttlæti og heilagleika fyrir Guði æfinlega.

7. Hvar stendur það skrifað?

Páll Postuli segir í Sendibréfinu til Rómverja 6ta Kapitula: Svo erum vér með Kristi greftraðir í skírninni til dauðans, að líka sem Kristur er uppvakinn frá dauðum fyrir dýrð Föðursins, svo eigum vér að gánga í nýu líferni.

Altaris Sakramentið.

1. Hvað er Sakrament Altarisins?

Altaris Sakramentið er sannarlegt hold og blóð Drottins vors Jesú Krists, undir brauði og víni,

af sjálfum Jesú Kristi innsett, oss kristnum mønnum ad eta og drekka.

2. Hvar stendur þad skrifad?

Svo skrifa þeir heiløgu Gudspjallamenn, Matthæus, Markús, Lúkas og Postulinn Páll:

Vor Herra Jesús Kristur, á þeirri nóttu sem hann svikinn var, tók hann braudid, gjordi þakkir og braut þad og gaf sínum Lærisveinum og sagdi: takid og etid, þad er minn líkami, sem fyrir ydur verdur géfinn. Gjorid þad í mína minníngu!

Sømuleidis eptir Kvoldmáltídina, tók hann kaleikinn, gjordi þakkir, gaf þeim hann og sagdi: drekkid allir hér af, þetta er kaleikur ens Nýa Testamentis í mínu blódi, sem fyrir ydur úthelliſt til fyrirgéfníng-

ar syndanna. Gjörid þetta, svo opt, sem þér þad drekkid, i mína minníngu!

2. Hvad stodar oss med þvilíkum hætti ad eta og drekka hér af?

Þad sýna mér þau ord, sem hér standa: fyrir ydur géfst og úthellist til fyrirgéfníngar syndanna; því oss veitist fyrir þessi ord, í Sakramentinu, syndanna fyrirgéfníng, eilíft líf og sáluhjálp, því hvar syndanna fyrirgéfníng er, þar er einnig lífid og sáluhjálpin.

4. Hvernig fær líkamleg bergíng verkad svo mikla hluti?

Bergíng brauds og víns verkar þad í engann máta, heldur ordin, sem hér standa: fyrir ydur géfst og úthellist til fyrirgéfníngar syndanna; hver ord ad eru hjá líkhamlegri bergíngu svo sem höfudstykki í þessu Sakramenti. Hverr, sem þessum ordum trúir, hann ödlast allt þad, er þau innihalda og uppáhljóda, sem er syndanna fyrirgéfníng.

5. Hverr neytir þessa Sakramentis maklega?

Ad fasta og sig likhamlega þar til ad búa, er ad sönnu góð ytri sidsemi; en sá er sannarlega maklegur og velskikkadur, sem trúir þessum Krists ordum: fyrir ydur géfst og úthellist til fyrirgéfningar syndanna. En hverr, sem ekki trúir þessum ordum og efar þau, hann er ómaklegur; því þetta ordid: fyrir ydur, krefur fullkomlegrar trúar í hjartanu.

Fyrsti Kapituli.
Um Gud og hans Eginlegleika.

1.) Hvernig vér fáum þekkíngu um Gud.

§. 1. Oss mønnunum ridur mjøgmikid á ad vér lærum ad þekkja Gud; því annars gjætum vér ekki skilid, hvernig heimurinn er ordinn til; vér vissum þá ekki heldur hvers vér mættum vænta um vora hagi eptir daudann og hefdum enga óbrigdula hjálp ad reida oss uppá í vorum mótgángi.

Merk: Þad eru kølluð Trúarbrøgd, ad þekkja Gud og hans vilja, og med hverju móti vér egum ad heidra hann og hlýda honum.

§. 2. Undir nafninu Heimur, skilst almennilega bædi Himin og Jørd, med øllu því, sem í þeim er.

Merk: a) Auk Sólarinnar og Túnglsins sjáum vér á himninum mikinn fjølda af Stjørnum. Medal þeirra eru nokkrar, sem kallast

Plánetur, allteins krínglóttir hnettir eins og vor jørd, og er ekki ólíklegt ad í þeim búi margskonar lifandi sképnur. En þær eiginlegu Stjørnur eru Sólir, eins og sú, sem skín nærst oss, og upplýsa med sama hætti hnetti þá, sem þeim eru nálægastir. Túnglid er hnøttur einsog jørdin, sem fær, eins og hún, ljós sitt af sólunni.

b) Á jørdunni teljast hér um tuttugu og fimm þúsundir lifandi sképna af ýmsu kyni, auk mannanna, sem eru tals þúsund Millíónir — en hver ein Millíón er sama sem þúsundsinnum þúsund. Adrar lifandi sképnur, sem til adgreiníngar frá mønnunum kallast skynlausar og mállausar, skiptast í dýr, fugla, fiska, orma, skorkvikindi og þær sképnur, sem lifa bædi í vatni og á landi. Sérhver af kynferdum þessum inniheldur margskonar tegundir, sem eru hver annari ólíkar.

§. 3. a) Hverr, sem vill gæta skynsemi sinnar, á hægt med ad þekkja, ad Heimurinn hefir ekki getad ordid til af sjálfum sér, heldur enn hús nokkurt eda þorp hafi getad byggt sig sjálft; því enginn sá hlutur er til, sem ekki hefir haft sína orsøk, af hverri hann er kominn.

b) Heimurinn hefir ekki getad ver-

id til frá eilífd; því vér sjáum, ad allir hlutir eru umbreytanlegir og bædi menn og sképnur ásamt ødru fleiru, hafa upphaf og endir.

§. 4. Frá eilífd hlýtur ad hafa verid ein ædsta Vera, sem skapad hefir heiminn, eda rádid fyrir upptøkum hans og nidurrødun. Þessi Vera kallast Gud, og þessi Gud hlýtur ad vera sá allra vísasti, máttugasti og gædskuríkasti, því þeim mørgu og marghâttudu hlutum sem eru í heiminum, er svo vísdómslega nidurradad og allir eru þeir mjøg nytsamlegir.

§. 5. Gud þekkist ljósast af sínu ordi, hvert lesa má í þeirri heiløgu Ritníngu, sem kallast Biblía.

§. 6. Þad er víst, ad þann Guds vilja sem manneskjurnar áhrærir, er ad finna í Bibliunni og þess vegna kallast hún Guds ord, því hún kénnir oss fullkomlega og augljóslega allt þad, sem syndug manneskja þarf ad vita sér til endurbótar, huggunar og sannrar velferdar, bædi í þessu og því tilkomanda lífi.

§. 7. Gud hefir sjálfur stadfest sitt ord med því, ad hann hefir géfid þeim mønnum, sem þad hafa ritad, bædi speki til-

ad auglýsa þá hluti, sem enginn madur gat vitad af sjálfum sér og líka krapta til ad framkvæma þau verk, sem enginn hefdi gétad gjört med neinslags náttúrlegum medølum.

Merk: a) Í heilagri Ritníngu finnast þeir Spádómar, sem fyrisegja markverda tilburdi, er engin manneskja gat á þeim tímum fyriframm séd, sem þó laungu þar eptir eru í ítrasta máta uppfylltir. Gud einn sem er alvitur, gat veitt þessum heiløgu mønnum þekkíngu um þvílíka atburdi. Esa. 21, 1—10. 44, 21—28. Jer. 31, 31—40. 50, 1—46. Dan. 9, 20—27. Matth. 24, 1—28.

b) Í heilagri Ritníngu er talad um kraptaverk, sem eru þvílík yfirnáttúrleg verk, ad þau útheimta guddómlegann krapt, þar ekki var mögulegt ad gjøra þau á þvílíkann hátt med náttúrunnar kroptum. Gud sem er almáttugur, hefir einúngis brúkad þá heilögu menn til ad gjøra þvílík dásemdar verk. 2 Mós. 6. 14, 21-30. Matth. 8, 7—15. Jóh. 2, 1—11. 6, 1—15. 9, 1—38. 11, 17—53. Post. G. 6. 3, 2—8.

§. 8. a) Þeir menn, sem undir Guds stjórnun og med hans adstod hafa skrifad þá heiløgu Ritníngu, kallast yfir høfud ad

tala, Spámenn, Guðspjallamenn og Postular.

b) Spámennirnir, Guðspjallamennirnir, og Postularnir vóru útvaldir af Guði, til að vera hans sendiboðar meðal manneskjanna, hverjum þeir áttu að kunngjöra hans vilja og framkvæma hans ásetníng á þeim stað og tíma, sem hans speki áleit að vera þénanlegast.

§. 9. a) Spámennirnir hafa skrifað þann hluta Ritníngarinnar sem kallast Gamla Testamentið, áður enn Kristur fæddist.

b) Gamla Testamentið inniheldur ýmislegar bækur, í hverjum Guðs vilji var auglýstur Gyðingum, þeirri þjóð, sem Messías, heimsins Lausnari, átti ega að rekja kyn sitt til; en þessar bækur eru enn þá í mørgum greinum nytsamlegar handa oss og þénanlegar til lærdóms, huggunar og viðvørunar.

Merk: a) Bækur Gamla Testamentisins eru eptirfylgjandi: fimm bækur Mósis, Jósúa bók, Dómara bókin, Rúths bók, fyrri og síðari Samúelis bók, fyrri og síðari Konúnganna bók, fyrri og síðari Kroniku bók, Esdra bók, Nehemíæ bók, Esters bók, Jobs bók, Davíds

Psaltari, Salómons Orðskviðir, Prédikarans bók og Lofkvæðið. Fjórir stærri Spámennirnir: Esajas, Jeremías, með hans Harmagráti, Ezechíel og Daníel. Tólf smærri Spámennirnir, Hóseas, Jóel, Amos, Obadías, Jónas, Micheas, Nahúm, Habakuk, Zephonías, Haggeus, Zacharías, Malachías.

b) Kristur hefir staðfest, að bækur Gamla Testamentisins séu af Guði, Lúk. 24, 25. 27. 44. og á Krists tíðum vóru allar þessar bækur samansafnaðar í Gamla Testamentinu, sem enn eru þar.

§. 10. a) Guðspjallamennirnir og Postularnir hafa skrifað þann hluta Ritníngarinnar, sem kallast Nýa Testamentið, eptir að Kristur fæddist.

b) Nýa Testamentið inniheldur í ýmislegum bókum állt það, sem Guð hefir viljað augljóst gjöra fyrir öllum heiminum, um syndaranna endurlausn vegna Krists, trúna, Guðs ótta og dygðina, sem útheimtist til sáluhjálpar.

Merk: a) Nýa Testamentisins Bækur eru eptirfylgjandi: fjögur Guðspjöll, nefnil. Matthæusar, Markúsar, Lúkasar og Jóhannesar; Postulanna Gjörnínga-bók; 14 Páls Sendibréf, sem eru: eitt til Rómverja, tvö til Korinthu-

manna, eitt til Galatíu-manna, eitt til Ephes-us-manna, eitt til Philippí-manna, eitt til Kólossu-manna, tvø til Thessaloníku-manna, tvø til Tímótheusar, eitt til Títusar, eitt til Philemons, eitt til enna Hebresku; Jakobs Pistill, tvø bréf Péturs, þrjú bréf Jóhann-esar, Júdasar bréf og Jóhannesar Opinber-íngar-bók.

b) Kristur hefir med sínum kraptaverkum sannad, ad hann væri sendur af Gudi, og med sama hætti er trúverdugleiki Gud-spjallamannanna og Postulanna stadfestur, Jóh. 10, 37. 38. 14, 10. 11. Post. G. b. 3, 1—16. Skrif hinna ellstu kristinna Læri-fedra innihalda þá vitnisburdi, sem gjøra aug-ljóst, ad Gudspjallamennirnir og Postularnir, hafi skrifad þær Nýa Testamentisins bækur, sem þeim eru eignadar.

§. 11. Eptir sérlegasta inntakinu skiptist Guds ord í Logmálid og Evan-gelium.

a) Í Logmálinu sýnir Gud oss þad ílla sem vér egum ad fordast, og þad góda, sem vér egum ad ástunda; þad leidir oss einnig fyrir sjónir, streff fyrir hid ílla til vidvørunar, og umbun fyrir hid góda til uppørfunar.

b) Evangelíum inniheldur Guðs loforð um syndanna fyrirgéfníngu og sáluhjálp vegna Jesú Krists, hverr eð endurleysti heiminn með sinni pínu og dauða; auk þessa kénnir það oss, eptir hverri røð og reglu, og með hverju móti vér gétum orðið hluttakandi í fyrirgéfníngu syndanna og þeirri sáluhjálp, sem Kristur hefir oss útvegað.

Merk: Í fyrsta parti fræðanna er talað um Lögmálið, sem inniheldur Guðs tíu Boðorð; en Evangelíum er í fjórum síðari pørtunum, sem inniheldur þrjár greinir trúarinnar, sjø bænir í Faðir vor, ásamt með Skírnar- og Altaris-Sakramentum.

II.) Hvað Ritníngin kénnir oss um Guð, yfir høfuð að tala.

§. 1. Heimsins Skapari er sá einasti sanni Guð og enginn nema hann.

Esa. 45, 18. Svo sagði Drottinn, sá eð himininn hefir skapað, sá Guð, sem jørðina hefir tilbúið: eg em Drottinn og enginn annar Guð er til, nema eg.

1 Cor. 8, 4. Vér vitum, að skurðgoð heiðíngjanna eru ekkért, og engin annar Guð er til, nema sá eini.

Merk: a) Heidíngjarnir dýrkudu marga hjágudi og leitudu stundum til eins, stundum til annars, en gátu samt ekki vitad. til hvers af þeim þeir helst skyldu snúa sér, med vissustu von um hjálp og adstod.

b) Vér høfum orsøk til ad álíta sjálfa oss lángtum sælli, þar vér þekkjum sannann Gud og vitum hann er einn einasti; þar fyrir leitum vér hælis hjá honum einum, og setjum vort traust og athvarf til hans, í øllum vorum naudsynjum.

§. 2. Ritníngin kénnir oss ad þekkja þann einasta sanna Gud, sem Fødur, Son og heilagann Anda og tileinkar bædi Fødur, Syni og heiløgum Anda þá einu og sømu guddómlegu veru, í hverri þeir eru óadgreinanlega sameinadir hverr med ødrum, med þeim hætti sem vér fáum ekki skilid.

Matth. 28, 19. Jesús býdur sínum Lærisveinum: Farid og gjørid allar þjódir ad mínum Lærisveinum og skírid þær til nafns Fødursins, Sonarins og þess heilaga Anda.

Jóh. 15, 26. Jesús, svo sem eingétinn Sonur Fødursins, segir: En þá er sá Huggarinn kémur, hvern eg mun

senda ydur frá Födurnum, sá sannleiks-ins Andi, sem af Födurnum framgengur, hann mun vitna um mig. 2 Cor. 13 13.

Merk: Pad er ordid ad venju medal kristinna manna, ad kalla Gud þrennann eda þrí-einann, til ad sýna þar med ad Fadir, Son-ur og heilagur Andi hafi einn og sama allra-hærsta Guddóm sameiginlega hver med ödr-um. Jóh. 10, 30. 16, 15. Math. 3, 16. 17. Jóh. 14, 16.

§. 3. Fadir, Sonur og heilagur Andi eru jafnt hluttakandi í þeirri somu eilífd, mætti, gædsku og speki, þeir hafa eina og somu sameginlega dýrd.

Jóh. 5, 19—22. Jesús segir: Hvad helst Fadirinn gjörir, þad samá gjörir Sonurinn eins, því svo sem Fadirinn, uppvekur dauda og gjörir lifandi, svo lífg-ar og Sonurinn allteins hverja, sem hann vill, svo ad allir skuli heidra Soninn, eins og þeir heidra Fodurinn. Lika svo játar sjálfur Jesus, Jóh. 17, 5, ad hann hafi verid í dýrd hjá Födurnum, ádur enn heimurinn var til. Jóh. 1, 1—3. 14. Róm. 9, 5. Hebr. 1, 3.

1 Cor. 2, 10. 11. Postulinn Páll seg-

ir um heilagann Anda: Guð hefir látið sinn Anda opinbera oss sín vísdómsfullu ráð, því Andinn rannsakar alla hluti og jafnvel Guðs leyndaráð; en hver manneskjanna er sú, er viti hvað í manninum er, nema mannsins andi, sem í honum er? svo líka veit enginn hvað í Guði er, nema Guðs Andi. Með líkum hætti sýnir og Postulinn, að það hafi verið sá heilagi Andi, sem útdeildi yfirnáttúrlegum náðargáfum í hinni fyrstu kristni, hvar á meðal hann einnig telur makt til að gjöra kraptaverk og síðan segir hann, 1 Cor. 12. 4—11: En allt þetta verkar kraptuglega sá eini og sami Andi, er útskiptir sérhverjum útaf fyrir sig eptir því, sem hann vill. Post. Gb. 5, 3. 4. 1 Cor. 3, 16.

Merk: a) Það er sannarleg og mikilvæg huggun fyrir oss, að vér vitum að Sonurinn Jesús Kristur, sem hefir kennt oss hverju vér eigum að trúa, og endurleyst oss með sinni pínu og dauða, er sannur Guð ásamt með Föðurnum, því vegna þess kunnum vér, með fullri sannfæringu, að reiða

oss uppá hann og fylgja honum í öllu með stadföstu trúnadartrausti, líka og án efablendni tilbidja hann.

b) Oss er það mikilsverdt, að vér vitum að sá heilagi Andi, sem med Guds ordi verkar til vorrar upplýsíngar og endurbótar er sannur Gud ásamt med Födurnum og Syninum; því þess vegna erum vér nú fullvissir um, ad vor betran er möguleg, ef vér færum oss Guds ord réttilega til nota, og enginn vantrú eda efasemi getur haldid oss frá, ad tilbidja heilagann Anda, med sama trúnadartrausti, sem Födurinn og Soninn.

III.) Hvad Ritníngin kénnir oss um Guds veru og eginlegleika.

§. 1. Gud er Andi, edur ósýnileg Vera, sem hefir ad sönnu frjálsrædi og skynsemi, en engann líkama edur limu, þess vegna getum vér ekki sjed hann med líkamlegum augum, ekki heldur útmálad hann med neinni mind.

Jóh. 4, 24. Gud er andi, því ega þeir, sem tilbidja hann, ad gjöra það med réttum anda, 1 Tím, 1, 17.

Merk: Gud dýrkast og vegsamast bezt med hrein-

um þaunkum og ráðvøndum lifnaði, því þesskonar dýrkun á best við þann Guð, sem er Andi.

§. 2. Guð er eilífur og hefir hverki uppháf né endir; hann er ætíð óumbreytanlegur og verður jafnan hinn sami.

Ps. 90, 2. Aður enn fjøllin vóru til og þú tilbjóst jørðina, ertú Guð og það frá eilífð-til eilífðar. Ps. 102, 27. 28.

Jak. 1, 17. Hjá Føður ljósanna er eingin umbreytíng né umbreytíngar skuggi.

Merk: Guð, sem er eilífur, óumbreytanlegur, getur þess vegna gjørt þá eilífflega sæla, sem elska hann og hlýða honum. Hans makt þar til rénar aldrei, ekki heldur umbreytir hann sínum ásetníngi og loforðum.

§. 3. Guð er almáttugur og getur gjørt allt hvað hann vill, án ómaks eður fyrirhafnar, en hann gjørir ekkért annað enn það, sem er vísdómsfullt og gott, því hann vill ekkért nema það einúngis.

Ps. 115, 3. Vor Guð er í himninum, hann gjørir allt hvað honum gott þykir. Psálm. 135, 6.

Jer. 32, 17—19. O Drottinn! Drottinn! sjá, þú gjørðir himin og jørð með þínum mikla krapti! enginn hlutur misteksk fyrir

þér, þú, hinn mikli voldugi Gud! mikill í rádum og mektugur í athøfnum.

Merk: Vér megum óhultir treysta á hjálp og verndun þess almáttuga Guds í øllum vorum réttilegum athøfnum, því hann vantar hverki veldi né krapta til ad vernda oss. En hann er líka máttugur til ad stráffa þá ad maklegleikum, sem eru honum óhlýdnir.

§. 4. Gud er alvís og veit allt í einu bædi þad, sem skéd hefir, þad, sem nú skédur og þad sem á allri ókominni tíd mun ské. Vorir heimuglegustu þánkar eru ekki huldir fyrir honum.

1 Jóh. 3, 20, Gud þekkir alla hluti.

Ps. 139. 1—3. Drottinn! þú ransakar og þekkir mig; þú skynjar mínar hugrenníngar álengdar; þú sjer gjørla allar mínar athafnir.

Merk: Þad væri mesta heimska, ad ætla sér ad hræsna fyrir Gudi, sem veit allt og verdur ekki á tálar dreginn med útvortis yfirhylmíngu. Hann veit hvert heldur er, hvad illt eda gott vér hugsum, tølum eda gjørum jafnvel þó eingin manneskja verdi nokkurntíma áskynja þar um.

§. 5. Gud er alvitur, og hefir ætíd þann besta tilgáng í sínum ásetníngi, og

líka velur jafnan beſtu meðøl til að koma honum fram.

Pſ. 104, 24. Drottinn! hverſu mørg eru þín verk! þú gjørðir þau øll með vísdómi. Job. 12, 13.

Merk: Vér megum óhult trúa því, að hinn alvitri Guð gjørir ekkért, án þeſs það ſé nytſamlegt, og að allt hvað fram við oſs kém- ur, eptir hans vilja, horfir oſs til gagns og góða.

§. 6. Guð er allſtaðar nálægur og verkar með ſínum krapti allſtaðar í øllum hlut- um. Hann er hvergi fjarlægur ſínum ſképnum.

Pſ. 139, 7. 8. Hvert ſkal eg fara frá þínum Anda, Drottinn! hvert gét eg flúið, ſvo þú ſjáir mig ekki? þó eg færi upp í himininn, þá ertú þar, og þó eg byggi mér legurúm í undirdjúpinu þá ertú einninn þar. Jer. 23, 24.

Merk: Hinn guðhræddi má vera með góðu géði í øllum ſínum mótgángi, því Drottinn yfirgéfur hann aldrei, heldur varðveitir hann. En ſá óguðhræddi hefir orſøk til að ſkélf- aſt, jafnvel í leynileguſtu fylſnum, því hann gétur hvergi umflúið Drottinn, ſinn Dómara.

§. 7. Guð er góður og auðſýnir ſínum ſkopuðum ſképnum ſvo margar velgjørðir,

sem hver þeirra gétur í móti tekið, eptir þeirra edli, líferniš máta, edur útvortiš á=sigkomulagi.

Ps. 145. 9. Drottinn er øllum gódur og hann miskunar sig yfir øll sín verk.

Post. Gb. 14, 17. Gud hefir ekki látid sjálfann sig vera án vitnisburdar, þar hann veitti oss mikid gott, og gaf oss døgg af himni og frjóssamar árstídir.

Merk: Oss byrjar med sannarlegu þakklæti, ad vidurkénna eins þær smærri, sem hinar stærri Guds gáfur, og aldrei kvída fyrir ad hann muni synja oss þess, sem hann sjer ad oss er þénanlegt.

§. 8. Gud er miskunsamur og fús til ad veita oss hugsvølun í vorum hørmúngum, og frelsa oss frá þeim á þeirri tíd og med þeim hætti, sem hann sjer oss hagkvæmast, allt eptir því, sem vor velferd útkrefur.

Ps. 103. 13. Eins og faðirinn er børnunum líknsamur, eins er Drottinn miskunsamur þeim, er hann óttast. 2 Cor. 1, 3.

Merk: Í øllum vorum mótgángi megum vér med von og trausti leita hælis hjá miskunsømum Gudi, og hverki reida oss uppá vorn egin vísdóm né mannanna adstod, sem opt kann ad bregdast.

§. 9. Guð er heilagur, sem ætíð elskar það góða, en hefir stærstu misþóknun á øllu því, sem íllt er.

Ps. 5, 5. Drottinn! þú ert ekki sá Guð, hverjum óguðlegt athæfi líkar; hverr, sem er vondur, fær ekki að vera hjá þér.

1 Pét. 1, 15. Eins og sá er heilagur, sem yður hefir kallað, svo verið þér og einnig heilagir í øllu yðar dagfari.

Merk: Vér egum með varkárni að forðast allt, sem íllt er, því það er Guði á móti. En vér egum að ástunda sannann Guðs ótta, ef vér viljum að honum líki við oss og hann sé oss jafnan náðugur.

§. 10. Guð er réttlátur og gengur ríkt eptir, að lifað sé eptir hans boðorðum, hver að øllu leiti horfa til vorrar nytsemdar. Þess vegna vill hann umbuna einúngis þeim, sem hlýða honum, en straffa þá, sem honum eru óhlýðnir.

2 Mós. b. 20, 5. 6. Eg er Drottinn þinn Guð, eg er vandlátur Guð, sem læt straff fyrir feðranna ránglæti koma fram á børnunum í þriðja og fjórða lið — það er að segja — á þeim, sem mig hata. Eg er líka sá, sem auðsýni miskunsemi í þúsund

líðu á þeim, sem mig elska og við þá, sem varðveita mín boðorð.

Róm. 2, 9. Guð mun gjalda einum og sérhverjum eptir hans verkum.

Merk: a) Það er mikil heimska, að hugsa Guð muni sjá í gégnum fíngur við oss, hversu lengi, sem vér áfram høldum í syndunum, því hans réttlæti útheimtir, að hann straffi það vonda øðrum til skélfíngar og viðvørunar, svo að manneskjurnar leiðist ekki til lasta og ódygða af vondra eptirdæmum.

b) Með því Guði sýnist ekki þénanlegt, að straffa ætíð eður launa, eptir sérhvers verðugleikum í þessu lífi, þá dregur hann opt hvert-tveggja undan til þess í øðru lífi, þar bæði sá ógudlegi, og líka hinn guðhræddi út-taka, hverr uppá sinn máta sín verkalaun.

§. 11. Guð er sannorður og dregur oss aldrei á tálar með neinu falsi; hann er trúr, og heitir hverki né lofar øðru enn því, er hann bæði kann og vill efna.

4 Mós. b. 23, 19. Guð er ekki eins og manneskjan, að hann ljúgi, ekki heldur eins og manneskjunnar barn, að hann sjái sig um hønd.

Ps. 33, 4. Drottins orð er sannarlegt,

og hverju, sem hann lofar, það efnir hann vissulega.

Merk: Oss er það nóg til trúar-styrkingar, að vér vitum hvað Guð hefir látið oss kunngjøra í sínu orði, og það eigum vér að halda fyrir satt, án nokkurrar efasemi.

Annar Kapituli.
Um Guðs Verk.

---

§. 1. Guð hefir í upphafi skapað himin og jörð af engu, alleina með sínu almætti, til gagns og gleði handa øllum sínum lifandi sképnum.

1 Mós. b. 1, 1. Í øndverðu skapaði Guð himin og jörð. Ps. 115, 15. Esa. 40, 26. Ps. 33, 8. Hann talaði, þá skéði það; hann bauð, þá stóð það þar.

Merk: Guð hefir með skøpuninni svo dásamlega opinberað sitt almætti, speki og gæðsku, að sérhverr, sem með alvarlegu athygli géfur gætur að heiminum, hlýtur þar af að uppørfast til að heiðra og vegsama Guð og þakka honum.

§. 2. Þegar Gud hafdi á sex dög-
um lokid skopunarverkinu, og gjört
jördina byggilega handa öllum lifandi skèpn-
um, hvíldist hann edur hætti ad skapa
á hinum sjöunda deginum.

2 Mós. b. 20, 11. Á sex dögum gjördi
Gud himin og jörd og hafid og allt, sem
í þeim er, en hvíldist á hinum sjöunda
degi. Ps. 104.

Merk: Sjöundi dagurinn, sem er sá sídasti í
vikunni, var ad Guds bodi heilagur haldinn
hjá Gydíngum, til þakklætis minníngar um
heimsins skopun; þar á mót egum vér,
kristnir menn, ad halda heilagann fyrsta
daginn í vikunni, til þakklátrar endurminn-
íngar um Jesú Krists upprisu.

§. 3. Á sjötta degi vikunnar skapadi Gud
hinn fyrsta karlmann, er hét Adam, af
moldu, og hina fyrstu konu, sem kalladist
Eva, af mannsins sìdu. Bædi þau sam-
tengdi Gud i hjúskap til ad auka kyn
þeirra, og ad hvert fyrir sig skyldi stunda
annars velferd.

1 Mós. b. 1, 28. Gud skapadi karl-
mann og kvennmann, blessadi þau og
sagdi: aukist þid og margfaldist og uppfyllid
jördina.

Post. Gb. 17, 26. Drottinn hefir gjørt, ad allar mannanna kynkvíslir búa á øllum jardar hnettinum af einum ættstofni.

Merk: Pad er vidurkvæmilegt ad allir vér, án alls greinarmunar, berum umhyggju hverr fyrir ødrum og elskum hverr annann, eins og børn af sama foreldri, þar vér allir játum, ad Adam og Eva hafi verid vorir fyrstu foreldrar.

§. 4. Medal hinna sýnilegu Guds skepna á jørdunni er madurinn hin ypparlegasta. Hann er gæddur med skynsemdarfullri sálu í hentugum líkama handa henni, hann er og svo settur af Gudi til ad ráda yfir øllum ødrum dýrum.

Préd. 12, 7. Moldin hlýtur ad hverfa til jardarinnar aptur, hvar hún ádur var; en andinn til Guds, sem gaf hann.

1 Mós. b. 1, 28. Gud sagdi til vorra fyrstu foreldra: Gjørid ydur jørdina undirgéfna og drottnid yfir fiskunum í sjónum og fuglunum í loptinu og yfir øllum dýrum, sem hrærast á jørdunni.

Merk: Manneskjurnar hafa þad mikla framm yfir dýrin, ad þær géta þenkt, talad og breytt eptir skynsamlegri umþenkingu; en med þess meiri athygli egum vér ad gjæta vor,

svo vér ekki vanbrúkum þessa stóru yfirburði, á móti Guðs vilja, sjálfum oss eður öðrum til skaða.

§. 5. Líkhami mannsins er svo hagkvæmlega tilbúinn, að bæði gétum vér unnið það, sem nytsamlégt er með limanna brúkun, og líka notið stórrar ánægju með skilníngarvitunum, hver að eru: sjón, heyrn, ylman, smekkur og tilfinníng.

1. Mós. b. 2, 15. Drottinn Guð setti Adam í aldingarðin Eden, til að yrkja hann og vakta.

Ephes. 4, 28. Postulinn Páll útheimtir: að vér skulum erfiða og vinna oss inn eitthvað þarft, svo vér hefum nokkuð til að géfa þeim, sem meðþurfa.

Merk: a) Vér erum allir skapaðir til að erfiða, því má enginn eyða sinni tíð í yðjuleysi.

b) Þegar vér njótum einnar eður annarar ánægju með skilníngarvitunum, þá egum vér ætíð vandlega að gæta hófs í hverjum hlut, en forðast alla vanbrúkun, svo Guðs gæðska verði oss ekki til fordjörfunar af sjálfskapar vítum.

§. 6. Sálin er sá mannsins partur, sem þenkir og ályktar. Hún er

ódaudlegur andi, gjædd med skynsemi, til ad þekkja hvad rétt er eda rángt og med frjálsræđi, til ad velja hvert heldur gott eda íllt.

Matth. 10, 28. Jesús sagdi: Hrædist ekki þá, sem líkamann deyda, en géta ekki líflátid sálina.

Merk: Þar ed sálin er ædri partur manneskjunnar, eigum vér ad kappkosta, ad látá oss framfara í nytsamlegri þekkíngu og lærdómi og ætíd girnast hid sanna góda, svo vér hæfilegir verdum til sannarlegrar farsældar, bædi í þessu lífi og einkanlega í því tilkomanda.

§. 7. Allt hvad Gud skapadi var yfrid gott og í besta máta lagad til þess, sem þad var ætlad, en einkanlega var manneskjan, svo sem skilníngsfull vera, sköpud eptir Guds egin mind.

1 Mós. b. 1, 31. Gud sá allt, sem hann hafdi gjørt, og, sjá! Þad var yfrid gott.

1 Mós. b. 1, 26. 27. Gud sagdi: vér viljum gjøra manninn eptir vorri mind og líkíngu, þá skapadi hann manneskjuna eptir Guds mind; hann skapadi þau karlmann og konu.

Merk: Ekkért af því vonda, er finnst í heiminum, getur tilreiknast Gudi, sem ekki var orsök til

þess. Skuldin verdur einúngis hjá manneskjunni, sem ekki gjætti síns medfædda sakleysis.

§. 8. Þær fyrstu manneskjur líktust Gudi í nokkru, og í því tilliti er sagt þær hafi verid skapadar eptir Guds mind. Þarí vóru þær honum líkar, ad þær høfdu þekkíngarfullann skilníng á øllu, sem þær medþurftu til ad byrja farsællegt líf; líka høfdu þær í viljanum lyst og laungun til hins góda, án þess ad freistast af nokkri tilhneigíngu til ills.

Préd. 7, 29. Salómon segir: Þad hefi eg fundid, ad þad, sem Gud hefir gjørt manneskjunni, er rétt. Hér á líka vid þad, sem Postulinn Páll segir, Cól. 3, 10. Ad þeir trúndu hafi iklædst nýrri manneskju, sem endurnýast til þekkíngar eptir þess mind, sem hana hefir skapad. Eph. 4, 24.

Merk: Vér egum ad ástunda ad verda Gudi líkir ad nýu, keppast þess vegna daglega eptir ad láta oss fara fram í þekkíngu og rádvendni, svo vér verdum ad nýum og betri manneskjum.

§. 9. Auk manneskjunnar hefir Gud líka skapad adrar skynsemdarfullar verur, sem hafa ædra edli og kallast Englar. Þeir eru Andar, hafa því skynsemi og frjálsrædi, en jardneskar manneskj-

jur geta ekki sieð þá án Guðs sérdeilis-legrar tilhlutunar, því þeir hafa engann jarðneskann líkhama.

Ps. 103, 20. 21. Lofið Drottinn, þér, hans Englar! þér, öblugar hetjur, sem fram-kvæmið hans boð! Lofið Drottinn, þér hans þénarar, sem gjörið hans vilja!

§. 10. a) Nokkrir af Englunum hafa sjálfkrafa fallið frá hlýðni sinni við Guð, þeir kallast þessvegna vondir Engl-ar og líða það straff, sem illska þeirra hafði tilunnið.

2 Pét. 2, 4. Guð þyrmdi ekki Englun-um, sem syndgudu, heldur steypti þeim nið-ur til helvítis og setti þá í myrkra fjötur, svo að þeir geymist þar til dómsins. Matth. 25, 41. Jóh. 8, 34.

b) Hinir Englarnir hafa staðið stöð-ugir í hlýðni sinni við Guð og kallast því góðir Englar; þeir hafa yndi sitt af að skoða Guðs dýrð, lofa hann og ákalla og gjöra allt, sem hann skipar þeim.

Hebr. 1, 14. Eru Englarnir ekki þjónustu-samir Andar, útsendir vegna þeirra, sem eðl-ast skulu sáluhjálpina? Matth. 18, 10. 28, 2—7. Lúk. 1, 26—28. 2, 9—14.

Merk: Í þriðju grein af Faðir vor, verðum vér áminntir, að gjöra það, sem Guð vill, með sömu lyst og ástundun, eins og góðu Englarnir gjöra það á himnum.

II.) Hvað Ritningin kennir oss um Guðs forsjón og viðhald allra skapaðra hluta.

§. 1. Guð viðheldur öllum sköpuðum hlutum með sínu almætti og lætur þá niðurröðun í náttúrunni halda sér, sem hann einusinni hefir tilsett, því annars mundi hún fara aflaga.

1 Mós. b. 8, 22. Meðan jörðin er við lýði, skal hvorki linna sáð né uppskéra, frost né hiti, sumar né vetur, dagur né nótt.

Ps. 104, 13. 14. Drottinn, minn Guð! þú vökvar fjöllin hér ofanað og fyllir landið með ávöxtum, sem þú géfur; þú lætur grasið spretta handa fénaðinum, og korn mönnunum til nota, svo að þú útleiðir brauðið úr jörðunni.

Merk: Vér megum ætíð reiða oss uppá Guð, hverninn sem ástaðt er fyrir oss, því með sínu almætti, speki og gæsku verndar hann jafnan heiminn; en vér megum

heldur aldrei gleyma því, ad vegsama hann og þakka honum.

§. 2. a) Gud ber umhyggju fyrir øllum sínum sképnum, smáum og stórum, veitir þeim øllum allt hvad þær vidþurfa til lífs-uppheldis, gætir þeirra og verndar þær.

Ps. 145, 15. 16. Allra augu vona til þín, Drottinn! og þú géfur þeim þeirra fædu í hæfilegann tíma; þú upplýkur þinni hendi og sedur allar lifandi sképnur med þinni blessun,

b) Serilagi ber Gud umhyggju fyrir manneskjunum, er med skynseminni og hennar réttri brúkun géta ordid njótandi lángtum meiri sælu enn skynlausu sképnurnar.

Matth. 6, 26—30. Jesús sagdi: Gætid ad fuglunum í loptinu, þeir sá hverki né uppskéra og ekki safna þeir í kornhlødur, samt fædir ydar himneski Fadir þá; eru þér ekki miklu ypparlegri enn þeir? — og þared Gud skrýdir grasid á akrinum sem stendur í dag, en á morgun verdur kastad í ofn, mundi hann ekki miklu fremur þad sama vid ydur gjøra? ó þér lítiltrúadir! Matth. 5, 45.

Merk: a) Vér megum ekki misbrúka skyn-

lausar skepnur edur fara illa med þær, því Gud, sem hefir skapad þær og nærir, vill ad þeim vegni vel eins og oss.

b) Vér egum ekki ad misbrúka Guds gáfur til óhófs, því hann hefir ekki gefid oss þær til annars, enn ad vér skyldum med þeim efla vort egid og annara sannarlegt gagn.

c) Þared Gud hefir gefid oss vora limi og krapta til þess vér skyldum brúka þá til nytsamlegrar vinnu, þá vill hann ekki med ødrum hætti bera umhyggju fyrir voru uppheldi, enn ad vér sjálfir séum jafnframt ydnir og atorkusamir, hverr í sínu rétta standi og embætti. 1 Mós. b. 3, 19. 2 Thess. 3, 11. 12.

d) Þad er sannarlegur velgjørningur af Gudi ad vér erum skyldugir ad erfida, því þar med styrkist heilsa líkamans, og sálin uppørfast ad hugsa um þad, sem er gott og nytsamlegt, í stad þess ad sækjast eptir syndsamlegri gledi.

§. 3. **Gud, sem er heimsins Drottinn og Stjórnari, stýrir med speki og gædsku øllu því, sem vidber í heiminum, svo ad bædi gott og illt fá þau endalok, sem honum þykja hagkvæmust.**

Matth. 10, 20—31. Jesús sagdi: Seljast

ekki tveir titlíngar fyrir einn smápeníng? samt fellur enginn af þeim til jarðar án yðar Föðurs vilja — enn fremur — øll yðar høfuðhár eru líka talin: óttist þessvegna ekki, þér eruð meira verðir enn márgir titlíngar.

1 Mós. b. 50, 20. Jóseph sagði við bræður sína: Þér ætluðuð að gjøra mér illt, en Guð ásetti að snúa því til góðs, til að gjøra það, sem nú er framkomið og halda mørgu fólki við lífið.

Merk: a) Vér eignm að fela Guði á hendur hvaða áráng ur verður af voru løglegu erfiði, þareð ekkért skéður án hans vilja eða tillátsemi.

b) Þegar Guð leyfir vondum mønnum að gjøra skaða vegna þess hann vill ekki með makt svipta þá sjálfræði þeirra, megum vér samt treysta því, að hann í tækann tíma muni snúa því til góðs, annaðhvert til vorrar egin eður annara nytsemdar.

c) Jafnvel þó það á stundum líti svo út, eins og hinum óguðlegu gángi allt að óskum, en guðhræddir megi líða nauðir og volæði, er Guð samt vísdómsfullur og réttlátur í sinni stjórnun, því hann veit best hvað nytsamlegt er, bæði hverjum út af fyrir sig, og líka øllum heiminum yfir høfuð að tala,

en í hinu ödru lífi mun hann vísslega straffa sérhvern og launa öllum, eptir sem hverr hefir tillunnid.

§. 5. Sérhverjum ber ad álita þad stand, sem hann er í settur, eins og víssa köllun af Gudi, til ad gjöra þar svo mikid gagn, sem honum eptir fremsta megni, efnum og ásigkomulagi er mögulegt.

1 Sam, 2, 7. Drottinn er sá, sem gjörir fátækann og ríkann; hann er sá, sem nidurþrykkir og upphefur.

1 Cor. 7, 20. Hverr einn standi stödugur í þeirri stétt, sem hann er tilkalladur.

Merk: Hverr sem er óánægdur med sitt stand, sá ásakar Guds algódu forsjón, og synir í því mikla fávitsku.

§. 5. Hvad, sem oss mætir í þessu lífi, hvert þad er heldur sorg eda gledi, er oss af Gudi ætlad eptir besta tilgángi, svo vér höfum ætíd orsök til ad vera ánægdir med hans stjórnun og umrád.

Hebr. 13, 5. 6. Látid ydur nægjast med þad, sem þér hafid; því sjálfur Drottinn hefir sagt: eg skal ekki svipta minni hendi af þér og enganveginn yfirgéfa þig; vér getum því hughraustir sagt: Drottinn er minn hjálpari, eg skal ekki kvída.

Róm. 8. 28. Vér vitum ad allir hlutir verda ad þéna þeim til góds, sem Gud elska.

Merk: Ovidurkvæmilegt er fyrir oss, ad fallai vþledur efasemi, þá mótgángur uppákémur, þar vér vitum ad Guds forsjón vakir yfir oss, og ad neydin sjálf verdur ad medali í Guds hendi, til ad efla vort sannarlega gagn.

Lærdómurinn um Sköpunina og vidhaldid er stuttlega útmáladur í fyrstu grein Trúarjátníngarinnar í Frædunum.

Þridji Kapituli.
Um manneskjanna spillingu af syndinni.

---

§. 1. Reynslan sýnir ad manneskjurnar eru ekki svo gódar, sem þær vera ættu. Allir hafa sína bresti, og hjá øllum hreifir sér ein edur ønnur syndsamleg tilhneigíng, hjá sumum meir, en sumum minna.

Róm. 3, 23. Allir hafa syndgad og hafa skort á þeirri hrósun, sem hjá Gudi gyldir.

1 Jóh. 1, 8. Ef vér segjum: að vér höfum ekki synd, þá svíkjum vér sjálfa oss og sannleikurinn er ekki í oss.

Merk: Vér höfum enga orsök til að treysta vorum eginn verðugleika, eður fyrirlíta aðra, því allir erum vér ófullkomnir, og sérhverr hefir nóg að ásaka sig fyrir.

§. 2. Sú almenna spilling manneskjanna er einkanlega þar í fólgin, að þeir brúka ekki skynsemina til réttrar yfirvegunar, hvað eð kémur þar af, að syndsamleg girnd til jarðneskra hluta, sem skilníngarvitin fýsir til, hefir fengið svo mikið vald yfir hugskoti þeirra, að þeir sækjast eptir tèðum hlutum, svo sem væru þeir það æðsta góða. Þaraf skéður, að manneskjan gétur haft vit á því góða, en hefir samt tilhnegíngu til ens vonda.

Mark. 7, 21—23. Jesús segir: Innanað, frá manneskjunnar hugskoti, útkoma vondar hugsanir, hórdómur, frillulífi, morð, þjófnaður, ágirnd, illska, svik, lauslæti, öfund, bakmælgi, dramb, hirðuleisi; allt þetta kémur út innanað og saurgar manneskjuna.

Róm. 7, 18. Postulinn Páll játar: Eg veit að í mér — það er: í syndum-spylltri náttúru minni — býr ekkért gott.

Merk: Vér verdum nákvæmlega ad gæta vor, svo ad vondar girndir uppkveikist ekki hjá oss, en alvarlega kappkosta ad nidurkefja þær, þegar þær taka til ad hreifa sér, svo þær fai ekki yfirhönd, og ad vér hrøpum ekki í lesti og ódygdir, sem draga Guds ónád eptir sig bædi í þessu lífi og hinu tilkomanda.

§. 3. a) Ekki er Gudi um spillíngu manneskjunnar ad kénna, því hann skóp þær fyrstu manneskjur saklausar eptir sinni egin mind.

Jak. 1, 13. Enginn segi, nær hann freistast: eg freistast af Gudi, því Gud gétur ekki freistast af nokkru íllu, hann sjálfur freistar og einkis.

b) Gud hafdi bannad fyrstu manneskjunum ad eta ávoxtinn af einu tilteknu tré, en þau gjørdu þad samt, og fyrir þá sök urdu þau ekki einúngis, svo sem óhlýdug, dauda-straffi undirorpin, eins og Gud hafdi hótad þeim, heldur mistu þau líka þeirra fyrri lyst til ens góda, þareð óregluleg girnd til jardneskra hluta fékk yfirrád yfir skynsemi og vilja þeirra.

1 Mós. b. 2, 16. 17. Gud Drottinn baud manneskjunni og sagdi: Af øllum trjám í

aldíngardinum máttu eta, en af skilníngs-
trénu góds og ills máttú ekki eta., því nær,
sem þú etur af því, skaltú vissulega deya.

Merk: Guð reyndi ekki sjálfs síns vegna
mvora fyrstu foreldra, með því, að banna
þeim ávöxtinn á trénu, þar hann vissi gjörla
fyrirfram, hvert þau mundu hlýða sér eður
ekki; heldur var þörf á einhverri
reynslu vegna sjálfra þeirra, allt-
eins og vegna sérhverrar annarar skilníngsfullr-
ar skepnu. Reynsla þessi átti að gefa þeim
tækifæri til að brúka þeirra sjálfræði, útvelja
hið góða, hafna því illa, eptir egin umþenk-
íngu, þeim sjálfum til staðfestingar í dygð
og ráðvendni.

§. 4. Ritníngin segir oss: að einn af
þeim Englum, sem fallnir vóru frá hlýðni
við Guð, og sérílagi kallast Djöfull, hafi
reynt að steypa vorum fyrstu foreldrum í
sömu nauðir sem hann var sjálfur kominn
í, og ginnt Evu til að eta af forboðna
trénu, en hún lokkaði síðan mann sinn
Adam til sama verks.

1 Mós. b. 3, 1—6. Höggormurinn sagði
við konuna: ekki munuð þið deya, því Guð
veit, að nær sem þið etið af því tré, munu

ykkar aúgu uppljúkast og þid munud verda eins og Gud, í ad þekkja gott og íllt; en konan sá ad tréd var gott ad eta af, fagurt á ad líta og girnilegt til fródleiks, svo hún tók af þess ávexti og át, og hún gaf manni sínum þar af og hann át.

Jóh. 8, 44. Djøfullinn var mordíngi frá upphafi og var ekki stødugur í sannleikanum, því sannleiki er ekki í honum; þegar hann talar lýgi, talar hann af sínu egin, því hann er lygari og lýginnar høfundur. Merk: Hefdi Gud átt ad hindra vora fyrstu foreldra frá ad brjóta hans bodord, þá hefdi hann ordid ad þvínga þau med almætti sínu, þared þeir vildu ekki viljuglega hlýda hans bodi og advørun. En þá hefdu þeir mist skynsemi sína og frjálsrædi og undir eins ordid ad skynlausum sképnum, er ekki hefdu sídan getad tekid á móti þeirri sælu sem þeim var ætlud, hvad þó ekki var samkvæmt med Guds speki og gædsku.

§. 5. a) Vorir fyrstu foreldrar gátu ekki látid þad sakleysi gánga í ættir til afkomenda sinna, sem þeir høfdu sjálfir mist; en sídan sjálfra þeirra edli var ordid spillt og skémmt, hlaut þaraf ad fylgja, ad nidjar þeirra erfdu þessa spillíngu.

Ps. 54, 7. Davíd játar: Eg er fæddur með misverknaði, og í syndinni gat mín móðir mig. Jóh. 3, 6.

b) Sökum þess, að syndsamleg girnd til jarðneskra hluta fékk yfirráð hjá vorum fyrstu foreldrum, er hin sama girnd nú orðin kroptug í allra manna sálum; með ára fjöldanum fæðir hún af sér ýmislegar syndir, og dauðinn er það straff, sem Guð hefir viðlagt, ef þær drýgðar væru.

Róm. 5, 12. Syndin er af einum manni komin í heiminn og dauðinn vegna syndarinnar, svo hefir dauðinn sér til allra manna innþreyngt, því allir hafa syndgað. Róm. 6, 23.

Merk: a) Eins og það tré, sem er af íllri tegund, ekki gétur borið bestu ávexti, eins er þess ekki heldur von, að foreldrar, sem tapað hafa sakleysi sínu og eru spilltir af vondum girndum, kunni að géta góða og með öllu saklausa afkomendur, því verkanin verður að líkjast orsökinni. Matth. 7, 16. 18. Jóh. 14, 4.

b) Guð vildi ekki hindra, að sú almenna spilling, sem af hinum fyrstu mönnum var komin í heiminn, útbreifdist eptir nátt-

úrlegu edli og rás til allra Þeirra afkomenda, Því hann hafdi frá eilífd fyrirhugad Þeim øllum nægilegt lausnar-medal vegna Krists. Róm. 11, 32. Gal. 3, 22.

§. 6. Hversu stór, sem spillíngin var, sem komin er yfir allar manneskjur, hefir Gud Þó hagad Því svo, ad í vorum hjørtum skyldi eptir verda drottnandi eptirlángan, til lukku og velgengni, sem ekki leysir oss ad vera øldúngis hyrdulausum um vora egin velferd.

Eph. 5, 29. Aldrei hefir neinn hatad sinn eginn líkama, heldur fædir hann og endurnærir.

Merk: a) Sannarleg farsæld hér í heimi er einúngis innifalin í velgrund-adri sinnis ró semi og ánægju. Hvad, sem móti henni strídir, er ekki verdt ad sækjast eptir, Þar Þad er miklu meir farsæld vorri til hindrunar enn eblíngar.

b) Lesti og ódygdir, sem án efa munu eptirá ab la oss mikils sinnis óróa, egum vér af fremsta megni ad fordast og af ad léggja.

§. 7. Spillíngin hefir samt ekki gétad svo mikid adgjørt ad vér séum øldúngis tilfinníngarlausir um Þad, sem er rétt edur rángt í vorum athøfnum, Því eptir

Guds alvísu ráðstöfun höfum vèr allir samvitsku, er lætur oss finna til innvortis ánægju, þegar vèr gjörum það, sem rètt er, en þaráмót uppvekur innvortis óánægju og órósemi, þegar vèr tökum oss eitthvað það fyrir hendur, sem ekki er rètt eður leyfilegt.

Róm. 2, 14. 15. Þegar heiðíngjarnir sem ekki hafa lögmálið, gjöra það af náttúrunni, sem lögmálið skipar, þá eru þeir, þótt ekki hafi þeir lögmálið, sjálfum sèr í lögmáls stað; því þeir sýna, að lögmálsins verk eru skrifuð í þeirra húgskoti, með því þeirra samvitska ber þeim vitni og þeirra þánkar, sem ásaka eða afsaka þá innbyrðis.

Merk: a) Vor samvitska er góð, þegar vèr finnum hjá sjálfum oss, að ekkert verður með rèttu fundið að vorri breytni. Þaramóti er vor samvitska vond, þegar vèr finnum, að vèr ekki höfum hegðað oss eins og vera ber.

b) Stærri kvöl kann ekki að hugsast enn vond samvitska, sem ofsækir með sínu álasti bæði í lífi og dauða. Þessvegna egum vèr því heldur kappkosta að lifa guðrækilega, svo vèr getum haldið góðri samvitsku.

c) Hjá mörgum sefur samvitskan, um

stundarsakir, medan þeir ekki gefa gjætur að illverkum sínum, en einhverntíma mun hún samt vakna; mun þá uppkoma þess stærri kvíði og ángur í sálunni.

§. 8. a) Manneskjan syndgar, þegar hún verður brotleg í einhverju, sem stríðir á móti Guðs boði, þessvegna er það allt synd, sem ekki er samkvæmt með Guðs vilja.

1 Jóh. 3, 4. Hverr, sem syndina drýgir, hann gjörir það, sem er móti lögmálinu, því það er synd, sem er móti lögmálinu.

b) Manneskjan drýgir synd með hugrenníngum og girndum, þegar hún hefir ánægju af að húgsa um það, sem Guði er á móti og sækist eptir því.

Matth. 9, 4. Jesús sagði til Pharíseanna: því hugsið þér svo íllt í yðrum hjörtum? Matth. 15, 19. 20.

c) Manneskjan drýgir synd með orðunum, þegar hún talar um eitthvað, sem annaðhvert ekki samhýður þeirri vyrðíngu, er hún á Guði að veita, eða móðgar, ellegar skaðar náúngann.

Matth. 12, 36. Jesús sagði: manneskjurnar egá að standa reikníng á dóms-degi af sérhverju óviðurkvæmilegu orði, sem þær hafa talað.

d) Manneskjan drýgir synd med verkunum, þegar hún annadhvert gjørir eitthvad, sem Gud hefir bannad, edur lætur ógjørt, sem hann hefir skipad.

1 Jóh. 3, 6. Hverr, sem støduglega heldur sér til Guds, drýgir ekki synd; hverr sem syndina drýgir, hefir hvørki sied Gud né adhyllst hann.

Jak. 4, 17. Hverr, sem kann ad gjøra gott en gjørir þad ekki, hann syndgar.

Merk: Þad er ekki nóg, ad vér fordumst útvortis ill ord og verk, sem gjøra oss jafnvel fyrir mønnunum andstyggilega, heldur egum vér einnig ad gæta vor vid øllum hugrenníngum, sem ekkt eru huldar fyrir alvísum Gudi, er hefir vidbjód á þeim og mun straffa þær.

§. 9. a) Allar syndir eru ad sønnu rángindi í sjálfum sér, samt eru þær ekki allar jafnstórar eda sømu refsingar verdar.

Jóh. 19, 11. Jésús sagdi vid Pilatus: Sá, sem fékk mig þér í hendur, hefir meira syndgad enn þú.

b) Sannkristin manneskja getur syndgad af breiskleika, annadhvert af því hún hefir ekki betur vit á, jafnvel þó

hún bædi gæti og ætti ad hafa haft vit á því; ellegar hún gjørir þad í brádrædi og móti vilja sínum; en strax, sem hún verdur vør vid yfirsjón sína, ángrast hún af henni, og med einlægum ásetníngi ad vilja betra sig, bidur Gud, fyrir Krists sakir, um nád.

Róm. 7, 18. 19. Viljann til þess góda hefi eg ad sønnu, en ekki krapt til ad framkvæma þad; því hid góda, sem eg vil, þad gjøri eg ekki, en þad vonda, sem eg ekki vil, þad gjøri eg.

c) Hinn ógudlegi syndgar af ásetníngi, þótt hann viti betur, og hann hefir yndi af því, án þess hann ángrist af íllsku sinni, eda bidji fyrirgefníngar á henni og leitist vid ad betra sig.

Phil. 3, 18. 19. Margir breyta eins og eg optsinnis hefi sagt ydur og med grátandi tárum segi enn, ad þeir eru óvinir krossins Krists, hverra afdrif verda, ad þeir tortýnast; þeir, sem hafa magann fyri sinn Gud, þykir sómi ad skømmunum og sækjast eptir jardneskum munum.

d) Hverr, sem syndgar af ásetníngi, sýnir þar med, ad hann metur Gud einkis í hjarta sínu, og lætur ekki ásannast

hverſu óſegjanlega gæðſkuríkur Guð er; þeſs-vegna er það réttviſt, að hann fái harð-ara ſtraff enn ſá, ſem illa breytir, án þeſs að gjøra það af áſetníngi.

Lúk. 12, 47. 48. Sá þjón, ſem veit ſíns Herra vilja og býr ſig ekki til eða breytir ept-ir honum, mun ſtraffaſt harðt; en hinn, ſem ekki veit þann vilja og hverjum þó heſir á orðið, hann mun ſtraffaſt minna.

Merk: Það ſtríðir øldúngis á móti þeirri elſku og virðíngu, ſem ſannkriſtin manneſkja á að hafa fyrir Guði, að gjøra nokkuð af áſettu ráði, ſem hún veit að ſtríðir á móti Guðs vilja, ellegar láta nokkuð af því með áſetn-íngi ógjørt, ſem hún er ſkyldug að gjøra. Hverr, ſem af hjarta vyrðir og elſkar Guð, ſá forðaſt með meſtu varúð að brjóta vísvit-andi á móti nokkru hans boðorði. 1 Móſ. b. 39, 9. Róm. 6, 15.

§. 10. a) Manneſkjan gétur ekki ơðlaſt neina ſannarlega farſæld af ſyndinni, því hennar ímindaða kjæti hverf-ur ſkjótt; en bæði óróſemi og blygðan ſam-vitſkunnar og Guðs ónáð fylgja eptir henni, er áſamt með ſteypir manneſkjunni, og það ſtundum ſtrax í þeſsu lífi, í margskyns eymd og volæði.

Ordskv. b. 14, 34. Syndin er lands og lýda töpun. 1 Tím. 6, 10. Jak. 4, 1. 2.

b) Í eptirkomanda lífi verda strax kvalir og útilokan frá Guds nád og miskunsemi, víss gjöld og umbun syndanna, ef vér höldum án yfirbótar áfram í þeim med gédþékkni og af ásetníngi.

Róm. 2, 8. 9. Yfir þá, sem eru mótsnúnir og ekki hlýda sannleikanum, en fallast heldur á ránglætid, skal koma reidi og hefnd; hrellíngar- og harmkvæli skulu vera yfir allra manna sálum, sem illsku drýgja.

Merk: Mjög hættulegt er, ad láta syndanna tillokkanir rótfestast í hjartanu; því auk þess ad manneskjan spillir þar med hugarfari sínu og sinnislagi, svo gétur sú synd, sem opt er um hönd höfd, ordid fljótt ad vana og vaninn um sídir ad forherdíngu, hvar af yfirbótin verdur lángtum torveldari.

Fjórdi Kapituli.

Um þad, hvernig Jesús Kristur hefir vidrétt manneskjurnar úr þeirra spillíngu.

§. 1. Gud vildi ekki ad syndin, sem í heiminn var komin, skyldi steypa manneskjunum í eilífa töpun, án þess nokkur von væri um frelsi; þessvegna hefir hann af sinni líknarfullu elsku, tilskikkad þeim Endurlausnara, til ad frelsa þær frá syndarinnar skadlegu verkunum, en veita þeim aptur adgáng til Guds nádar, bædi í þessu lífi og því tilkomanda.

Jóh. 3, 16. Jesús segir: Svo elskadi Gud veröldina, ad hann gaf í daudann sinn eingétinn Son til þess, ad allir þeir, sem á hann trúa, ekki skuli fyrirfarast, heldur hafa eilífa sælu. Róm. 8, 32. Eph. 1, 6. 7.

Merk: a) Endurlausnarinn var ekki sendur til ad frelsa syndugar manneskjur frá þeirra líkamlegu naud, því þeirra sanuarlega gagn útheimtir, ad Gud verdur leyfa ad hörmúngar og mótgángur uppáfalli fyrir

þeim, til ad uppvekja hjá þeim laungun eptir betra lífi, og koma þeim til ad afneita veraldlegum hégóma. Hebr. 13, 5—11. Jak. 1, 2—4.

h) Eptir speki sinni og elsku sendi Gud Endurlausnarann til ad afmá syndarinnar skélfilegu verkanir, er olla manneskjunum mestu eymdar og báginda; því syndinni fylgja Guds reidi, órósemi samvitskunnar, örvænting í dauðanum, ásamt med útilokun frá øllum sóma og gledi í eilífdinni, hvar ógudlegir ekki ega von, nema á kvøl og ángist. 1 Jóh. 3, 4. 2 Cor. 5, 21.

§. 2. Endurlausnarinn er Jesús Kristur, Guds himneska Fødurs eingétinn Sonur, sem frá eilífd hefir verid sameinadur med Fødurnum í einni og sømu sannarlega guddómlegri veru, en kom í heiminn á þeim tíma, sem Gud hafdi ádur tiltekid í sínum fyrirheitum.

1 Jóh. 4, 10. 15. Svo var þeirri elsku varid, ekki ad vér elskudum Gud, heldur ad hann elskadi oss og sendi sinn Son til ad forlíka fyrir vorar syndir. — Hverr, sem medkénnir ad Jesús er Guds Sonur, honum hjálpar Gud stadfastlega og hann heldur sér stødugleg til Guds. Jóh. 3, 17. 18.

1 Mós. b. 22, 18. Drottinn gaf Abraham það loforð: Af þínu afkvæmi skulu allar þjóðir á jørðunni blessun hljóta. Gal. 3, 16. 1 Mós. b. 3, 15.

Merk: a) Eptir Guðs egin skipan var Endurlausnarinn kalladur Jesús, sem þýðir Frelsari, svo þar með yrði sýnt, að hann ætti að frelsa mannkynið frá þeirri eymð, í hverja syndin hafði steypt því. Matth. 1, 21.

b) Endurlausnarinn kallast Kristur eður Messías, vegna þess, að spádómarnir tala um hann, svo sem þann Drottins smurða, er vera skyldi Herra og Konúngur í andlega náðarríkinu, hvert Guð ætlaði að láta hann stipta til syndarinnar frelsis.

c) Enginn annar enn Jesús af Nazareth getur verið Messías, því øll þau kénniteikn, sem honum eru tillögð í Guðs fyrirheitnm, ega fullkomlega heima hjá honum. Jóh. 7, 40. 42. Matth. 26, 63. 64. Jóh. 4, 25. 26. 9, 35. 38. 18, 32—37.

Messías átti að því leiti, sem hann var manneskja, að vera kominn af Abrahams ætt. 1 Mós. b. 22, 18. og Davíðs kynþætti. Es. 11, 1. líka fæðast í Bethlehem Davíðs borg. Mich. 5, 1.

Messías átti að koma í heiminn, áður enn

Gydíngar höfdu oldúngis mist sína egin valdstjórn. 1 Mós. b. 49, 8—10. ádur enn seinna musterid í Jerúsalem eydilagdist, Hagg. 2, 7. og ádur enn sú tíd væri lidin, sem Spámadurinn Daníel hafdi tiltekid. Dan. 9. 24—27.

Messías átti fyrst ad lída fára pínu og lífláttinn verda, en strax þar eptir uppríſa af gröfinni til óforgengilegs lífs og med því ad útbreida sinn lærdóm, snúa mörgum þjódum frá skurdgoda dýrkun til sannleiksins þekkíngar. Ps. 22, 1. 19. Es. 53, 1—9. Ps. 16, 5—11. 110, 1—4. Es. 42, 1—9. 53. 10—12. 55, 1—5.

Allt þetta er framkomid einúngis á Jesú frá Nazareth, og gétur sídan ekki framkomid vid neinn annann, því þau kénnimerki, med hverjum þeim tilkomanda Messías var lýst, eru ekki lengur til.

§. 3. Jesús Kristur er ad því leiti sem hann er manneskja, kominn í heiminn á þann hátt, ad hann fæddist af María meyu. Hann sameinadi þá guddómlegu náttúru vid ena manndómlegu, sem tilbúin var í módurlífi af heilags Anda krapti, med þeim hætti, sem vér ekki gétum skilid, svo ad hann er undireins bædi Gud og mad-

ur og verkar ætíð með báðum sínum náttúrum.

Matth. 1, 20. 21. Engillinn sagði við Jóseph, sem var trúlofaður Maríu: Výla þú ekki fyrir þér að taka Maríu þína festarkonu heim til þín, því hennar fóstur er af heilögum Anda, og hún mun son fæða og hans nafn skaltú kalla Jesús, því hann mun frelsa sitt fólk af þess syndum. Lúk. 1, 35.

Róm. 9, 5. Kristur er eptir holdinu, eður sinni manndómlegu náttúru, af fedrunum, hann, sem er Guð yfir öllu, blessaður að eilífu.

Merk: Allt það, sem Jesús Kristur útverkaði handa oss, gjörði hann, ekki sem einúngis manneskja, heldur, sem Guð og maður undireins. Þessvegna höfum vér líka sterkustu fullvissu um, að hans lærdómur sé af Guði, og að sú endurlausn, sem hann hefir oss afrekað, sé fullgyld.

§. 4. a) Jesús Kristur var sannarleg manneskja með sálu og líkhama eins og vér, en þó án syndar, og fullkomlega heilagur í öllu sínu framferði.

Joh. 8, 46. Jesús spurði óvini sína: Hverr af yður gétur sannað uppá mig nokkra synd? 1 Pét. 2, 22. Hebr. 7, 26.

b) Jesús sýndi í öllu sínu líferni hlýdni vid öll Guds Bodord, bædi til ad afreka oss betra réttlæti, og líka til ad eptirláta oss hid besta eptirdæmi, hverju vér fylgja skyldum.

Róm. 5, 19. Eins og af þess eina manns (Adams) óhlýdni,[1] eru þeir mørgu syndugir ordnir, eins munu líka þeir mørgu af hins eina (Jesú Krists) hlýdni verda réttlættir.

1 Pét. 2, 21. Kristur hefir oss eptirdæmi géfid, til þess vér skyldum feta í hans fótspor. Matth. 11, 29. Phil. 2, 5.

Merk: a) Eins og Jesú Krists eptirbreytendur, egum vér ad hans dæmi, med alvarlegri ástundun audsýna, ad vér séum ánægdir med þad, sem Gud vill vera láta, Matth. 26, 39, líka hafa eptirlaungun og kappád ad gjøra þad, sem honum er þóknanlegt. Jóh. 4, 34.

b) Vér egum, eptir Jesú dæmi, láta á sannast í verkunum, ad vér elskum alla menn, med því ad kénna í brjósti um þá aumu, og hjálpa þeim eptir efnum. Lúk. 7, 11. 17. Matth. 9, 35. 36. líka fúslega fyrirgéfa vorum mótstødu-mønnum. Lúk. 23, 34. og vera reidu-búnir til ad þéna þeim í øllu. Jóh. 13, 1. 20.

c) Vér egum képpast eptir ad líkjast Jesú í þolinmædi. 1 Pét. 2, 23. Matth. 26, 47—54. Lúk. 22, 61—68. einnig í því ad vera ánægdir og afneita sjálfum oss vegna sannleikans. Matth. 8, 20.

§. 5. a) Pegar Jesús var þrjátíu ára gamall, lét hann skíra sig í ánni Jórdan, og þá var af himnum med dýrdlegum hætti kunngjört, ad hann væri Guds Sonur. Matth. 3, 16. 17. Þegar Jesús var skírdur, sté hann jafnskjótt upp úr vatninu, og sjá! ad himnarnir lukust upp yfir honum, og Jóhannes sá Guds Anda ofan stíga og yfir hann koma, og sjá! ad röddin af himni sagdi: þessi er Sonur minn elskulegur, á hverjum eg hefi velþóknun.

b) Jesús var strax eptir skírnina, á eydimörku reyndur í fjörutíu daga med margslags hætti, svo ad hann med sínu stødugläundi gæfi oss dæmi til ad breyta eptir. Mark. 1, 12. 13. Andinn (Guds Andi) sætdi hann jafnskjótt út á eydimørkina og Jesús var þar í fjørutíu daga og vard freistadur af Andskotanum. Matth. 4, 1—11.

c) Eptir ad Jesús var skírdur og hafdi afstadid freistínguna, ferdadist hann um kríng medal Gydínga á fjórda ár og

kénndi þeim eins og Spámadur af himnum sendur, Guds rád og vilja um syndaranna frelsun og sáluhjálp.

Mark. 1, 14. 15. Jesús prédikadi Lærdóminn um Guds ríki og sagdi: tíminn er kominn og Guds ríki nálægist, snúid ad ydur og trúid Evangelió. Matth. 4, 23.

b) Medan Jesús gékk í kríng og kénndi, **stadfesti hann opt kénningu** sína med miklum og gædskuríkum **kraptaverkum**, sem auglióslega sýndu ad hann var af **Gudi sendur.**

Matth. 11, 4. 5. Jesús sagdi vid Lærisveina Jóhannesar Skírara: Farid og kunngjørid Jóhannesi þad, sem þér heyrid og sjáid: blindir fá sýn, haltir gánga, líkþráir hreinsast, daufir heyra, daudir uppríss og voludum verdur evangelium bodad. Post. Gb. 40, 37. 38.

Merk: a) Med Jesú Krists dýrmæta lærdómi er hvad af hverju afmád og uppræt sú vidurstyggilega hjátrú og afgudadýrkan, sem ádur dróttnadi í veröldinni. 1 Cor. 8, 4—6.

b) Med Jesú lærdómi høfum vér fengid rétta þekkingu á Gudi og hans vilja í því, sem vidkémur syndaranna sáluhjálp. Jóh. 14, 5—7. 17, 3. 6. 8. 14. 17.

c) Jesús hefir kénnt oss þad, sem vér annars værum ekki fullvíssir um, nefnilega: ad annad líf sé til eptir þetta, og ad guðhræddir komi eptir daudann í eilífa sælu. Jóh. 3, 14. 18. 5, 21—29. 1 Pét. 1, 3—5. 2 Tím. 1, 8—10.

d) Jesú lærdómur er oss besti leidarvísir til dygdafulls lífernis. Matth. 5, 6. 7. 13. 15. 18. 20. 22. 25. Lúk. 10, 16. 18. Jóh. 13, 14—16.

e) Hverr sem med einlægu hjartaþeli vill medtaka Jesú lærdóm og fylgja honum, mun sannarlega komast ad raun um, ad í honum er guddómlegur kraptur til ad betra hjartad, hugga samvitskuna og stadfesta vonina um eilífa sælu. Par med styrkist líka í kræptugasta máta vor fullvissa um, ad þessi lærdómur sé Födursins ord, sem hann lét Soninn opinbera mannkyninu, og ad sá lærdómur er þessvegna í sannleika guddómlegur. Jóh. 7, 16. 17. 8, 31—36. 12, 44—50. 14, 8—10.

§. 6. a) Medan Jesús kénndi á Gydingalandi var hann undirorpinn margskonar ofsóknum, þared höfdingjar Gydinganna, fyrir öfundar sakir yfir því, hvad mikid honum tókst vid almúgann og af hatri

við Jesúm, af því hann vildi ekki fegra vondsku þeirra, reyndu til, bæði með vélum og ofriki, að taka hann af lífi.

Lúk. 19, 47. 48. Hann kénndi daglega í musterinu, en yppurstu Prestar og Skriftlærðir og Höfðingjar lýðsins sóktu eptir að fyrirkoma honum, þó fundu þeir ekkért, er þeir gæti gjört, því allt fólkið hné að honum og hlýddi honum. Matth. 12, 14. 22, 15—21. 27, 18. Lúk. 20, 20.

b) Jesú eginn Lærisveinn, svikarinn Júdas, varð um síðir keyptur til að selja hann Höfðingunum í hendur, sem þá dæmdu hann, án allra saka, til dauða, og fengu hann heiðna Landsdómaranum, þeim pontverska Pílatusi. Þessi Pílatus óttaðist reiði Keisarans, hverri þeir hótuðu honum og lét, móti vilja sínum, húðstrýkja Jesúm, þyrni-krýna, hæða og negla eins og íllvirkja á krossinn, hvar hann uppgaf sinn anda.

Matth. 20, 18. 19. Jesús sagði fyrirfram við sína Lærisveina: Sjá! vér förum nú upp til Jerúsalem, og Mannsins Sonur mun seljast Prestahöfðingjum og Skriftlærðum í hendur, og þeir munu dæma hann til dauða, og fá hann heiðingjum til að láta spotta

hann, húdstrýkja og krossfesta. Matth. 16, 21—23. 17, 22. 23. Lúk. 18, 31—34. Matth. 26, 14. 16. Mark. 14. 43- 46. Jóh. 13, 21—30. 13, 1—9.

Lúk. 23, 46. Loksins kalladi Jesús á krossinum med hárri raustu og sagdi: Fadir! í þínar hendur fel eg minn anda, og í því hann sagdi þad, uppgaf hann sinn anda. Joh. 19, 33—37.

c) Jesús vard ekki einúngis ad þola sára pínu á líkamanum, heldur leid hann líka á sálunni beiska kvøl og ángist vegna mannanna synda.

Matth. 26, 37—39. Þegar Jesús var kominn í grasgardinn, tók hann ákaflega ad hryggjast, segjandi: Mín sál er hrygg allt til daudans. Þar eptir gékk hann lengra fram, féll nidur á sína ásjónu, bad og sagdi: Minn Fadir! ef þad er møgulegt, þá lídi þessi kaleikur frá mér! þó ekki eins og eg vil, heldur eins og þú vilt. Matth. 27, 46. Lúk. 22, 41—44.

Merk: a) Jesús sýndi med hugprýdi sinni, ad hann væri ekki hræddur fyrir daudanum, þegar hann gékk á móti óvinunum, sem vóru ad leita ad honum, hann vissi líka ad hinir himnesku andar mundu veita sér lid, ef hann vildi slíta sig úr høndum óvina sinna; og þar-

ed þeir allir duttu til jardar, þegar hann talaði, sýndi hann hvad hægt sér hefdi verid, ad sleppa frá þeim, ef hann hefdi viljad. Matth. 26, 53. Jóh. 18, 4-6.

b) Það var ekki ad undra, þó Jesú, eins og manneskju, bløskradi ad hugsa til þeirrar ógnarlegu pínu, er fyrir honum lá; en laungu ádur vissi hann, hvad yfir sig mundi koma, var samt ætíd óhræddur og reidubúinn til ad taka þad alltsaman, mannanna vegna, uppá sig eptir síns Fødurs vilja. Þar af er audrádid, ad hans miklasálar ángist hefir einkanlega komid af því, ad hann setti sér fyrir sjónir allra syndugra manna misbrot, svo viðbjódsleg, sem þau eru, og sá ad øll þau vóru sér nú tilreiknud. Es. 53, 6—12. Hebr. 5, 7—9.

§. 7. a) Jesús var øldúngis saklaus og vard ad líða, án þess hann í nokkru hefdi misbrotid eda syndgad.

Lúk. 23, 4. Pilatus sagdi vid Kennimanna-høfdíngjana og fólkid: Eg finn enga søk hjá þessum manni. Matth. 27; 4. 18. 19. 23. 24.

b) Jesus gékk med fúsum vilja undir pínuna og af elsku og medaumkun yfir oss syndurum, eptir síns himneska Fødurs

rádi og vilja, þar vér annars hefdum eiliflega tortýnst vegna vorra synda.

Phil. 2, 6—8. Þó ad Jesús Kristur væri í Guds mind, fór hann samt ekki med þad eins og þad væri herfáng, ad hann var líkur Gudi, heldur lítillækkadi hann sjálfann sig, tók á sig þræls mind og vard hlýdugur allt til dauda, já, allt til dauda á krossinum. Jóh. 10, 11. 18. Ps. 40, 6—9.

c) Jesús leid pínuna í allra syndugra manna stad og fyrir oss alla, svo hann gæti fridþægt fyri vor mørgu afbrot, med ad þola þad straff, sem vér allir høfdum tilunnid; med hvilíkum hætti gat Gud fyrirgéfid oss syndirnar, án þess ad gjøra móti réttdæmi sínu, eda skérda sitt Løgmál, ellegar veikja sitt Herradæmi.

Matth. 20, 28. Jesús segir: Mannesk-junnar Sonur er ekki kominn til ad láta sér þjóna, heldur ad hann þjóni sjálfur, og útgéfi sitt líf til lausnargjalds fyrir marga. 1 Tím. 2, 5. 6. Jóh. 6, 51. Róm. 5, 7. 8.

Matth. 26, 28. Þegar ad því var komid ad Jesús geugi til daudans, sagdi hann: Mitt blód úthellist fyrir marga til syndanna fyrirgéfningar. Eph. 1, 7. 1 Cor. 15, 3. Es. 53, 4—12. Hebr. 10, 1—14.

Eph. 5, 2. Kristur elskaði oss og gaf sig sjálfann út fyrir oss til fórnfæríngar og slátrunar offurs, svo Guði væri það þóknanlegt. Hebr. 10, 1—22. 2 Cor. 5, 15. 21.

Merk: a) Á gamla Testamentisins tíðum varð ypparsti Prestur Gyðínganna, eptir Guðs skipun, á hinni stóru Friðþægíngar hátíð, að bera offurinní helgidóminn, til forlíkunar fyrir fólksins syndir. 3 Mós. b. 16, 1—28. En þetta offur átti að fyriminda friðþægjandi pínu og dauða Endurlausnarans, er koma skyldi, Gyðíngum til aðvörunar og endurminníngar um það straff, er syndin hafði tilunnið. Hebr. 10, 1—4.

b) Þegar Jesús fórnfærði sér sjálfum til friðþægíngar fyrir heimsins syndir, sýndi hann, að hann væri sá rétti æðsti Prestur, hvern Guð hafði tilsett, og hann frambar þá forlíkunar fórn, sem einsömul nægir, til eilífrar friðþægíngar fyrir alla. Hebr. 9, 11. 14.

c) Gamla Testamentisins fórnfæríngar aftókust ölldúngis, þegar Jesús Kristur offraði sjálfum sér; en öll hjátrúarfull friðþægíngar meðöl, sem mennirnir höfðu sjálfir uppfundið, og sem ætíð höfðu verið krapta-

laus og einkisverd, féllu þá af sjálfum sér um koll og urdu ad engu.

d) Vér egum ad leita nádar hjá Gudi, einúngis vegna Jesú Krists, sem allt í einu hefir fullægju gjört fyrir alla menn, og med sinni pínu og dauda opnad øllum oss adgáng til. ad ødlast fyrirgéfningu syndanna, þegar vér snúum oss af hjarta og trúum á hann.' Hebr. 4, 14–16. 7, 26. 27. 9, 24–28. 10, 19–31.

§. 8. a) Jesús Kristur tók sitt líf aptur á þridja degi eptir sinn dauda og uppreis úr grofinni, eins og hann hafdi sjálfur ádur fyrirsagt; þar eptir var hann fjorutíu daga á jordunni hjá vinum sínum og Lærisveinum, hverra trú hann stadfesti med kénníngu og áminníngum.

Post. Gb. 1, 3–9: Eptir ad Jesús hafdi lidid pínuna, tédi hann sjálfann sig Postulunum lifandi, med mørgum auglhósum sannfæríngum og lét þá sjá sig um fjørutíu daga, og taladi fyrir þeim um þá hluti, sem heyrdu til Guds ríki. Post. Gb. 3, 13–15. Matth. 16. 21. 17, 21. 20, 17. 27, 63.

1 Cor: 15, 3–7. Kristur, sem dó vegna vorra synda, eptir Ritníngunum, og vard grafinn, hann er upp aptur risinn á þridja

degi, eptir Ritníngunum, og er sjedur af Kefa og síðan af þeim tólf;. Því næst var hann sjeður af meir enn fimm hundruðum bræðra í einu, af hverjum flestir vóru á lífi, þegar Postulinn Páll skrifaði þetta: Matth. 28, 1—20. Mark. 16, 1—16 Lúk. 24, 1—49, Jóh. 20, 1—31. 21, 1—25.

b) Eptir að þeir fjörutíu dagar vóru liðnir, var sá uppríséni Jesús ekki lengur sýnilega nálægur á jörðunni, heldur fór hann upp til himna að ásjáandi Lærisveinunum, eptir það hann hafði blessað þá og gefið þeim makt og myndugleika til að útbreiða sinn lærdóm, meðal allra þjóða.

Lúk. 24, 50—52. Þegar Jesús hafði lokið tali sínu við Lærisveinana, fór hann með þá til Bethaníu, upplypti sínum höndum og blessaði þá; en það skéði í því hann var að blessa þá, að hann skyldist frá þeim og varð uppnuminn í himininn; en þeir tilbáðu hann og sneru aptur til Jerúsalem með miklum fögnuði. Matth. 28, 18—20. Mark. 16, 19. Post. Gb. 1, 9—11. Eph. 4, 8.

c) Þegar Jesús var til himins farinn, settist hann til hægri hliðar föðurnum hvað eð þýðir: að hann tók til að stjórna heiminum með sínum himneska Föður, svo

ad allar skinsemdarfullar sképnur, ega ad játa, ad hann sé þeirra Herra og ega ad tilbidja hann.

Phil. 2, 9—11. Gud hefir hátt upphafid hann og gésid honum þá tign, sem er yfir øllum tignum, svo ad fyrir Jesú tign skulu øll kné beygja sig þeirra, sem á himnum og á jørdu og undir jørdunni eru, og allar túngur skulu játa, ad Jesús Kristur sé Drottinn Gudi Fødur til æru. Eph. 1, 20—22.

d) Einkum er Jesús Kristur, ad því leiti, sem hann er Endurlausnari, síns safnadar andlegur Konúngur og Drottinn, þared hann ber umhyggju fyrir, ad ætíd séu þeir á jørdunni, sem játa hans dýrd, og ad vantrúin ekki géti med vélum eda ofriki eydt þeim; hann hagar því líka svo, ad hans lærdómur útbreidist medal manneskjanna þar, sem hann sjer ad hann fær framgáng til sannrar nytsemi.

Jóh. 18, 36. 37. Jesús játadi fyrir Pílatusi: Mitt ríki er ekki af þessum heimi og samt er eg konúngur, en þar til er eg fæddur og þar til er eg í heiminn kominn, ad eg skuli bera vitni um sannleikann. Hverr, sem elskar sannleikann, sá heyrir mína rødd. Lúk. 1, 31—33. 2, 11. 2 Sam. 7, 12. Ps. 45, 7. 110, 1—4. Es. 53, 11. 12.

Post. Gb. 5, 31. Gud hefir upphafid hann til sinnar hægri handar, til þess hann sé leidtogi og Lausnari, ad veita Israel apturhvarf og syndanna fyrirgéfníngu. Matth. 16, 17. 18.

e) Jesús er vor Talsmadur hjá sínum himnesku Fødur og bidur fyrir oss, ad sín Endurlausn megi koma oss til gagns og nota, svo vér ekki fyrirførumst vegna vorra synda, heldur fáum nád til apturhvarfs, trúar og helgunar, og gétum ødlast þá sáluhjálp, sem hann útvegadi oss.

1 Jóh. 2, 1. 2. Vér høfum talsmann hjá Fødurnum, Jesúm Krist þann réttláta, hverr ad er forlíkan fyrir vorar syndir, þó ekki einúngis fyrir vorar, heldur og líka fyrir allrar veraldarinnar (syndir).

Hebr. 7, 24. Hann gétur gjørt þá ætíd sáluhólpna, sem hann lét koma til Guds, því hann lifir æfinlega til ad bidja fyrir þeim. Róm. 8, 34.

Merk: a) Med sinni upprisu og himnaför hefir Jesús sannad, svo ekkért verdur á móti haft, ad hann er sendur af Gudi, og er í sannleika Guds Sonur, eins og hann sagdist vera. Matth. 12, 38—40. Róm. 1, 4.

b) Þared Jesús er upprisinn frá dauðum og uppstiginn til himna, höfum vér nú mestu fullvissu um, að Guð hefir álitið hans friðþægíngu fullgylda, heiminum til endurlausnar; líka og, að eptir þetta muni koma betra líf, og að vorir líkamir muni ekki æfinlega verða að engu, heldur — þegar þar að kémur — upprísa úr duptinu til óforgengilegs lífs. Róm. 4, 25. 1 Cor. 15, 12—34.

c) Ef vér viljum hafa huggun af því, að vér vitum, að Jesús Kristur er vor andlegur Konúngur og Herra, þá egum vér eins og hollir og dyggvir þegnar, að heiðra og elska hann, og líka hlýða hans boðum; því þeir, sem óðruvísi lifa, mega álítast eins og upphlaupsmenn í hans ríki og vænta þess, að óhlýðni þeirra verður strøffuð eptir maklegleikum. Matth. 7, 21—23.

Lærdómurinn um Jesúm Krist og hans friðþægingu, er í stuttu máli útskirður í annari Grein Trúar = Játníngarinnar í Fræðunum.

Fimti Kapituli.
Um Apturhvarf og Trú.

§. 1. Jesús Kristur hefir ekki med sinni endurlausn géfid oss leyfi til ad syndga; miklu heldur hefir hann skuldbundid oss til ad fordast þad illa og kappkosta af fremsta megni ad láta oss framfara í gódu.

Tít. 2, 11—14. Guds nád, sem øllum mønnum er heilsusamleg, hefir birst, og kénnir oss ad afneita ógudlegu athæfi og veraldlegum girndum, en lifa sparlega, réttvíslega og gudrækilega í heimi þessum, þar vér lifum í von um sælu og dýrdlega auglýsingu hins mikla Guds og vors Endurlausnara Jesú Krists, sem sjálfann sig gaf í daudann fyrir oss, til þess hann endurleysti oss frá øllu ránglæti og hreinsadi oss, svo vér séum hans ágætt fólk, kostgæfid til gódra verka. Gal. 2, 17. 2 Cor. 5, 14. 15.

Merk: Hverr sem réttilega þekkir Jesú Krists endurlausn, sá uppørfast þar af til þess meiri vidbjóds á syndinni; því þegar vér athugum hverr Jesús Kristur var, og hvad mikid hann vard ad lída vegna vorra synda, þá er

eins og afmálad sé fyri vorum augum, hverfu andstyggileg syndin sé og sú tíd muni koma, ad vér verdum fyrir þúngu strafti, ef vér höldum á fram og hættum ekki ad syndga, þó vér vitum betur.

§. 2. Sérhverr, sem vegna Krists girnist ad fá adgáng til Guds nádar og eilífa sáluhjalp, á med sönnu apturhvarfi ad láta af syndunum, og med einlægri trú medtaka Jesúm Krist Guds Son, fyrir sinn Endurlausnara, sinn Lærimeistara og sinn Drottinn.

Lúk. 24, 47. Kristur skipadi: ad í sínu umbodi skyldi prédikast öllu fólki apturhvarf og syndanna fyrirgéfníng. Post. Gb. 20, 21.

Jóh. 3, 36. Hverr, sem trúir á Soninn hefir eilíft líf. en hverr, sem ekki trúir á Soninn, skal ekki sjá lífid, því Guds reidi blífur yfir honum. Post. Gb. 10, 43. Hebr. 5, 9.

Merk: Sannarleg tángur og tregi fyrir syndirnar verdur ad gánga á undan, þegar trúin á Krist á ad vera fölskvalaus. Því gétur heldur enginn huggad sig med Jesú Krists fridþægíngu, nema sá, sem lætur af íllu og kappkostar ad fara dagvaxandi í því góda. Post. Gb. 2, 37—47. 3, 17—26.

§. 3. Til sannarlegs apturhvarfs útheimtist, ad vér med einlægri ydrun kønn-

umſt vid vorar ávirdíngar, bidjum Gud audmjúklega fyrirgéfníngar á þeim og alvarlega einſetjum oſs ad betra meir og meir vort líferni.

2 Cor. 7, 10. Sú hrigd, ſem er eptir Gudi, verkar apturhvarf til ſáluhjálpar, hvers engann ydrar. Lúk. 15, 21. 18, 13.

Poſt. Gb. 3, 19. Takid því ſinnaſkipti og ſnúiſt, ſvo ydar ſyndir verdi afmádar. Pſ. 51, 3—23.

Merk: a) Manneſkjan er optaſt fúſari á ad affaka enn játa ſínar ávirdíngar, þeſs vegna mundi hún ekki heldur alvarlega ydraſt ſyndanna, ef ſamviſkan kœmiſt ekki endur og ſinnum vid af Guds orda kröptugum áminníngum med ſamverkun heilags Anda; en þad ſtendur í ſjálfra vor valdi, hvert vér eptir á viljum fœra oſs ſlíkar advaranir í nyt og til frekari umþenkíngar, ellegar útrýma þeim úr hjartanu og ſtanda þannig á móti Guds nád, hvar af vér meir og meir forherdumſt.

b) Manneſkjan gétur haft ángur af ſyndunum vegna hrædſlu fyrir þeirra ſtraffi, en einkanlega egum vér kunýaſt til ángurs fyrir ſyndirnar, af blygdun vegna vors vanþakklætis vid hinn góda og gœdſku-

ríka Guð, sem ekki einasta elur oss og viðheldur af einskjærri náð, heldur og sérílagi hefir látið kunngjöra oss í sínu heilaga orði þá miklu sælu, sem Kristur hefir oss útvegað, og þaraðauki ekki heimtar annað af oss enn það, sem augljóslega horfir til vors sanna gagns, og til að afvenda vorri egin fortöpun.

c) Þegar ángrið vegna vorra synda er svo einlægt, að vér af alvöru fordæmum það illa, sem vér þó drýgt höfum, annaðhvert með þaunkum, orðum eða verkum, þá er oss ekkért takmark sett, hvað lengi það skuli vara, eða hvað mikið það skuli vera. Guð lítur einúngis eptir, hvert vort ángur sé einlægt ellegar ekki.

§. 4. Sannarleg trú á Jesúm Krist til sáluhjálpar, er innifalin í því, að vér höfum það traust og huggunar athvarf til Jesú Krists vors Endurlausnara, að þareð hann með sinni pínu og dauða friðþægði fyrir oss, muni Guð fyrirgéfa oss vorar syndir, svo framarlega, sem vér yðrumst þeirra af öllu hjarta, og einsetjum oss að syndga ekki framvegis viljandi, heldur laga vorn lifnað eptir Jesú Krists heilaga lærdómi, og hlýða honum, sem vorum réttum Herra.

Eph. 3, 12. Vegna Jesú Krists vors Drottins, höfum vér djörfúng og adgáng til Guds, med trausti af trúnni á hann. Jóh. 6, 40.

Róm. 8, 33. 34. Hverr vill ásaka Guds útvalda? Gud er sá, sem réttlætir. Hverr vill fordæma? Kristur er sá, sem dáinn er, já, miklu meira, sem líka er upprisinn, situr vid Guds hægri hönd og bidur fyrir oss.

Merk: a) Pad heyrir til trúarinnar á Jesúm ad vér séum vissir um, ad hann er í heiminn kominn til ad uppfræda og endurleysa syndugar manneskjur; þó er þetta ekki nóg til sannrar trúar, því sá gétur líka verid sannfærdur um þetta, sem med sínu líferni afneitar honum í því, ad hlýda ekki hans bodordum. Matth. 7, 21 — 23.

b) Vér verdum ad finna med sjálfum oss, hversu mjög vér þurfum Guds nádar vid, ef vér viljum meta Krists endurlausn eins og verdt er; því annars væri vor trú ekkért, nema köld játníng med vörunum; þessvegna er einúngis sanna trú ad finna hjá þeim ydrandi, sem þekkja hvad andstyggileg syndin er og hafa innilega laungun eptir Guds nád vegna Krists., Matth. 9, 12, 13.

c) Trúin gétur verid veik medan hugskotid

finnur ekki neina upplífgaudi huggun af ad tileinka sér Jesú Krists fridþægingu, edur þá þad stundum ángrast af hrætslu og efasemi; en þvílík trú er engu ad sídur sønn og Gudi þóknanleg, þegar hún audsýnir sig med sannarlegri laungun eptir Guds nád vegna Krists, og kappkostar af fremsta megni ad gjøra þad, sem Gud vill. Mark. 9, 24.

d) Sú trú er dauð og ávaxtarlaus, sem ekki betrar hugarfarid og ekki audsýnir sinn krapt í gudrækilegu líferni.

Sønn og lifandi trú á ad sýna sig kroptuga og verkandi í dygdafullu líferni. Jak. 2, 14 — 20.

§. 5. a) Vér gétum ekki af egin kroptum snúid oss og trúad, þared syndin hefir veikt oss, samt megum vér ekki forsóma ad leggja allt kapp á vora sálar betrun.

Róm. 8, 7. Ad stunda þad, sem spillt náttúra vill, er fjandskapur í gégn Gudi, — þar þad strídir móti hans vilja — því hún blýdir ekki Guds løgmáli og gétur heldur ekki gjørt þad. 1 Cor. 2, 14.

b) Heilagur Andi er ætíd reidubúinn til ad efla vora betrun, og láta oss framfara í því góda med Guds ordi, sem hann hefir sjálfur inngéfid þeim heiløgu skrifurum.

1 Cor. 6, 11. Postulinn Páll ber Corinthumønnum á brýn, ad nokkrir medal þeirra hafi verid lastafullir, en nú — segir hann — erud þér þvegnir, þér erud helgadir, þér erud réttlættir í nafni Drottins vors Jesú og af vors Guds Anda. Phil. 2, 13. Eph. 3, 16.

Hebr. 13, 21. Fridarins Gud tilbúi ydur til allra gódra verka, til ad gjøra hans vilja, og verki þad med ydur, sem honum er sjálfum þóknanlegt fyrir Jesúm Krist.

c) Af réttri brúkun Guds orda fáum vér rétta þekkíngu á Guds vilja, og ødlumst krapt til ad laga vorn lifnad eptir þeim, ef vér ekki sjálfir stødum á móti nád þess heilaga Anda, sem í hugskotinu verkar með Guds ordi, og uppvekur í samvitskunni þær áminníngar, sem vér ekki megum nidurkefja.

2 Tím. 3, 15—17. Þú kannt heilaga Ritníngu, sem gétur uppfrædt þig til sáluhjálpar med trúarlærdóminum um Jesúm Krist. Øll heiløg Ritníng er innblásin af Gudi og nytsamleg til lærdóms, til sannfæríngar, til leidréttíngar, til uppfrædíngar í réttlætinu, svo ad Guds madur sé algjørr og til alls góds verks hæfilegur.

Merk: Til ad hafa Guds ord réttilega umhønd, útheimtist, ad vér heyrum þad og lesum med gaumgæfni, og einlægum ásetníngi til ad læra þad, oss til betrunar og sáluhjálpar. Þegar vér ekki þannig brúkum Guds ord, fær heilags Anda nád ekkért verkad í sálunni. Þared Gud, sem hefir géfid oss fullt vit og frjálsrædi, hverki vill né getur þvíngad oss til góds med þeirri makt, sem vér ekki gétum móti stadid.

§. 6. Umvendt og rétt-trúandi kristin manneskja getur, eptir því, sem Gud hefir í sínu ordi lofad, verid sannarlega fullviss um, ad hún er hjá Gudi, vegna Krists, réttlát ordin, og ad hennar fyrri syndir ekki tilreiknast henni, heldur skuli straffid fyri þær, vera henni øldúngis eptirgéfid, þared Gud, vegna Krists, tileinkar henni, eins og hlýdnu barni og trúum þénara aptur á mót sína nád og blessun.

Róm 3, 24. 25. Vér verdum réttlættir án verdskuldunar af Guds nád, med þeirri endurlausn, sem Jesús Kristur hefir afrekad, hvern Gud tilsetti, ad hann skyldi vera sá nádar stóll, hvar leita ætti fyrigéfníngar á syndunum fyrir trúna á hans blód, edur á hans pínu og dauda.

2 Cor. 5, 21. Hann, sem ekki vissi af synd, hefir Gud giørt ad synd fyrir oss — edur í vorn stad látid fara med hann eins og sekann syndara — svo ad vér hans vegna yrdum réttlættir fyrir Gudi. Róm. 8, 1—4.

Merk: J heilagri Ritníngu brúkast ýmislegir talshættir, til ad sýna hvernig til skuli gánga hjá þeirri syndugu manneskju, sem betrast á af heilags Anda nádar verkunum.

a) Ritníngin talar um Guds køllun til manna, sem er í því innifalin: ad hann í sínu ordi gefur þeim tilefni til ad girnast þá endurlausn, sem Kristur hefir útvegad, og þaradauk leitast vid med ødrum hætti, svo sem med þjáníngum og velgjørníngum, ad uppvekja þá til ad þenkja um þeirra andlegt ásigkomulag. Matth. 9, 13. 11, 28. 1 Thess. 2, 12. Ps. 119, 17. Róm. 2, 4.

b) Ritníngin talar um upplýsíngu, og vill þarmed láta skiljast, ad heilagur Andi uppfrædi vorn skilníng med ordinu, svo vér fáum sanna þekkíngu um Guds rád og vilja, er vidvíkur syndugra manna betrun og endurlausn. Eph. 1, 18. Post. Gb. 26, 17. 18.

c) Med ordinu endurfæding gefur Ritníngin til kynna, þad sælufulla ástand, sem kristin

manneskja kémst í, þegar hún með sannri ydrun lætur af íllu og með réttri trú á Krist fær lyst og laungun til góðs, eda verdur ad annari og betri manneskju, því þar með er eins og hún fædist ad nýu, þared hennar sinnislag og hugarfar snúast frá íllu til góds, eptir Guds vilja. 1 Pét. 1, 3. Jóh. 3, 3. 2 Cor. 5, 17.

d) Þad, sem Kirkíngin kallar **helgun**, er trúads kristins manns dagleg framför í dygdum og gudhrædslu, sem ebliſt af samverkandi nád heilags Anda, med ydugligri brúkun Guds orda, bæn og árvekni. 2 Þess. 5, 23. 2 Cor. 7, 1. Róm. 12, 1. 2.

Þridja grein Trúarjátníngarinnar í Frædunum sýnir í stuttu máli, **hvernig heilagur Andi leidir manneskjuna med sínum nádarverkunum og ordinu til sannarlegs apturhvarfs og ávaxtarsamrar trúar á Jesúm Krist.** En í annari bæninni í Frædunum uppörfumst vér til ad **bidja um adstod heilags Anda,** svo vér getum ordid sannir kristnir, er sýni sig verduga ad vera þegnar í Krists nádarríki; og í **þridju bæninni** verdum vér minntir á þá **hlýdni,** sem vér erum **Gudi** um **skyldugir,** til ad audsýna med henni vora trú.

Sjötti Kapituli.

Um Trúarinnar ávexti í helløgu líferni.

§. 1. Þar af á ad sjást hvørt vor trú á Krist sé sønn og lifandi, ad hún verkar í hjartanu hatur til allra synda, og þarámóti kroptuga eptirlaungun til ad breyta eptir Guds vilja í øllum hlutum til ad þóknast honum.

Jak. 2, 17. 26. Sýn mér trú þína af verkum þínum, því eins og líkhaminn er án audar daudur, svo er líka trúin daud, þegar hún er án verkanna.

Róm. 12, 9. Hafid andstygd á því, sem vondt er, en haldid ydur fast vid hid góda. Post. Gb. 15, 9.

Merk: a) Vér gétum ekki forþénad Guds nád og eilífa sáluhjálp, þar vor bestu verk eru ófullkomin og Gud er sjálfur sá, sem géfur kraptana til ad framkvæma þau. Lúk. 17, 10.

b) Pad litid gott, sem vér gjørum hér á jørdunni med stórum vanmætti og breiskleika, gétur ekki komid í samlíkingu vid

þá ómetanlegu gledi, hverrar þeir gudhræddu mega væuta í enu betra lífi. Þess vegna vill Gud einnig, ekki vegna verka vorra, heldur af nád sinni, gjøra oss sáluhólpna, vegna vorrar trúar á Jesúm Krist. Róm. 6, 23. Eph. 2, 8. 9.

c) Þader oldúngis naudsynlegt, ad vér breytum eptir Guds vilja, þó vér ekki þar med egum skilid ad fá hans nád, til þess ad trúin sýni sinn krapt í gódum verkum, því annars gétum vér ekki ordid hæfilegir til ad taka á móti þeirri sáluhjálp, sem Kristur hefir útvegad oss. Jak. 2, 14. Róm. 2, 7. 10.

§. 2. Sérhvad þad, sem Gud hefir bodid oss ad taka vara á, er vor skylda. Í Logmálinu, sem út var géfid á fjallinu Sínaí eru þau almennilegu skylduverk í stuttu máli fyrirskrifud og innifalin í þeim tíu Bodordum, sem Gud baud Mósesi ad rita á tvær steintøblur.

2 Mós. b. 20, 1—17. Gud taladi øll þessi ord og sagdi: 1) Þú átt ekki ad hafa annarlega Gudi fyrir mér. 2) Þú átt ekki ad leggja nafn Dróttins Guds þíns vid hégóma, því Drottinn mun ekki láta þann verda óstraffadann, sem misbrúkar hans nafn. 3)

Minnstú ad halda hvíldardaginn heilagann. 4) Heidra fødur þinn og módir þína, svo þú lifir lengi í laudinu 5) Þú átt ekki ad slá í hel. 6) Þú átt ekki ad drýgja hórdóm, 7) Þú átt ekki ad stela. 8) Þú átt ekki ad bera falskann vitnisburd móti þínum náúnga. 9) Þú átt ekki ad girnast hús þíns náúnga. 10) Þú átt ekki ad girnast þíns náúnga ektakvinnu, ellegar hans þjóu, ellegar hans þjónustukvinnu, ellegar hans uxa, ellegar asna, ellegar nokkud, sem heyrir þínum náúnga til.

Merk: Guds løgmál, sem er innifalid í þeim tíu bodordum, er ad sønnu einkanlega fyrirskrifad Gydíngum, en þad inniheldur samtþau skyldoverk, sem sérhverr manneskja á ætid ad géfa gætur ad, því þau þéna til ad efla bædi vort egld og annara sama gagn. Róm. 3 31. 13, 8. 9.

§. 3. Sá er tilgángur allra Guds Bodorda, eptir Krists egin útleggíngu, od efla og stadfesta hjá manneskjunum framkvæmdarsama elsku til Guds, sjálfra þeirra og náúngans.

Matth. 22, 37-40. Jesús sagdi: Þú átt ad elska Drottinn Gud þinn af øllu

hjarta. allri þinni sálu og ollu þínu hugskoti, það er hið fyrsta og stærsta boðorð; en hitt annað er þessu líkt: þú átt að elska náúnga þinn eins og sjálfann þig. Í þessum tveimur boðorðum er innifalið allt lögmálið og Spámennirnir. Róm. 13, 10.

Merk: Það er ekki nóg, að vér einúngis eptir voru náttúrufari gjörum eitt eða annað gott, sem kann að vera oss geðfeldt; ekki heldur er það sannarlegt góðverk, þó vér gjörum gott einúngis til að fá hrós hjá mönnum, eður af ótta fyrir straffi og ossóknum, ef það væri ógjört látið. Oss byrjar í ollu, sem vér gjörum, hafa þann tilgáng, að auðsýna kærleikann. Gal. 5, 6. 1 Jóh. 3, 23.

A) Um Skylduna við Guð.

Vér egum að dýrka Guð, eins og vorn Skapara, Yfirherra, stærsta Velgjörara og elskuríkasta Föður, bæði innvortis í sálunni, með vorum þaunkum og girndum, og líka útvortis með orðum og athöfnum.

1 Cor. 6, 20. Þér eruð dýru verði keyptir, vegsamið þessvegna Guð með yðar líkama og með yðar öndu, sem Guð á. Mal. 1, 6.

Merk: Vér egum einlæglega ad dýrka Gud, svo vér ekki einúngis bidjum hann, lofum hann og þökkum honum med ordunum, edur audsýnum honum útvortis lotníngu, heldur byrjar oss líka einkum ad audmýkja oss fyrir honum i hjartanu, óttast hann og elska, líka sýna lyst og laungun i øllu voru framferdi til ad breyta eptir hans vilja, því annars verdur vor Guds-dýrkan ad hræsni, sem fyrir þeim alvísa og heilaga Gudi er mesta andstygd. 1 Sam. 15, 22. 23. Es. 1, 11—18. Matth. 6, 1—18. 23, 13—33. Mark. 4, 1—25.

I. Innvortis Guds-dýrkanin.

§. 1. a) Vér egum ad tilbidja Gud einann, því hann er vor Skapari og sá einasti og sanni Gud.

Matth. 4, 10. Jesús sagdi: Drottinn Gud þinn áttú ad tilbidja og dýrka hann einann. Ps. 99, 5.

b) Hverr, sem réttilega tilbidur Gud, á med audmjúkri lotníngu vidurkénna hans allrastærstu fullkomlegleika, halda hann fyrir hid hæsta góda, og líka vid sérhvert

tækifæri audsýna í verkunum, ad hann virdir Gud yfir alla hluti framm.

Ps. 99, 5. Upphefjid Drottinn vorn Gud og tilbidjid fyrir hans fótskør, því hann er heilagur.

§. 2. a) Vér eigum ad óttast Gud, því hann er heilagur og réttlátur.

Préd. 12, 13. Óttast þú Gud og haldtú hans bodord, því þad ber øllum mønnum ad gjøra. Post. Gb. 10, 35.

b) Gudhrædslan á ad sýna sig í því, ad vér tøkum oss umhyggjusamlegann vara fyrir øllu því, sem vér høldum Gudi sé á móti.

Ordsk. b. 16, 6. Af ótta fyrir Drottni, fordast menn hid illa.

c) Vér egum ekki ad óttast Gud eins og óviljugir þrælar, af kvída fyrir straffinu, heldur eins og hlýdin børn, því hann er svo gódur og gædskurikur Fadir.

Róm. 8, 15. Þér hafid ekki medtekid þrældóms-lunderni, ad þér þirftud aptur ad verda hræddir, heldur hafid þér fengid óskabarna hugarfar, af hverju vér køllum: Abba elskulegi Fadir! 1 Mós. b, 39, 9.

§. 3. a) Vér egum ad elska Gud yfir

alla hluti framm, því hann er vor stærsti Velgjørari og af Kristi friðþægður Faðir.

1 Jóh 4, 19. Látum oss elska hann, því hann elskaði oss að fyrra bragði, 1 Jóh. 5,1.

b) Elskan til Guðs útheimtir, að hugurinn innilega gleðji sig af honum, og finni hjá sér stærstu laungun eptir að þóknast honum, með því að breyta eptir hans vilja.

1 Jóh, 5, 3. Í því er elskan til Guðs innifalin, að vér høldum hans boðorð, en hans boðorð eru ekki þúng.- Ps. 18, 2.

§. 4. a) Vér egum að hlýða Guði, því hann er ekki einúngis vor æðsti, heldur og líka sá vísasti og besti Yfirherra.

Jer. 11, 4. Drottinn sagði: hlýðið mér og gjørið allt, sem eg hefi boðið yður, þá skuluð þér vera mitt fólk og eg skal vera yðar Guð. Post Gb. 5, 29.

b) Hlýðnin við Guð er í því innifalin, að vér ætíð með fúsum vilja leggjum allt kapp á að laga vort sinnislag og framferði eptir Guðs vilja til að þóknast honum, og alvarlega taka oss vara fyrir því, að brjóta hans boðorð af ásetningi.

Ps. 143, 10. Drottinn! kénn þú mér að

gjøra það, sem þú vilt, því þú ert minn Guð. 1 Pét. 1, 14. 15.

§. 5. a) Vér egum að reiða oss uppá Guð, því hann bæði vill og getur gésið oss tímanlega, andlega og eilífa velferð.

1 Pét. 5, 7. Kastið allri yðar áhyggju uppá Drottinn, því honum er annt um yður. Ps. 55, 23.

b) Að reiða sig uppá Guð er sama, sem að treysta honum, og er innifalið í því, að vér séum fullkomlega sannfærðir um, að Guð, vegna Jesú Krists, vilji gjøra oss hluttakandi í øllu því góða, sem hann hefir lofað oss í sínu orði, líka að hann eptir sinni alvísu ráðstøfun, vilji veita oss sína hjálp með besta máta og á hagkvæmustu tíð.

Ps. 146, 5. 6. Sæll er sá, hvers hjálp Jakobs Guð er, sá, sem hefir staðfasta von til Guðs, sem gjørði himininn og jørðina og sjóinn og allt það, sem er í þeim: til hans, sem heldur trygð æfinlega. Jer. Harmagr. 3, 25. 26. Róm. 8, 32.

Af øllu þessu fylgir þá framvegis:

§. 6. Vér megum ekki tilbiðja neitt annað í staðinn fyrir sannann Guð,

hverki Engla, né helga menn, né sól, né túngl, né bílæti, ellegar neitt annad þvílíkt, og ekki heldur reida oss uppá þad, í stadinn fyrir ad setja vort trúnadartraust til þess sanna Guds, því hann einúngis er vor Drottinn og Skapari; annars syndgum vér á móti fyrsta Bodordinu og gjørum oss seka í afgudadýrkun.

2 Mós. b. 20, 3. 4. Drottinn sagdi: Þú átt ekki ad hafa annarlega Gudi fyrir mér. — Þú mátt ekki smída þér neina úthøggna eda annarslags mind eptir því, sem er á himnum uppi, ellegar á jørdunni nidri, ellegar í vøtnunum undir jørdunni — Þú átt ekki ad tilbidja edur dýrka þad. Es. 42, 8. Post. Gb. 17, 29.

§. 7. Vér megum ekki elska sjálfa oss, ellegar neitt annad, meir enn Gud edur jafnt Gudi; ekki heldur megum vér treysta uppá sjálfa oss, adra menn ellegar adra hluti, meir enn uppá Gud, vegna þess hann einn er vor almáttugi og stærsti velgjørari.

Jer. 17, 5. Svo sagdi Drottinn: Bølvadur veri sá madur, sem treystir uppá manneskjuna og hefir holdid fyrir sinn arm — ellegar heldur ad sér sé óhætt med vanmáttugrar manneskju varatekt — og hvers hjarta víkur frá Drottni.

Ordsk. b. 3. 5. Treystu Drottni af ollu þínu hjarta, en reiddu þig ekki fast á þitt hyggjuvit.

§. 8. Vér egum daglega ad strída móti þeim syndsamlegu girndum, sem Gudi eru á móti, og aldrei brjóta hans bodord af ótta fyri mönnum, edur elsku til þeirra, því hann er sá heilagur Gud, hvern vér egum ad óttast, og líka sá gódur og vísdómsfullur Drottinn, sem vér egum ad elska og hlýda framyfir alla hluti. *

1 Jóh. 2. 15–17. Elskid ekki veroldina og ekki þá hluti, sem í henni eru; ef nokkur elskar veroldina, þá er elskan til Fodursins ekki í honum; því allt þad, sem í veroldinni er, sem er: lyst holdsins, fýsn augnanna og drambsamt líferni, þad er ekki af Fodurnum heldur af veroldinni. Veroldin forgengur og hennar lystingar, en sá, sem gjörir eptir Guds vilja, blífur ad eilífu.

Ordskv. b 1, 10. Son minn! þegar illir skálkar lokka þig, þá fylg þeim ekki.

§. 9. Vér egum od audsýna vorum náúnga einlæga elsku, til merkis um, ad vér án yfirdrepskapar elskum Gud, sem vill ad kjærleikurinn sé eins ríkur hjá oss, eins og hann er hjá sjálfum honum; þaradauki egum vér

ad leggja kapp á, ad breyta eptir Guds vilja í öllum hlutum.

1 Jóh. 4, 21 Þetta bodord höfum vér af honum: ad hverr, sem elskar Gud, hann á líka ad elska sinn bródur 1 Jóh. 3, 17. 18. 4, 7—13.

1 Jóh. 2, 5. Hverr, sem hans ord vardveitir, í honum er sannarlega elskan til Guds fullkomin. Joh. 15, 14.

Merk: Þau Skylduverk, sem vidvíkja innvortis Guds-dýrkun, eru í stuttu máli innfærd í Lúthers útleggingu yfir fyrsta Bodordidi Frædunum.

II. Utvortis Guds-dýrkanin.

§. 1. a) Vér egum ad lofa og vegsama Gud, því hann er sú fullkomnasta og ædsta Vera.

Ps. 72, 18. 19. Lofadur veri Drottinn Gud, Israels Gud! hann, sá einn gjörir dásemdar verkin; og blessud sé hans dýrdarfulla hátign ad eilífu, og öll lönd uppfylliſt med hans dýrkun!

b) Gud lofast og vegsamast, þegar vér annathvert med bænum, sálmum, edur samtali vid adra, hrósum Guds yppar-

legu eginlegleikum og miklu dásemdar-verkum af kløkku hugar-þeli, sem fullt er af heilagri lotníngu fyrir honum.

Ps. 145, 3. 4. Mikill er Drottinn og mjøg loflegur, hans makt er órausakanleg; sérhver kynslóð mun fyrir annari hrósa þínum verkum, Drottinn! og kunngjøra þitt veldi.

§. 2. a) Vér egum að þakka Guði, því hann veitir oss svo mikla velgjørníngo, og auðsýnir oss svo mikla náð vegna Jesú Krists.

Eph. 5, 20. Þakkið ætíð Guði Føður fyrir alla hluti, í nafni vors Drottins Jesú Krists. 1 Thess. 5, 18.

b) Ef vér egum að géta þakkað Guði réttilega, þá ber oss að kannast við og auðmjúklega játa, að Guðs mikla miskunsemi við oss er lángtum meiri enn vér høfum tilunnið, og þaraðauki egum vér að færa oss hans velgjørnínga rétti-lega í nyt, eins og hann hefir tilætlað.

Ps. 118, 1. Þakkið þér Drottni, þvíað hann er góður, og hans miskunsemi varir eilíflega. Ps. 105, 1.

§. 3. a) Vér egum að biðja Guð og ákalla hann, því hann einn ræður fyrir vorri tímanlegri og eilífri velferð, þar Krist-

ur, vor Talsmadur, hefir einninn opnad oss adgáng til hans, svo sem vors gædskuríka og elskulega Fødurs.

Lúk. 11, 9. Jesús sagdi: Bidjid þá mun ydur géfast; leitid, þá munud þér finna; knýid á, og mun fyrir ydur upplokid verda. Ps. 50, 15. 145, 18. 19.

b) Pad heitir bæn og ákallan, þegar vér framberum fyrir Gud, annadhvert í huganum edur med munninum vora laungun eptir einhverju gódu, sem oss er lofad í hans ordi, og sem oss sýnist naudsynlegt til vorrar egin edur annara velferdar.

1 Jóh. 5, 14. Þessi er sú djørfúng, sem vér høfum til hans, ad ef vér bidjum um nokkud eptir hans vilja, þá heyrir hann oss.

§. 4. Pared Sunnudagurinn er tilskikkadur til opinberrar Guds dýrkunar, þá á sérhverr kristinn madur ad fara til kirkju, sér og ødrum til uppbyggíngar af Guds orda heyrn og lestri, líka uppbyggíngar af því, ad lofa Gud og þakka hønum sameginlega med ødrum sínum sannkristnum, svo þeir innbyrdis stadfestist í dygd og gudhrædslu; og frá því á ekkért ad hindra oss, nema sjúkdómar, eda ønnur þvílík forføll, sem ekki verdur hjá komist.

2 Mós. b. 20, 8. Drottinn sagdi: Minnstú ad halda helgann hvíldardaginn. Lúk. 11, 28.

Cól. 3, 16. Látid Krists ord búa ríkuglega medal ydar, svo ad þér kénnid og áminnid ydur sjálfa innbyrdis med allskonar vísdómi og sýngid fagra sálma, lofsaungva og andleg kvædi fyrir Drottni í ydar hjörtum. Hebr. 10, 25,

---

Hér af fylgir enn fremur:

§. 5. a) Vér megum hverki brúka Guds nafn gálauslega né athugalaust, allrasíst vanheidra þad med nokkurslags misbrúkun, miklu heldur erum vér skyldugir til ad lofa og vegsama Gud.

2 Mós b. 20, 7. Drottinn sagdi: Þú átt ekki ad leggja nafn Drottins Guds þíns vid hégóma, því Drottinn mun ekki láta þann óstraffadann, sem misbrúkar hans nafn.

b) Guds nafn vanheidrast med ad formæla, þegar vér annadhvert í Guds eda Krists nafni óskum ílls sjálfum oss eda ødrum. Slíkar formælíngar géta og skéd med mørgu ødru móti, sem auglýs-

ir allteins blygdunarlaust sinnislag, er ekki svísist neins í Guds allraheilögustu nálægd, né géfur gaum ad, hversu mjög hver ein manneskja á ad elska sjálfa sig og náúngann.

Jak, 3, 10. Af sama munni framgengur bædi blessan og bölvan, brædur mínir! þetta má ekki svo til gánga. Róm. 12, 14.

c) Guds nafn vanheidrast med ad sverja, þegar einhverr í daglegu tali gálauslega vitnar til Guds eda Krists, til ad stadfesta þar med ord sín.

Matth. 5, 34—37. Þér skulud aldúngis ekki sverja, en ydar ræda skal vera já, þegar játa skal, og nei þegar neita á, því hvad sem þar er frammyfir er vondt.

§. 6. a) Þegar vér egum opinberlega ad sverja, megum vér ekki gleyma því, ad sá alvísi Gud, hvern vér kollum til vitnis, er bædi réttlátur og heilagur Gud, sem hatar allt óhreinlyndi, og ad hann mun straffa þá, sem sverja ránglega, því þeir vanbrúka hans nafn til ad hylja med íllsku og ránglndi.

2 Mos. b. 20, 16. Drottinn sagdi:. Þú

átt ekki að bera falskann vitnisburð á móti þínum náúnga.

Sach. 5, 4. Eg lét bölvun útfara — segir Drottinn Zebaoth — svo hún komi yfir þjófsins hús og þess, sem sver ránglega við mitt nafn. Mal. 3, 5.

b) Menn sverja eið eptir yfirvaldsins skipun, stundum til staðfestingar uppá, að vér skulum ekkért segja eður vitna annað enn það, sem vér vitum fyrir víst að satt er; og stundum til fullvissu um, að vér viljum trúlega lifa eptir því, sem oss er fyrirsett og vér höfum uudirgengist.

Hebr. 6, 10. Manneskjurnar sverja við þann, sem er æðri enn þeir sjálfir, en sá eiður gjörir enda á allri þrætu til að fá fullvissu. 5 Mós. b. 6, 13.

c) Hverr, sem fremur meinsæri eða sver ránglega, kann að álítast ekki einúngis eins og blygðunarlaus guðlastari, vegna þess hann manar hins alvísa Guðs réttlæti móti sér, heldur og líka eins og fjandmaður sinna samkristinna, hverra velferð og æru hann opt spillir, svo sá saklausi verður fyrir hallanum, en hinn seki sleppur óstraffaður

og fær aptur tækifæri til ad koma meiru illu af stad.

1 Tím. 1, 10. Postulinn Páll leggur meinsæris menn ad jøfnu vid mordíngja og versu illvirkja.

§. 7. Vér megum ekki fara med galdur, sem er hjátrúar- og heimsku-full vanbrúkun á Guds ordi, til ad fremja kukl eda særa, ellegar til annara þvílíkra heimskulegra fyrirtekta, af rángri ímindun um, ad menn med þesðu géti læknad manneskjur eda fénad, sýnt hver stolid hafi, varnad tjóni og ólukku, eda annad þvíumlíkt.

5 Mós. 6. 18, 10 – 12. Enginn á ad finnast hjá þér, sem fer med spádóma, eda er dagveljari, ellegar tekur mark á fugla kvaki, ellegar fremur kukl, edur særíngarmadur, ellegar fer til spásagnar manna, ellegar útþýdir fyrirburdi, ellegar leitar frétta af framlidnum, því hverr, sem þvílíkt gjørir, er andstyggilegur fyrir Drottni.

§. 8. a) Vér megum ekki vanhelga hvíldardaginn med ónaudsynlegri vinnu, því þann dag egum vér sérílagi, eptir Guds bodi, ad halda helagann med andakt og gudrækilegum umþeinkíngum.

Ps. 95, 1. 2. Komid! látum oss med gladværd lofsýngja Drottni! látum oss af fögnudi hátt lofsýngja vorum voldugа Frelsara! látum oss koma fyrir hans ásjónu med þakkargjörd.

b) Pad er sanngjarnlegt og Guds vilja samkvæmt, ad Sunnudagurinn sé mönnum og sképnum til hvíldar og endurlífgunar eptir vinnu þeirra; þess vegna kallast líka þessi dagur, sem kristnir menn halda heilagann í Krists upprisu minníngu, ennþá hvíldardagur.

2 Mós. b. 23, 12 Sex daga skaltu verk þitt vinna, en sjöunda daginn áttú ad hafa fyrir hvíldardag, svo ad þinn uxi og þinn asni géti fengid hvíld og þinnar ambáttar sonur og sá framandi géti endurnært sig. 2 Mós. b. 20, 8—11.

Merk: Skylduverkin, sem vidvíkja útvortis Guds-dýrkun, eru stuttlega útmálud í ödru og þridja Bodordum Frædanna.

B) Um Skylduna vid sjálfa oss.

Vér egum ad elska sjálfa oss og einkanlega láta oss vera annt um vorrar

sálar velferd; líka egum vér ad stunda eptir sannarlegu gagni líkhama vors; sem og ad efla med leyfilegum hætti vora tímanlega velferd, eins og samkvæmt er Guds ordi og vilja.

Matth. 6, 33. Jesús sagdi: Leitid fyrst Guds ríkis og þess réttlætis, sem honum er þóknanlegt, þá munud þér fá í vidbót allt, sem þér medþurfid.

Merk: Manneskjan elskar sig ekki sjálfa réttilega, þegar hún sækist einúngis eptir ad sedja sínar jardneskar girndir, án þess ad hirda um sína sáluhjálp, eda géfa gætur ad því, sem hún er bædi Guði og ødrum mønnum skyldug um.

I. Umhyggja fyrir sálunni.

§. 1. Vér egum ad láta oss vera umhugad um ad vor skynsemi upplýsist meir og meir med skynsamlegri þekkingu, sérdeilis um Guds vilja og hans ráð til vorrar sáluhjálpar.

2 Pét. 3, 18. Vaxid í vors Drottins og Endurlausnara Jesú Krists nád og þekkingu. Ordsk. b. 2, 10 11. 1. Cor. 14, 20.

§. 2. Vér megum ekki láta vorn vilja

stjórnast af neinum vondum tilhneg-ingum, heldur egum vér af fremsta megni kappkosta ad laga þær eptir því, sem vorri skynsemi sýnist ad vera rétt og tilheyrilegt, eptir Guds orda reglu.

Ordsk. b. 16, 32. Sá, sem stiórnar gédi sinn, er betri enn sá, sem yfirvinnur borgir. Gal. 5, 24.

§. 3. Vér megum ekki afsaka vorar á-virdingar, heldur képpast eptir, eins og Gud hefir látid Krist kénna oss, ad sjá æ meir og meir vid þeim og afleggja þær.

2 Cor. 7, 1. Med því vér høfum því-líkt fyrirheit, minir elskanlegir! þá látum oss hreinsa oss af allri saurgun holdsins og andans, og høldum áfram í helguninni med gudhrædslu. 1 Jóh. 1, 6.

§. 4. Vér egum med gaumgæfni ad vaka yfir samvitsku vorri, svo vér ekki vísvit-andi ofþýngjum hana med neinni synd.

Post. Gb. 24, 19. Postulinn Páll sagdi: Eg æfi sjálfann mig í ad hafa jafnan ó-skérdta samvitsku fyrir Gudi og mønnum.

§. 5. Vér egum opt ad þenkja um daudann, sem fljótt gétur ad ødrum yfir-fallid oss, þó svo, ad vér hverki skélfumst af honum, ellegar lifum med sorg og óróssemi,

heldur á það að þéna til þess, að vér því betur undirbúum oss í sönnum Guðs ótta til sáluhjálplegrar burtfarar.

2 Cor. 5, 8. 9. Vér erum hughraustir og höfum miklu meiri lyst til að vera fjærlægir frá líkamanum og heima hjá Drottni, þessvegna kappkostum vér líka, hvert sem vér erum heima eða fjærverandi, að vera honum þóknanlegir. Ps. 90, 12. Phil. 1, 23.

II. Umhyggja fyrir líkamanum.

§. 1. Vér megum hverki með ásetníngi taka sjálfir af oss lífið, sem er sú ypparsta gáfa, er Guð hefir gefið oss, né viljandi skaða vora limu eður heilsu, því þar með reynum vér til með heimskulegri ofdirfsku að taka ráðin af Guði, sem einsamall hefir vald yfir lífi og líkama manneskjunnar, en svíptum naúngann þeirri aðstoð, sem hann með rétti mátti af oss heimta; þaradauki breytum vér svo grimdarlega við sjálfa oss, að ekki finnast dæmi slíks meðal ólmustu villudýra.

Róm. 14, 7. 8. Enginn af oss hefir ráð á að lifa eður deya eptir vild sinni, því hvert

sem vér lifum, þá erum vér á Drottins valdi, ellegar deyum, þá erum vér eins í Drottins valdi, það er að skilja: hvert sem vér lifum ellegar deyum, þá á Drottinn ráð yfir oss. 1 Cor. 6, 19. 20. 1 Sam. 31, 4. 2 Sam. 17, 23. Matth. 27, 5.

§. 2, Vér eigum að forðast allt óhóf í mat og drykk, sem einúngis spillir heilsunni og eydir vorri formegun, en gjörir oss óhæfilega bæði til að lofa Gud og líka vinna það, sem oss ber að gjöra.

Lúk. 21, 24. Jesús sagði: Varið ydur sjálfa að ydar hugskot aldrei ofþýngist af ofáti edur ofdrykkju. Róm. 13, 13.

Gal. 5, 21. Ofdrykkja og ofát teljast með þeim hlutum, um hverja Postulinn Páll segir: að þeir slíkt gjöri, muni ekki ødlast Guds ríki. Ordskv. b. 23, 20. 21.

§. 3. Vér eigum að halda oss frá hórdómi og allslags lausláti, bæði innvortis í þaunkunum og útvortis með verkinu; því þar af spillist líkaminn og sálin saurgast, svo hún verdur óhæfileg til að hugsa um nokkud gott, og missir alla laungun eptir dygd og Guds ótta, en audsýnir því frekar sínar saurugu girndir í ordum og vidmóti, ødrum til hneixlis.

2 Mós. b. 20, 14. Drottinn sagði: Þú átt ekki að drýgja hór. Matth. 5, 27. 28.

1 Thess. 4, 3—5. Sá er vilji Guðs, að þér helgist og umflýið hóranir, svo hverr og einn stundi að halda sínum líkama í hreinlífi og sóma, en ekki girndarbruna eins og heiðingjarnir, sem ekki þekkja Guð.

Eph. 5, 3—5. Eptir sem heilögum hæfir, á hverki frillulifi né nokkurskonar óhreinleiki eður ágirni svo mikið, sem nefnast meðal yðar, né blygðunarleysi, né fíblslegt hjal, eður gárúngaháttur, hvað ekki er sómasamlegt, heldur miklu fremur þakkargjörð; því það vitið þér, að einginn frillulífismaður, eður óhreinn, eður ágjarn, hverr að er skurðgoða dýrkari, hefir hlutskipti í Krists og Guðs ríki. 1 Cor. 6, 15—20.

Merk: Í Fræðunum er við sjötta Boðorðið stutt útskíríng um kristilegt skírlífi, og í sjöttu Bæninni finnst upphvarfan til að biðja Guð um náð og styrk, að standa á móti þeim freistíngum, sem í þeim efnum kynnu að mæta oss.

III. Umhyggja fyrir vorri tímanlegri velferd.

§. 1. a) Vér egum kappkosta ad efla vora velgengni, bædi med ástundun í voru rétta kalli og embætti, og med forsjállegri sparsemi, svo vel sjálfum oss til gagns, sem og líka til ad géta hjálpad ødrum, er vidþurfa.

Post. Gb. 20, 34. 35. Postulinn Páll segir til Ephesus-manna: Þér vitid sjálfir, ad þessar hendur hafa fyrir mér unnid til minnar naudþurftar og þeirra, sem med mér voru. Allt sýndi eg ydur, ad svo byrjar oss ad vinna og veika ad annast og minnast orda Drottins Jesú, þar hann sagdi: sælla er ad géfa enn þyggja. 1 Tím. 6, 17. 18.

b) Í þvi ad stunda gagn vort, egum vér ad varast óløglegann ávinning eda ágirnd og ekki sækjast eptir audæfum, sem opt misbrúkast til ofmetnadar og óhófs.

1 Tím. 6, 9. 10. Þeir, sem ríkir vilja verda, falla í freistni og snørur og margskonar heimskulegar og skadnæmar girndir, sem manneskjunum søkkva í eydileggíngu og tøpun, því ágirndin er rót alls ills. Lúk. 12, 15. 1 Cor. 6, 10.

§. 2. a) Vér egum ad keppast eptir ad ávinna oss heidur, vera í afhaldi og reiknast trúverdugir af vorum medbrædrum, þó samt ekki med ødru enn ráðvendni og kostgæfni í voru rétta kalli og embætti.

Phil. 4, 8. Kjærir brædur! hvad, sem sannarlegt er og sidsamlegt, hvad, réttvíst er, hvad skírlíft er og ástsamlegt, hvad sem er gott afspurnar, hvad dygdugt er, hvad hrósverdt er, hugsid þar eptir.

b) Þótt vér høfum ødlast allann þann heidur, sem vér æskja kynnum, megum vér samt ekki falla til metnadar edur drambsemi, heldur ætíd stunda kristilegt lítillæti, því vér egum ad vita, ad alla hluti høfum vér af Gudi þegid, og ad oss yfirsjest optlega, svo vér þurfum fyrirgéfníngar vid.

Gal. 5, 26. Látum oss ekki sækja eptir hégóma hrósi, og hverki øgra hverr ødrum, né øfunda hverr annann. Róm. 12, 10.

1 Pét. 5, 5. Verid skrýddir med lítillæti, því Gud mótstrídir dramblátum, en lítillátum géfur hann náð. Matth. 23, 12. Ordskv. b. 29, 23.

6

§. 3. a) Vér megum njóta ánægju í þessu lífi, af því að brúka réttilega þá mørgu góðu hluti, sem Guð hefir síuum skøpuðu sképnum til gagns og gleði géfið, líka høfum vér mikla ánægju af vinnu vorri, þegar vér tilbærilega og með glaðværu sinnislagi gjørum hana.

Ps. 31, 8. Gleðja skal eg mig, Drottinn! og vera glaðvær af þinni miskunsemi. Phil. 4, 4. Orðskv. b. 17, 22.

b) Í vorri gleði egum vér að taka oss vara fyrir øllu því, sem stríðir á móti góðri siðsemi, eður því, sem Guð hefir boðið í sínu orði, og ekki álíta hana svo sem helsta tilgáng vinnu vorrar, heldur eins og ávøxt af henni.

1 Cor. 7, 31. Þeir, sem brúka þennann heim, ega að vera eins og þeir, sem ekki misbrúka hann.

§. 4. a) Vér egum að auðsýna oss þolinmóða í mótlætinu, svo vér hvorki ørvæntum né látum til vor heyra výl eða harmatølur, heldur séum ánægðir með það, sem Guð vill vera láta, í vissri von um, að hann ekki uppáleggi oss þýngri byrði, enn hann sjálfur vill géfa oss krapta að bera, og

trúum stöðuglega, að eptir hans tilætlun skuli þetta andstreymi þéna oss til gagns og góðs.

Hebr. 10, 35. 36. Kastið ekki burt yðar örugga móð, hverr mikil laun mun öðlast; því þér þurfið á staðuglyndi að halda, svo að nær þér hafið gjört Guðs vilja, fáið að öðlast það, sem yður hefir verið lofað. Róm. 8, 18.

b) Vorar þjáníngar geta opt orsakast með ýmsu móti af sjálfum oss, en sá alvísi Guð lætur oss þær að höndum koma til þess, vér athugum vora bresti betrum vorn lifnað, höldum voru sinni því meir frá hégóma veraldarinnar og lærum að leita vorrar kjærustu gleði af að halda oss til hans með bæn og andakt.

Hebr. 12, 5. 6. Minn son! vyrð ekki lítils typtun Drottins og örvýlnast ekki þá hann ávítar þig; því hverii, sem Drottinn elskar, þann agar hann Ps. 119, 7. Róm. 5, 3–5.

§. 5. Vér egum að forðast allt yðjuleysi, hvert að er orsök til mikils ílls og taka oss vara fyrir að vera öðrum til þýngsla, heldur egum vér þarámót með kostgæfilegri yðni og ástundun, hverr í síńu standi,

ad leita vorrar atvinnu, því Gud hefir géfid ofs kraptana til þefs, ad vér skulum brúka þá, og efla þar med vort egid og anuara gagn.

1 Thefs. 4, 11. 12. Vér áminnum ydur, kjærir brædur! ad þér kostgæfid ad lifa í spekt og ydvart egid ad stunda, og ad vinna med ydar egin høndum, eins og vér høfum bodid ydur, svo ad þér gétid sómasamlega umgengist þá, sem ekki eru af søfnudinum og ad þér séud uppá engann komnir. 2 Thefs. 3, 11. 12. 1 Pét. 4, 11.

C) Um Skylduna vid Náúngann.

Vér erum skyldugir ad elska vorn náúnga eins sølfkvalaust og sjálfa ofs, þefsvegna egum vér ad breyta svo vid hann, eins og vér viljum ad hann breyti vid ofs. Þar fyrir egum vér ad bera umhyggju fyrir hans sálu, hans líkama og hans tímanlegu velferd.

Matth. 7, 12. Jesús sagdi: Hvad, sem þér viljid mennirnir gjøri ydur, þad egid þér líka þeim ad gjøra, því svo er kénnt í løgmálinu og Spámanna-bókunum. 3 Mós. b. 19, 18.

Merk: Sérhverr sá, sem er manneskja, er líka vor náúngi og hefir sama rétt eins og bródir til kærleika vors og þénustusemi, hvert sem hann er innlendur eda útlendur, kristinn eda gydíngur, tyrki eda heidíngi, vinur eda óvinur, ædri eda lægri stéttar, ríkur eda fátækur, og þegar hann þarf hjálpar vid af oss, þá erum vér skyldugir ad hjálpa honum af fremsta megni, án manngreinar álits. Lúk. 10, 25—37. Post. Gb. 17, 26.

I. Umhyggja fyrir Sálu Náúngans.

§. 1. Vér egum, svo mikid, sem oss er mögulegt, ad greida veg vors náúnga til betra lífs í ödrum heimi, og þessvegna hjálpa honum bædi med nytsamlegri tilsögn, gódum áminníngum, kærleiksfullum advörunum, og umfram allt med gódu eptirdæmi, því Kristur hefir endurleyst hann eins og oss til þess, ad hann ásamt med oss skyldi eignast eilífa sáluhjálp.

Jak. 5, 19. 20. Brædur mínir! ef nokkurr á medal ydar villist frá sannleikanum, en einhverr umvendir honum, sá skal vita, ad hverr, sem snýr syndaranum frá villu hans vegar, mun frelsa sálu frá daudanum og hyk-

ja fjøldà af syndum. 1 Thess. 5, 14. Hebr. 10, 24.

§. 2 Vér egum varast ad kéfja nidur lyst náunga vors til þess, sem gott er, þessvegna megum vér ekki géfa honum hneixli, med syndsamlegum ordum edur ógudlegu framferdi, ekki heldur koma honum til þess, sem illt er, annadhvert med hótunum, tillokkunum, edur med raungum fortølum.

Lúk. 17, 1. 2. Jesús sagdi vid sína Lærisveina: Omøgulegt er ad hneixlanir komi ekki en vei þeim manni, frá hverjum þær koma! Þarfara væri þeim ad mylnu-steinn hengdist um háls honum og honum væri søkt í sjáfardjúp, enn hann hneixli einn af þessum smælingjum.

2 Tim. 3, 13. Vondar manneskjur og svikarar vestna meir og meir; þeir svíkja og verda sviknir.

§. 3. a) Vér egum ekki láta egna oss til heiptar-reidi mót vorum náúnga eda fá hatur til hans og leitast vid ad hefna vor, þegar hann misbrýtur vit oss, svo vér gjørum honum ekki hjartasorg, til kvalar á sálu edur líkhama.

Eph. 4, 26. 27. 31. Ef þér reidist, þá syndgid ekki, látid ekki sólina undirgánga yfir

ydar reidi: Gésid ekki tækifæri þeim, sem ber róg; øll beiskyrdi, heipt, reidi, hávadi og íllirdi séu lángt frá ydur, ásamt allskonar íllmennsku.

1 Jóh. 3, 15. Hverr, sem hatar bródur sinn, sá er mordíngi, en þér vitid, ad enginn mordíngi hefir eilíft líf. Jak. 1, 19. 20.

b) Pad er kristileg skylda, ad vér med hógværd umberum breiskleika vors náúnga, þegar hann hefir gjørt oss nokkud á móti, og ad vér fyrirgéfum honum, eins og Gud fyrirgéfur sjálfum oss vegna Krists. Auk þess'a egum vér svo mikid, sem oss er møgulegt, med vinsamlegum fortølum ad koma honum til ad sjá ad sér, svo ad hann vari sig vid ad halda áfram í syndunum.

Mark. 11, 25. 26. Jesús sagdi: Fyrirgéfid, ef þér hafid nokkud á móti einhverjum, svo ad ydar Fadir, sem er á himnum, fyrirgéfi ydur líka ydar brot; en ef þér fyrirgéfid ekki, þá mun ydar Fadir, sem er á himnum, ekki heldur fyrirgéfa ydar afbrot.

Cól. 3. 12. 13. Svo skrýdist nú, eins og Guds útvaldir, heilagir og elskanlegir, hjartfólginni miskunsemi, gódvilja, audmýkt, hógværdi, lánglundar-gédi, umlídid hverr annann og ef nokkur hefir kløgumál móti ødrum,

þá fyrirgéfið það hverr ødrum innbyrðis; eins og Kristur hefir fyrirgéfið yður, svo gjørið þér og einnig.

§. 4. a) Vér egum hverki að hata jafnvel vora óvini, sem annaðhvert heimuglega eður opinberlega vilja gjøra oss skaða, né í nokkurn máta hefna vor á þeim, svo vér ekki géfum þeim efni til stærri vondsku, eða séum orsøk í þeirra sálar tøpun.

Róm. 12, 14. 17. 19. Blessið þá, sem ofsækja yður, blessið en bølvið ekki; gjaldið engum illt fyrir illt; ef møgulegt er, þá hafið frið við alla menn, svo mikið, sem í yðar valdi stendur; hefnið yðar ekki sjálfir.

b) Þegar óvinir vorir sækjast eptir að skaða vort líf, spilla vorri velferð, eða gjøra oss vidskila við vort góða mannorð, megum vér verja oss móti þeim með almennilegum Réttargángi, en vera samt ætíð reiðubúnir að sættast við þá, biðja fyrir þeim og hjálpa þeim eptir megni, ef þeir þess viðþurfa, eins og Guð hefir auksýnt oss náð Krists vegna, og fyrir hans sakir vill fyrirgéfa sjálfum oss.

Matth. 5, 25. 44. Jesús sagði: Vertú strax viljugur til að sætta þig við þinn mótstøðumann, meðan þú ert ennávegi með hon-

um. Eg segi ydur: elskid óvini ydar, blessid þá, sem ydur bølva, gjørid þeim gott, sem ydur háta og bydjid fyri þeim, sem ydur gjøra skada og offækja ydur, svo ad þér séud børn Fødur ydar, sem er á himnum. v. 45—48. Róm. 13, 3. 4.

Róm. 12, 20. 21. Ef óvin þinn húngrar, þá géf honum ad eta, ef hann þyrstir, þá géf honum ad drekka. Lát ekki hid vonda yfirbuga þig, en yfirvinn hid vonda med gódu. Róm. 5, 8. 10.

§. 5. a) Vér høfum engann rétt til ad fyrirdæma nokkra manneskju, þó hún hafi rángar meiníngar, edur vegna þess hún er ekki sømu trúarbragda, sem vér, heldur egum vér, eins og sannkristnir, ad fela vora frávilltu brædur Guds miskun á hendur, og gledjast af þeirri von, ad þeir muni verda hluttakandi í Krists endurlausn, þegar þeir hafa vandad sitt framferdi eptir þeirri þekkíngu, sem þeir hafa haft færi á ad ødlast.

Post. Gb. 10, 34. 35. Eg reyni í sannleika, ad Gud fer ekki í manngreinar álit, heldur er hverr sá, sem óttast hann og gjørir hvad rétt er, honum þóknanlegur, af hverri þjód, sem hann er. Róm. 14, 4. 10. 13.

b) Vér megum ølbúngis enga grunsemd fá, ad þeir hafi drýgt nokkurn sérdeilis glæp, sem ratad hafa í eymd og volædi, því Gud úthlutar eptir sinni alvísu rádstofun sorg og gledi hverjum sem hann vill, ekki til ad straffa þá, heldur ødrum til vidvørunar.

Lúk. 13, 2. 3. Jesús sagdi: Meinid þér, ad þessi Galilistkir — hverra blódi Pilatus hafdi úthellt — hafi verid syndugrienn allir adrir Galilistkir þó þeir hafi ordid fyrir þessu; Nei! segi eg ydur; heldur, ef þér takid ekki sinnaskipti, munud þér allir eins fyrifarast. Jóh. 9, 1—3.

II. Umhyggja fyrir líkhama Náúngans.

§. 1. Vér megum ekki leggja hendur á vorn náúnga, hverki til ad firra hann lífi, né gjøra heilsu hans og limum skada, því þar med rænum vér frá honum því stærsta góda, sem Gud hefir gésid honum í þessu lífi, og sú óréttvísi er svo vidurstyggileg í Guds augliti, ad hann líka vill hún verdi strofsud hér í heimi, eptir Yfirvaldsins tilhlutun.

2 Mós. b. 20, 13. Þú átt ekki að slá mann-eskju í hel. Gal 5, 20 21.

1 Mós. b. 9 6. Hverr, sem úthellir blóði nokkurrar manneskju, hans blóð skal af öðr-um manni úthellt verða; því Guð gjörði manninn eptir sinni mind. Róm. 13, 3. 4.

§. 2. Vér megum ekki uppáleggja vorum náúnga meira erfiði enn hann gétur af-kastað, svo vér ekki veikjum hans krapta; ekki heldur megum vér gjöra honum hjarta-sorg, af hverri lífi hans eða heilbrygði kynni verða hætt.

Tím. 3, 2. Minntú þá á, að þeir ekki lastyrði neinn, séu ekki þrætugjarnir, heldur eptirlátir, og auðsýni allskonar hógværð við hvern mann.

§. 3. Vér egum að vara náúngann við því, sem honum er skaðvænlegt, en ráða honum til þess, sem honum er hollast, svo hann ekki með óframsýni slytti líf sitt; þaraðauki egum vér að hjálpa honum eptir efnum og enganveginn synja honum um vora liðveitslu, þegar nauðsyn krefur.

Phil. 2, 4. Sérhverr yðar gæti, ekki ein-úngis að sinu gagni, heldur og líka annara. Orðskv. b. 12, 15.

Merk: Vor skylda, í tilliti til náúngans lífs og líkama, er í stuttu máli framsett í fimta Bodordi Frædanna.

III. Umhyggja fyrir tímanlegri velferd náúngans.

§. 1. a) Vér megum ekki med neinu géfa tilefni til, ad náúngi vor missi nokkud af sínu gótsi edur fjármunum, sem eru hans egin og Gud hefir honum géfid til ad ebla med hans velferd, heldur egum vér ad bera umhyggju fyrir, ad hann hafi allt sitt óskaddad.

2 Mós. b. 20, 17. Drottinn sagdi: Þú átt ekki ad girnast hús náúnga þíns.

b) Enginn má stela frá sínum náúnga, edur leynilega gjøra hann vidskila vid neitt af því, sem hann á, móti vilja hans og vitund.

2 Mós. b. 20, 15. Drottinn sagdi: Þú átt ekki ad stela.

c) Engin má ræna edur taka med ofríki frá sínum náúnga, þad sem honum tilheyrir.

1 Cor. 6, 10. Þjófar og ræníngjar skulu ekki fá Guds ríki.

d) Enginn má svíkja sinn náúnga, edur draga undir sig nokkud af því, sem honum

tilheyrir, med undirhyggju og vélum, svo sem med rángri vigt eda mælir, ónýtum varníngi, okri, edur ødrum þvílíkum svikum og prettvísi.

1 Thess. 4, 6. Enginn svíki edur ásælist bródur sinn í vidskiptum, því Drottinn er sá, sem hefnir alls þvílíks. Ordskv. b. 11, 1.

c) Enginn má lokka fólk eda fé med óleyfilegum hætti frá sínum náúnga honum til skada, hverki med hótunum né vélum.

2 Mós. b. 20, 17. Drottinn sagdi: Þú átt ekki ad girnast þíns náúnga ektakvinnu, ellegar hans þjón, ellegar hans þjónustukvinnu, ellegar hans uxa, ellegar asna, ellegar nokkud, sem heyrir þínum náúnga til.

§. 2. a) Vér egum ad láta náúnga vorn njóta réttar í øllum hlutum, og enganveginn gjøra honum órétt, hvert sem hann er ríkur eda fátækur, ædri eda lægri stéttar, þared bædi Guds ord og skynsemi vor banna oss ad gjøra þad ødrum, sem vér ekki viljum þeir gjøri oss.

Matth. 5, 20. Jesús sagdi: Nema ydar réttlæti taki mikid fram Skriftlærdra og Pharísæanna, þá kunnid þér enganveginn ad koma inn í himnaríki. Matth. 7, 12. Ef. 1, 17.

b) Hverr, sem á yfir ødrum ad segja, má ekki vanbrúka makt sína, til ad undir-

þrykkja edur skada þá, miklu heldur á hann ad brúka hana þeim til hjálpar og adstodar.

Ordskv. 6. 14, 31. Hverr, sem nidurþrykkir lítilmagnanum, sá smánar hann, sem skapadi hann, en sá heidrar Skaparann, sem miskunar sig yfir fátækann.

c) Vér megum engannveginn innihalda þeirra tilhlýdilegum launum, sem erfida fyrir oss, heldur egum vér ad géfa þeim í réttann tíma þad, sem þeim tilheyrir.

Jak. 5. 4. Sjáid! laun verkamannanna og þeirra, sem ydar akurlønd hafa uppyrkt, sem hafa af ydur verid innihaldin, hrópa, og sláttumannanna mikla kvein er komid til Drottins Zébaoths eyrna.

d) Vér egum ad bæta vorum náunga ad fullu, ef vér uppá nokkurn máta høfum ásælst hann eda gjørt honum skada.

1. Sam. 12, 3. Spámadurinn Samúel gékk fram fyrir fólkid og sagdi: Hér em eg, svarid nú á móti mér fyrir Drottni og hans Smurda: hefi eg tekid frá nokkrum manni hans uxa eda asna? hefi eg sýnt nokkrum manni ofríki eda órétt? eda hefi eg þegid mútu og látid þannig blinda min augu? sé svo, skal eg skila því aptur. Lúk. 19, 8. Ezech. 33, 15.

e) Vér egum ekki að misunna náúnga vorum þeirra gæða, sem Guðs forsjón hefir látið honum hlotnast, heldur gleðjast af hans velgengni.

Jak. 3, 16. Hvar, sem øfund og deilur eru, þar er vanskykkan og øll íll viðskipti.

f) Vér megum ekki ljúga að øðrum náúnga, eður innbirla honum ósannindi, af hverjum annaðhvert hann sjálfur eða aðrir kynnu að komast í ýmisleg vandræði.

Eph. 4, 25. Afleggið lygar en talið sannindi hverr við sinn náúnga, því vér erum hverr annars limur.

§. 3. a) Vér megum enganveginn skerða æru náúnga vors, heldur þarámóti, að því leiti, sem í voru valdi stendur með øllum leyfilegum hætti leitast við, að hann nái allri þeirri virðíngu, sem hann á skilið, því gott mannorð og rykti eru mikil gæði í þessu lífi og ølldúngis ómissandi, ef oss á vel að gánga í voru embætti, stétt og øðru því oss viðkémur.

Róm. 13, 7. Svo gésið nú øllum, hvað þér eruð þeim skyldugir—þeim heiður, sem heiður heyrir. 1 Pét 2, 17.

b) Vér meigum ekki baktala eður ljóstra óhróðri upp um vorn náúnga, og þar með skerða hans virðíngu.

Jak. 4, 11. Hallmælid ekki hvørr ødrum. brædur mínir! því hverr, sem hallmælir bródur sínum og álasar honum, sá hallmælir løgmálinu og álasar því.

c) Vér megum ekki dæma illa um náúnga vorn medan hann ekki lætur sitt vonda hjartalag í ljósi med opinberum íllverkum.

Matth. 7, 1—3. Jesús sagdi: Dæmid ekki hardt, svó þér verdid ekki hardt dæmdir, því med þeim sama dómi, sem þér adra dæmid, munud þér sjálfir dæmdir verda; og med þeim sama mælir, sem þér mælid út, skal ydur inn aptur mælt verda. En því sjer þú flýsina, sem er í þíns bródurs auga, en ad vaglinn, sem er á sjálfs þíns auga, gætir þú ekki?

d) Ver egum ekki ad audsýna náúnga vorum forakt, hverki í ordum né vidmóti, hversu lítilmótlegur sem hann er edur audvirdilegur.

Matth. 18, 10. Jesús sagdi: Sjáid til, ad þér ekki forsmáid neinn af þessum smælíngjum. Ordskv. b. 14, 21.

e) Vér egum ekki ad bera út bresti vors náúnga, heldur miklu fremur þegja yfir þeim, og heldur afsaka enn áfella hann, þegar hann er lastadur af ødrum.

1 Pét. 4, 8. Umfram alla hluti, hafid stødugann kjærleika innbyrdis, því kjærleikurinn hylur margar syndir. Ordskv. b. 10, 12.

§. 4. a) Þegar náúngi vor er naudstaddur, egum vér ad láta oss vera annt um ad **hjálpa** honum og gjøra allt, sem oss er møgulegt, til ad gjøra hans mædu léttari og koma í veg fyrir hans eydileggíngu, þared oss má til hugar koma, ad enginn veit nema sama neyd kynni oss líka ad høndum bera, og vér þá gjarnan vildum, ad adrir hjálpudu oss.

Hebr. 13, 16. Gleymid ekki ad gjøra gott og útbýta, því þær fórnir þóknast Gudi vel.

b) Sérhverr kristinn er, eptir Krists dæmi og hans vegna, skuldbundinn ad **hjálpa** þeim, sem eru sannarlega naudlidandi, og annadhvert vegna heilsubrests edur elli ekki géta sjálfir leitad sér atvinnu, eda þeim, sem med allri sinni atorku, ekki géta unnid nægilega fyrir sér og sínum, eda þeim, sem á ómaga aldri eru munadarlausir.

Matth. 25, 35 — 40. Á dóms = degi mun Jesús opinberlega segja þeim gudhræddu til hróss og upplífgunar: Húngradur var eg og þér gáfud mér ad eta; þyrstur var eg og þér gáfud mér ad drekka; géstur var eg og þér

hýstud mig; nakinn var eg og þér klæddud mig; sjúkur var eg og þér vitjudud min; í fángelsi var eg og þér komud til mín. Þad, sem þér gjørdud einum af þessum mínum minnstu brædrum, þad gjørdud þér mér. Es. 58, 7. Ordskv. b. 19, 17. Róm: 12, 13. 15.

c) Ydjulausir húsgángsmenn og betlarar, sem hafa krapta til ad leita sér atvinnu med leyfilegum hætti, en nenna því ekki, ega ekki ad fá ølmusu, heldur á ad þrýsta þeim til almennilegrar vinnu.

2 Thess. 3, 10—12. Vér søgdum ydur svo fyrir, ad sá, sem ekki vill vinna, ætti ekki heldur mat ad fá; en vér høfum frétt: ad sumir lifi í óskikki hjá ydur, sem ekkért vinna, en gjøra óþarfa. Í Drottins vors Jesú Krists stad skipum vér þvílíkum og áminnum þá, ad þeir séu kyrrir vid vinnu sína og hafi sjálfir fyrir sér.

d) Vér egum án yfirdrepskapar, ad samhriggjast med vorum náúnga, hughreysta og upporfa hann og lidsinna honum med allri þénustusemi.

1 Thess. 5, 14. Huggid ístødulitla, adstodid veika, umlidid hverr annann. Róm. 12, 15.

e) Ef vor náúngi verdur sundurþykk-
ur vid adra, egum vér leggja allt kapp á
ad sætta þá, koma forlíkun á og þannig
afstýra þeim skada, sem annars hefdi máské
þar af hlotist

Matth. 5, 9. Jesús sagdi: Sælir ern þeir
sem fridinn semja, því þeir munu Guds börn
kalladir verda. Ordskv. b. 12, 10.

Merk: Vor skylda í tilliti til góðs
mannorðs og fjármuna vors náúnga, er
í stuttu máli framsett í sjöunda, áttunda,
níunda og tíunda Bodordum Frædanna.

D) Um Skylduna í sérhverri stétt.

Auk þeirrar almennilegu skyldu, sem á
manneskjunum liggur, ad því leiti, sem þær
eru manneskjur, eru líka til fleiri sérdeilis-
legar skyldur, sem þeim uppáleggjast
hverri útaf fyri sig, eptir því kalli og em-
bætti, sem Gud hefir þær í sett.

1 Pét. 4, 11. Ef nokkur hefir embætti, sá
þjóni eptir þeirri orku, sem Gud géfur honum,
svo ad í öllum hlutum verdi Gud dýrkadur fyrir
Jesúm Krist.

I. Ektamadur og Ektakvinna.

§. 1. Eptir Guds bodi á einn madur ad lifa í hjónabandi med einni ektakvinnu, og ega þau ad hafa hreinann kjærleika hvert til annars, bera jafnan umhyggju hvert fyrir annars tímanlegri- og eilífri velferd, bidja hvert fyrir ødru og lifa í ævarandi einíngu, uns daudinn adskilur þau.

Matth. 19, 4 – 6. Jesús sagdi: Hafid þér ekki lesid: ad sá, sem í upphafi skapadi manninn, hann skóp einn mann og eina konu og sagdi: fyrir því skal madurinn yfirgéfa fødur og módur, og vera hjá eiginkonu sinni, og þau tvø skulu vera eins og ad einni manneskju. Hvad Gud hefir samtengt þad má manneskjan ekki sundurskilja.

§. 2. Madurinn á einkanlega ad elska sína ektakvinnu eins og sjálfann sig, vinda hana, vera henni trúr, sjá fyrir hennar atvinnu, ráda henni heilt, og umbera bresti hennar med kjærleika.

Eph. 5, 18. Menninir eru skyldugir ad elska þeirra eginkonur eins og sína egin líkami; hverr, sem elskar eginkonu sína, hann elskar sjálfann sig.

1 Pét. 3, 7. Þér ektamenn! búið við ydar eginkonur með skynsemi, eins og þær, sem eru breiskari konur, og auðsýnið þeim virðíngu eins og þeim, sem líka eru samerfíngjar þeirrar náðar, að fá eilífa farsæld.

Hebr. 13, 4. Hjúskapurinn á heiðarlegur haldinn vera hjá öllum, og hjónasængin óflekkuð, en friðlulífis= og hórunar=menn mun Guð straffa.

§. 3. Konan á sérílagi að elska sinn ektamann með innilegri velvild, vera honum trú og hlýðin af kjærleika, stjórna innanhúss með kostgæfni og forsjálni, og auk þess vera honum ráðahollt og þénustuviljug.

Eph. 5, 22. 23. Þér, konur! verið ydar eginmönnum undirgéfnar eins og Drottni, því maðurinn er kvinnunnar höfuð, eins og Kristur er safnaðarins höfuð.

Tít. 2, 4. 5. Postulinn Páll vill láta kénna úngum konum: að elska þeirra ektamenn og börn, og að þær séu skírlífar, siðsamar, umsjónarsamar, góðlyndar og bændum sínum undirgéfnar, svo Guðs orð verði ekki fyrir lasti.

II. Foreldrar og Börn.

§. 1. a) Foreldrarnir ega ad uppala börn sín til gudhrædslu, svo þau læri frá barnæsku ad þekkja, elska og heidra Gud, líka ad varást syndir og lesti, því þeir eru Gudi andstyggilegir, en stunda eptir dygdum og mannkostum, því þeir þóknast Gudi; svo ega börnin ad venjast til ad setja sína von og traust einúngis til Guds nádar og miskunsemi vegna Jesú Krists.

Eph. 6, 4. Þér fedur! ertid ekki ydar bern til reidi, heldur alid þau upp med aga og umvondun til Drottins.

b) Líka heyrir þad til góds uppfósturs, ad börnin venjist til ydni, sparsemi, þrifnadar, audsveipni og til ad fylgja sannleikanum án yfirdrepskapar. Foreldrarnir ega einnig ad gánga undan þeim med gódum eptirdæmum, og láta aldrei hjálída naudsynlega hyrtíngu, þegar þau ekki vilja hlýda áminníngum.

Ordskv. b. 13, 24. Hverr, sem hefir ást á barni súnu, agar þad snemma. 1 Sam. 3, 10—14. 4, 12—22.

§. 2. Börnin ega ad heidra foreld-

ra sína og hlýða þeim í öllu góðu, elska, þakka og þjóna þeim og vera þeim til gleði með góðu og siðsamlegu framferði.

2 Mós. b. 20, 12. Drottinn sagði: Heiðra föður þinn og móður þína, svo þú lifir lengi í landinu.

Eph. 6, 1—3. Þér börn! verið hlýðin yðar foreldrum Drottins vegna, því þetta er rétt: heiðra föður og móður, það er hið fyrsta boðorð sem fyrirheit er lagt við: svo þér vegni vel og þú megir lifa í landinu. 2 Sam. 18, 6—18. Orðskv. b. 23, 22. 25.

III. Húsbændur og Þjónustufólk.

§. 1. a) Húsbændur og Matmæður ega að bera umhyggju fyrir velferð síns Þjónustu-fólks, og helst með góðu halda því til að vera auðsveipið, sem og ydið og reglufast í því, sem það á að gjöra. Þau skulu einnig géfa þeim tilhlýðileg föt, fæði og laun og ekki gleyma að ala önn fyrir þeirra uppfræðíngu og betrun til sáluhjálpar, og líka veita þeim hjúkrun, einkum þá þau eru veik eða gömul.

Cól. 4, 1. Þér, Húsbændur! audsýnid ydar þénurum hvad rétt og jöfnudur er, og vitid, ad þér einnig hafid Herra á himnum.

b) Hverki má húsbóndi né húsmódir breyta illa vid sitt þjónustufólk med illyrdum, edur annari óleyfilegri eda ofríkisfullri adferd; ekki heldur mega þau reingja þad med óvidurkvæmilegri tortrygni, eda herda ad því um megn fram, heldur ega þau ad umbera þe;s breiskleika med þolinmædi.

Eph. 6, 9. Þér, Húsbændur! hættid ógnunum og vitid, ad ydar Herra er líka á himnum og ad hjá honum er ekkért manngreinar álit.

§. 2. Þjónustu-fólk á þarámóti ad heidra og elska sína húsbændur og matmædur, vera þeim hlýdid og trútt og gjøra verk sitt med ydni og ástundun, án svika edur meglunar, eins og sjálfur Gud sjái uppá þad.

Tít. 2, 9. 10. Áminn þénarana, ad þeir séu húsbændum sínum undirgéfnir og gjori hvad þeim gédþekkt er í øllum hlutum, veri ekki svørulir né sérplægnir, heldur sýni þeim alla hollustu, svo ad þeir prýdi lærdóm Guds

vors Endurlausnara í øllum greinum. Eph. 5, 6. 8.

IV. Yfirvald og Undirgéfnir.

§. 1. a) Yfirvaldid hefir, eptir Guds ordi, rétt til ad útheimta hlýdni í øllu því, sem þénar til almennilegra nota, og ekki strídir móti Guds bodi.

Róm. 13, 1. 2. Hverr madur sé Valdstjórninni undirgéfinn, því engin er Valdstjórn, nema af Gudi, og sú Valdstjórn, sem er til, er af Gudi. tilskikkud, svo hverr, sem mótstendur Valdstjórninni, sá stendur á móti Guds skipun, en þeir, sem á móti standa, munu yfir sig leida dóms áfelli.

Post. Gb. 5, 29. Þégar Høfdingjar Gydinganna krøfdust hlýdni í því, sem var á móti gódri samvitsku, svørudu Pétur og Jóhannes: Framar ber ad hlýda Gudi enn manneskjum.

b) Pad er skylda Yfirvaldsins eptir Guds bodi, ad vaka yfir undirsátanna velferd, stadfesta hana med gódum løgum, einnig ad vernda þá gódu en refsa þeim vondu, og láta sérhvern ná rétti sínum án manngreinar álits.

Róm 13, 3. 4. Valdstjórnin er ekki gódum verkum, heldur vondum til skélfingar. Viljir þú ekki vera hræddur vid valdstjórnina, þá gjør þad, sem gott er, og muntu umbun af henni fá; því hún er Guds þénari þér til góda, en ef þú gjørir íllt, þá máttú vera hræddur, því hún ber ekki sverdid forgéfins, þared hún er Guds þénari til ad straffa þá, sem ílla breyta. 5 Mós. b. 1, 16. 17. Ordskv. b. 22, 22. 23.

§. 2. Þeir undirgéfnu ega, vegna Guds, ad hlýda Yfirvaldinu og þess tilskipun, líka gjalda svikalaust sínar skyldur og skatta, sem útheimtast til sameginlegra nota, landsins varnar og naudsynja, þeir ega einnig ad heidra Yfirvaldid; vera því hollir og audsveipnir, og bidja fyrir því.

Róm. 13, 5–7. Þad er naudsynlegt ad vera undirgéfinn, ekki eingis vegna straffsins heldur og fyrir samvitskunnar sakir; því þar fyrir gjaldid þér og skatt, vegna þess þeir eru Guds þjónar, sem vid þá þénustu eru sífeldlega bundnir. Svo géfid hverjum þad, sem þér skyldugir erud; þeim skatt, sem skatt ega; þeim toll, sem toll á; þeim ótta, sem ótti tilheyrir; þeim heidur, sem heidur heyrir.

1 Pét. 2, 13. 14. Verid undirgéfnir alls-

konar réttu Yfirvaldi vegna Drottins, hvert sem það er Konúnginum, svo sem þeim ypparsta edur Landstjórnurunum, svo sem þeim, hverja hann hefir útsendt til hefndar yfir íllvirkjana, en þeim til umbunar, sem gjøra gott. 1 Tím. 2, 1. 2.

V. Kénnendur og Tilheyrendur.

§. 1. a) Kénnendurnir ega ad kunngjøra Guds ord án yfirdrepskapar med allri ástundun, til uppbyggíngar, áminna og advara án manngreinar álits, þeir ega og einnig ad láta sér innilega vera umhugad, ad børnunum sé svo skilmerkilega kénnt, ad þau hafi gagn af, líka ega þeir ad leitast alvarlega vid ad ebla sinna tilheyrenda framfør í sønnum Guds ótta til eilífrar sáluhjálpar.

Tít 1, 9. Sá, sem er Biskup—Kénnimadur eda tilsjónarmadur—á ad halda fast vid þann vissa lærdóm, svo hann bædi géti áminnt med heilsusamlegri kénníngu, og líka sannfært þá, er á móti mæla. 1 Pét. 5, 2. 3.

b) Kénnendurnir ega ad gánga á undan sínum tilheyrendum med gódu eptirdæmi ílifnadi og umgengni, vera

blídir og hógĺátir, bidja fyrir þeim og prýda kénnínguna med óstraffanlegu framferdi.

1 Tím. 3, 2. 3. Sá, sem er Biskup — Kénnimadur og tilsjónarmadur — á ad vera óstraffanlegur, einnar konu eginmadur, árvakur, hófsamur, sidprúdur, géstrisinn, sem sé vel fallinn til ad kénna ødrum. Enginn drykkjumadur, ekki styrjaldarsamur, einkis ósæmilegs ávinnings girugur; heldur sanngjarn, ekki þrætusamur, ekki ágjarn.

§. 2. Barna uppfrædendurnir ega ad innprenta í hjørtu þess úngdóms, sem þeim er á hendur falinn, lotníngu fyrir Gudi og Kristi, elsku til þeirra, útleggja fyrir honum þad, sem hann á ad læra, halda honum til ástundunar, hæversku og gódra sida, því ad í æskunni á ad leggjast grundvøllurinn til manneskjunnar eptirfylgjandi lukku og velgengni um tíma og eilífd.

Ordskv. 22, 6. Kénn þeim únga þann veg, sem hann á ad gánga áfram til dygda og rádvendi, og þegar hann eldist, mun hann ekki af honum. víkja.

§. 3. Tilheyrendurnir ega ad auðsýna laungun eptir Guds ordi, og trúlega fylgja sinna kénnenda áminn=

íngum, sem á því eru bygðar, einnig veita þeim alla vyrdíngu, elska þá og gjalda góðfúslega það, sem þeir ega að hafa til síns sæmilegs uppheldis.

Heb. 13, 17. Hlýðið ydar Kénnifedrum og látið að orðum þeirra, því þeir vaka yfir sálum ydar, svo sem þeir, er reikníng ega að standa, svo þeir géti gjört það með gledi, en ekki með andvörpun, því þar hafið þér ekki gott af.

Gal, 6, 6. Sá, sem fræðist í orðinu, hann býti hinum allskonar gæðum, sem uppfræðir hann. 1 Thess. 5, 12. 13.

Merk: Foreldra og barna, húsbænda og hjúa, einnig Yfirvalds og undirgéfinna Skylda, hvers við annað innbyrðis, er í stuttu máli framsett í fjórða Boðorði Frædanna og í Hússtöblunni, hvar líka talað er um skyldu kénnenda og tilheyrenda. Í sjötta Boðorðinu og í Hússtöblunni talast greinilega um skylduna í hjónabandi.

Sjöundi Kapituli.
Um þau medöl, sem styrkja Trúna og efla Gudhrædsluna.

I. Guds Ord.

§. 1. Gud hefir látid kénna oss med sínu ordi, um allt sitt rád og sinn vilja, oss til frelsunar og betrunar; en þetta hans ord er bædi ad finna í Gamla og Nýa Testamentunum.

Hebr. 1, 1. Eptir ad Gud fordum optsinnis og uppá margann máta hafdi látid Spámennina tala til Forfedranna; þá hefir hann á þessum sídustu tímum látid Soninn tala til vor.

Jóh. 17, 8. Jesús sagdi í bæninni til síns himneska Födurs: Þau ord, er þú gafst mér, þau gaf eg mínum Lærisveinum, þeir hafa þau og medtekid og þekkja sannarlega ad eg er af þér útgeinginn og þeir trúa því, ad þú hafir útsendt mig.

Merk: a) Jesús hafdi lofad sínum Lærisveinum, ad senda þeim heilagann Anda, sem skyldi fræda þá um alla hluti og

minna þá á allt það, sem hann hafði kénnt þeim, Jóh. 14, 26. Petra skédi líka á fyrsta Hvítasunnudegi eptir hans himnaför, þegar þeir allir, uppfylltir af heilögum Anda, tóku til að tala útlend túngumál eptir því, sem Andinn inngaf þeim. Post. G. b. 2, 4.

b) Vér þurfum ekki að nýu uppfræðast um Guðs ráð og vilja með neinslags nýrri opinberun, því það Guðs orð, sem vér höfum, inniheldur allt hvað vér, í því tilliti, viðþurfum. Post. G. b. 20. 20. 21.

c) Þótt einhverr nú segði: að hann hefði öðlast nokkra nýa guðdómlega opinberun, ættum vér samt engannveginn að trúa honum, þar eð Guð hefir hvergi lofað að senda nýa Spámenn til mannkynsins upplýsíngar Gal. 1, 8. 9.

§. 2. Það er vor skylda að ransaka kostgjæfilega Guðs orð, til að læra þar af, hvað vér egum að varast, og hvers vér egum að gjæta, því annars mun Guð krefja oss til reiknings-skapar fyrir vora vankunnáttu, og þar af fljótandi boðorða brot.

Ps. 119, 9—11. Davíð spyr: Hvernig getur æskumaðurinn gengið sinn veg óstraffanlega? en hann svarar sér sjálfur: með því að

breyta eptir þínum orðum, Drottinn! — Eg geymdi þitt orð í mínu hjarta, svo eg syndgaði ekki á móti þér.

Merk: Þegar vér höfum tómstundir frá vinnu vorri, væri gott að vér læsum daglega nokkra stund í Ritningunni. En á Sunnudögum og öðrum helgum finnur sú kristna manneskja, sem elskar Guðs orð, hæglega tækifæri til að lesa það, og er það ætíð nytsamlegra að byggja trú sína á egin ransókn, eins og þeir í Berróha forðum gjörðu, Post. Gb. 17, 11. enn að láta sér einúngis nægja Kénnendanna sögusögn.

§. 3. a) Í Guðs orði koma fram mörg dæmi bæði uppá dygðir og lesti, sem vér egum að taka oss til eptirþánka, þar þau eru eptir Guðs vilja uppskrifuð oss til eptirdæmis og viðvörunar.

Jak. 5, 10. Takið Spámennina, sem til yðar hafa talað í Drottins stað, til eptirdæmis uppá að líða illt og að vera þolinmóðir. Hebr. 6, 12. 1 Cor. 4, 16.

2 Pét. 2, 6. Drottinn hefir borgirnar Sódóma og Gomorra fordæmt, umturnaði þeim, brendi þær til ösku og setti til dæmis fyri þá, sem eptirá mundu lifa ógudlega.

b) Einkanlega egum vér ad géfa gætur ad Jesú Krists vors Lausnara heilaga líferni, og ætíd hafa hans dæmi fyrir augunum ad breyta eptir.

Matth. 11, 29. Jesús sagdi: Lærid af mér, því eg em hógvær og af hjarta lítilátur.

1 Pét. 2, 21. Kristur hefir einnig lidid fyrir ydur og ydur eptirdæmi eptirlátid, ad þér skyldud feta í hans fótspor.

Merk: Jesús Kristur getur ekki verid oss til eptirdæmis ad því leiti, sem hann er Guds Sonur, kominn í heiminn til ad endurleysa syndarana og med kraptaverkum stadfesta, ad hann væri ad Gudi sendur; líka og gaf sig sjálfur í daudann til fridþægíngar offurs fyrir allar veraldarinnar syndir; en vér egum kappkosta ad líkjast honum í øllum þeim dygdum, sem eru samkvæmar voru ástandi og ekki yfirgánga mannlegá krapta.

§. 4. a) Ad hafa Guds ord kostgæfilega um hønd, heyra þad med andakt og viljuglega læra, er hid rétta medal, med hverju sannkristin manneskja getur farid æ meir og meir dagvaxandi, og ordid stadføst í dygd og gudhrædslu, med samverkandi heilags Anda nád.

2 Tím. 3, 16. 17. Öll Ritníngin er innblásin af Gudi og nytsamleg, til lærdóms, tilsannfæríngar, til leidréttíngar, til uppfrædíngar. í réttlætinu, svo ad Guds madur sé algjörr og til alls góds verks hæfilegur.

b) Vor skynsemi fær hvad af hverju meiri og meiri þekkíngu af Guds ordi til andlegrar og ávaxtarsamrar upplýsíngar.

2 Tím. 3, 15. Þú kannt heilaga Ritníngu, sem gétur uppfrædt þig til sáluhjálpar med trúar lærdóminum um Jesúm Krist. Jóh. 5, 39. Ps. 119, 104. 105.

c) Vor vilji á kroptuglega ad hneigjast af þeim mörgu og dýrmætu áminníngum og advörunum, sem finnast í Guds ordi, til ad fordast illt, en stunda eptir því, sem gott er, líka upporfast til ad gjöra med allri ástundun þad, sem oss byrjar.

Lúk. 8, 15. Jesús sagdi: Þeir sem ordid heyra og geyma þad í gódu og sidsömu hjarta, færa ávöxt med stöduglyndi. 8, 31. 32.

d) Vér gétum, hvernig sem ástadt er fyrir oss, fundid huggun og rósemi af Guds ordi, sem inniheldur gædskuríkustu loford um Guds nád og blessun Krists vegna.

Jóh. 17, 13. Jesús sagdi í bæninni til síns himneska Födurs: Þetta tala eg í heim-

inum, svo að mínir Lærisveinar hafi af mér fullann fögnuð með-sjálfum sér. Ps. 19, 9. 119, 24. 92.

Merk: Um réttilega brúkun Guðs orða, er í stuttu máli talað í fyrstu Bæninni í Fræðunum.

II. Árvekni og Bæn.

§. 1. Vér egum gaumgæfilega vaka yfir hugrenningum vorum og girndum, þar vort eðli er breiskt, en freistíngarnar eru margar, svo engin heimugleg lrsting til ílls géti að óvørum fengið yfirhønd hjá oss, líka egum vér ýðuglega og nákvæmlega halda reikníng við sjálfa oss um vorn lifnað og framferði.

Matth. 26, 41. Jesús sagði: Vakið og biðjið, svo Þér fallið ekki í freistni; andinn er að sönnu reiðubúinn, en holdið er veikt.

2 Cor. 13, 5. Rannsakið ydur sjálfa, hvert Þér eruð sanntrúaðir! reýnið ydur sjálfa!

§. 2. a) Guð vill, að vér skulum ýðuglega biðja og er það sjálfum oss til gagns, því ekki þurfum vér að minna hann á neitt með verri bæn, þareð hann veit fyri-

fram bædi hvers vér vidþurfum og líka hverninn best verdi rádin bót á því.

Lúk 18, 1. Jesús sagdi: Þér egid jafnan ad bidja og ekki þreytast. Matth. 7, 7. 1 Thess. 5, 17.

b) Bænin á ad vera oss medal bædi til ad styrkja vora elsku og traust á Gudi og til ad snúa vorum huga frá hégóma veraldarinnar; bænin gefur undir eins krapta til ad standa á móti freistíngunum og til ad bera vorar þjáníngar med þolinmædi.

Phil, 4, 6. 7. Verid ekki hugsjúkir, heldur látid í øllum hlutum ydar bænir med þakklæti koma fyrir Gud í beidni og ákalli, þá mun fridur Guds, sem meiri er enn nokkurr kann ad þenkja, vegna Jesú Krists, vernda ydar hjørtu og hugrenníngar.

Merk: Gud hefir ekki tiltekid hvad opt hverr einn kristinn á ad bidja, en ef hann elskar Gud einlæglega, verdur þad ætíd hans innilegasta gledi, ad útausa sínu hjarta fyrir Gudi med vonarfullri bæn, hvenær og hvar helst sem honum gefst færi á. Bædi kvøld og morgna høfum vér tíma og tækifæri til þess, líka optar um daginn midt í vinnu vorri.

§. 3. a) Vér megum biðja Guð um allt það góða, sem hann hefir í sínu orði lofað að géfa oss, og sem er bæði sálu og líkhama nytsamlegt; en af jarðneskum hlutum egum vér sérílagi að biðja hann um góða heilsu og daglegt brauð, heiður í voru standi, frið við vorn náúnga og blessun í vorri løglegri stétt.

Orðskv. b. 30, 8. Agúr bað: Géf mér hverki fátækt né auðæfi, en láttú mig hafa mitt afskamtað uppheldi.

Matth. 7, 7. Jesús sagði: Biðjið og mun yður géfast; leitið, svo munuð þér finna; knýið á, og mun fyrir yður upplokið verða.

b) Sérílagi egum vér að biðja Guð um þau andlegu gæði sem tilheyra vorri sáluhjálp; það er: um fyrirgéfníngu syndanna, styrk í trúnni og voninni, vit og krapta til að breyta eptir hans vilja, megn að standa á móti øllum syndsamlegum tilteygíngum, um góða samvitsku og sáluhjálplega endalykt.

Lúk. 11, 13. Jesús sagði: Ef þér, sem vondir eruð, kunnið að géfa børnum, yðar góðar gjáfur, hversu miklu fremur mun Faðirinn á himnum géfa þeim heilagann Anda, sem hánn þar um biðja? Cól. 1, 9—11.

Merk: a) Þegar Jesú Lærisveinar beiddu hann að kénna sér að biðja, sagði hann: Þegar þér biðjið, þá segið: Faðir vor! Þú, sem ert á himnum; helgist þitt nafn; tilkomi þitt ríki; verði þinn vilji, svo á jörðu, sem á himni; géf oss í dag vort daglegt brauð: og fyrirgéf oss vorar skuldir, svo sem vér og fyrirgéfum vorum skuldunautum; og leið oss ekki í freistni; heldur frelsa oss frá illu. Því að þitt er ríkið, mátturinn og dýrðin, að eilífu, Amen!

b) Drottinleg Bæn, Faðirvor, inniheldur í stuttu máli allt það, sem hvereinn kristin manneskja ætíð á að biðja um og afbiðja, bæði í tilliti til sinnar andlegu og líkamlegu velferðar. Þessi bæn kénn í stuttu máli þannig að útskýrast.

Faðir vor! Þú, sem ert á himnum! Það er: Þú allraheilasti, eilífi og almáttugi veraldarinnar Skapari og Herra, sem elskar þínar manneskjur lángtum heitar enn bestu feður á jörðunni géta elskað sín börn.

Helgist þitt nafn; það er: kénn þú oss að auðsýna í verkunum, að vér viðurkénnum þig eins fullkominn og ákollunar-verðugann eins og þú í sannleika ert.

Tilkomi þitt ríki, það er: lát þíns Sonar Jesú Krists náðugu stjórnun, syndugu mannkyni til upplýsíngar og frelsis, meir og meir útbreiðast og koma til góðs á jörðunni.

Verði þinn vilji, svo á jörðu, sem á himni; það er: gef oss náð, að vér sýnum hér á jörðunni, að vér séum reiðubúnir og oss lángi til að hlýða þér í öllum hlutum, eins og þínir þénarar hlýða þér á himnum.

Gef oss í dag vort daglegt brauð; það er: gef oss svo mikið af tímanlegum gjæðum til lífsins nauðþurftar dag hvern, eins og þú sjer að oss er gagnlegast til vorrar andlegu og eilífu velferðar.

Fyrirgef oss vorar skuldir, svo sem vér og fyrirgefum vorum skuldunautum; það er: straffa oss ekki eptir makleglcikum, heldur fyrirgef oss, vegna þíns Sonar, vor mörgu misbrot, eins og vér viljum gjarnsamlega fyrirgefa þeim sem oss á móti brjóta.

Og leið oss ekki í freistni; það er: lát oss aldrei yfirbugast af þeim freistíngum, sem að oss koma, heldur hjálpa oss til að stríða á móti þeim.

Heldur frelsa oss frá illu; það er: varðveit oss frá öllu því sem getur orðið oss að skaða á sálu eður líkhama.

Pvíad þitter ríkid, mátturinn og dýrd: in ad eilífu; þad er: þú einn rædur fyrir allri vorri velferd, og ert máttugur til ad efla hana, því skal líka lof og heidur fyrir allt þad góda, sem vér hljótum, tilheyra þér einum.

Amen! þad er: já, vissulega mun þad ské, sem vér bidjum þig um, og þú sjer ad oss er þénanlegt.

c) Ef vér egum ad bidja med bæninni: Fadir vor! oss til gagns, þá verdum vér med stödugum eptirþánka, gæta ad meiningunni í ordunum, og lesa þau med hjartanlegri andækt. Pad er hneixlanleg misbrúkun ad lesa þessa bæn án umþenkíngar og fyrir sidasakir. Nær væri ad lesa hana sjaldnar, svo andaktin betur gæti yldhaldist. Matth. 6, 7. 8.

§. 4. Pegar vér bidjum Gud um tímanleg gædi, egum vér ad fela hans þægilegum vilja á vald, ad hvad miklu leiti hann vilji bænheyra oss, þar þad máské getur verid sjálfum oss edur ödrum til gagns, ad vér ödlumst ekki þad, sem vér bidjum um, edur vér kynnum vanbrúka þad, sjálfum oss eda ödrum til skada.

Róm. 8, 26. Vér höfum ekki vit á, hvers vér egum ad bidja. Jak. 1, 2. 3.

Jak. 4, 3. Þér bidjid og ødlist ekki, af því þér bidjid ílla, sem er til þess, ad þér sóid því í ydar býlist.

Merk: Þegar hinn veiki, sem bidur um heilbrygdi, edur hinn fátæki, sem bidur um ad sér vegni betur, og fleiri þesshátttar, ekki bænheyrast, mega þeir þar fyrir ekki þenkja, ad bænin sé gagnlaus. Þeir eiga miklu heldur vera fullvissir um, ad Gud, eptir hans speki, sjer þeim þénaulegra ad þeir fái ekki þad þeir umbidja, ega þeir því engu ad sídur halda áfram med bænina til Guds, svo ad þeir venjist því meir til ad hlýda honum og gefa sig undir hans vilja.

§. 5. Vér egum ad bidja fyrir vorum náúnga med sømu alvørugéfni og sama hjartalagi eins og fyrir sjálfum oss, til merkis um, ad vér elskum hann, og ein'æglega samgledjumst af hans velgengni, og Gud mun ekki láta vorn góda tilgáng verda ólaunadann.

1 Tím. 2, 1—3. Fyrst af øllu er, ad eg áminni: ad gjørast skuli afbeidni, bænir, fyribænir og þakkargjørdir fyrir øllum mønnum, fyrir Konúnginum og øllu Yfirvaldi, svo vér mættum hafa spakt og rósamt líferni med allri gudrækni og sidsemi, því þad er gott og líka Gudi þóknanlegt. Jak. 5, 16.

§. 6. Ef vér egum að géta beðið með þeim hætti, sem Guði þókknast, meg- um vér ekki láta vorar hugrenníngar hvarfla híngað og þángað, heldur snúa þeim til Guðs alleina, og með auðmýkt frambera vorar nauðsynjar fyrir hann, með stöðugu trausti á Jesú Krists for- þénustu og fyrirbón, án þess að reiða oss á vorn eginn verðugleika; þaraðauki egum vér að útrýma úr hjarta voru öllu hatri til náúngans.

Jóh. 17, 20. Jesús sagði í sinni bæn til síns himneska Föðurs: Eg bið ekki einúng- is fyrir þessum — mínum Lærisveinum — heldur einnig fyrir þeim, sem munu trúa á mig fyrir þeirra orð. Róm. 5, 1. 2.

Mark. 11, 25. Jesús sagði: Nær þér standið og biðjist fyrir, þá fyrirgéfið, ef þér hafið sök móti nokkrum, svo að yð- ar Faðir, sem er á himnum, fyrirgéfi yð- ur yðar brot.

Merk: a) Sá kristinn, sem er vel upp- fræddur, biður helst með sínum egin orðum, sem ekki munu skorta hann, þegar hann hugsar alvarlega eptir því, sem hann ætlar að biðja um, og þá hjartað kémst við. En ef vér viljum brúka þær bænir, sem aðrir

hafa gjørt, egum vér að velja þær, sem ega við vort ástand og innihalda það, sem vér þá sérílagi þurfum að biðja um.

b) Formálinn fyrir framan Drottinlega Bæn í Fræðunum, talar um það trúnaðar-traust, sem vér egum að hafa til Guðs þá vér biðjum. Í fjórðu Bæninni er talað um tímanlegu velgjörníngana og í fimtu Bæninni um þá andlegu, sem vér egum helst að biðja um. Í sjøundu Bæninni er líka gétið um hið illa, sem vér egum einkum að afbiðja.

III. Skírnar Sakramentið.

§. 1. Skírnin er það heilagt verk, sem Kristur hefir boðið að brúka við þá, sem ætla að játast undir hans lærdóm, og má annaðhvert dýfa þeim í vatn, eður ausa því yfir þá, í nafni Føðursins, Sonarins og þess heilaga Anda.

Matth. 28, 18 20. Jesús sagði: Allt vald er mér géfið á himni og á jørðu. — Fyrir því farið og gjørið allar þjóðir að mínum Lærisveinum og skírið þær til nafns Føðursins, Sonarins og þess heilaga Anda og kénnið þeim

ad halda allt, sem eg baud ydur og sjáid! eg er med ydur allt til veraldar enda.

Merk: Í heitari løndunum má án heilsuspillirs týsa þeim nidur-í vatn, sem skíraſt ega, en hér í þessum kaldari løndum verdur, heilsunnar vegna, einúngis ad ýfiraufa þá vatni, eins og brúkad var í hinni fyrstu kristni, þegar einnhverr var skírdur á sinni sóttar-sæng.

§. 2. a) Med Skírninni verdur mannesſkjan limur kristilegrar kirkju, til ad verda med heilogs Anda samverkandi náð hluttakandi í þeim ypparlegu velgjørníngum, sem Kristur hefir oss útvegad.

Gal. 3, 26. 27. Þér erud allir Guds børn af trúnni á Jesúm Krist, því svo margir af ydur, sem erud skírdir til ad trúa á Krist, þér hafid íklædst Kristó.

Tit. 3, 5. Eptir sinni miskunsemi hefir Gud oss hólpna gjørt med endurgétníngarlauginni og endurnýúnginni, sem skédur af heiløgum Anda.

b) Gud veitir oss í Skírninni adgáng til syndanna fyrirgéfníngar fyrir Krists sákir, og gjørir oss, svo sem sín elskuleg børn, hluttakandi í sinni fødur-

legri elsku, opnar oss einnig veg til gledi og farsældar í tilkomanda eilífu lífi.

Mark. 16, 16. Hverr, sem trúir og verdur skírdur, sá mun hólpinn verda, en hverr, sem ekki trúir, sá mun fordæmast.

§. 3. Med ad skírast í nafni Fødursins, Sonarins og þess heilaga Anda, verdum vér skuldbundnir til ad trúa á Fødur, Son og heilagann Anda, sem þann einasta sanna Gud, er alleinn rædur fyrir vorri tímanlegri og eilífri endurlausn og velferd, svo ad vér skulum dýrka hann einann og treysta honum einum, líka heidra og elska hann, og hlýda honum af øllu hjartá; en hér af fylgir þá einnig, ad vér skuldbindum oss til ad strída móti øllum vondum girndum, og taka oss vara fyrir ad brjóta hans bodord vísvitandi, en lifa eptir Jesú Krists lærdómi í sønnum Guds ótta.

1 Pét. 3, 21. Skírnin er ekki burttekt saurinda af líkamanum, heldur sáttmáli gódrar samvitsku vid Gud.

Róm. 6, 4. Svo erum vér þá med Kristi greftradir í Skírninni til daudans, ad líka sem Kristur er uppvakinn frá dauð-

um fyrir dýrð Føðursins, svo egum vér að gánga í nýu líferni.

§. 4. Kristur vill að allir menn verði í skírninni limir sinnar kristilegu kirkju, þar þeir eru endurkeyptir með hans dauða, því ega líka smábørnin eptir hans vilja að skírast.

Mark. 10, 14. Jesús sagði: Leyfið smá- børnum til mín að koma og hindrið þau ekki þar frá, þared Guðs ríki heyrir því- líkum til. Matth. 28, 19.

Merk: Þau børn, sem deya áður enn þau hljóta skírn, koma samt í Guðs ríki, því að Kristur hefir endurleyst þau, og þeim verður ekki tilreiknuð forsómun á skírninni. En hafi foreldrar eða vandamenn af ásettu haldið barninu frá skírninni, þá verður það þeirra ábyrgðar-hluti, vegna þess þeir þar með syndu, að þeir vyrðtu lítils Krists boðorð.

§. 5. Í Konfirmatíóninni egum vér sjálfir að itreka og opinberlega endurnýa það heilaga loforð, er aðrir gjørðu fyr- ir vora hønd, þegar vér hlutum skírn, sem er: að vér viljum afneita øllum ógudlegleika, trúa á Guð Føður, Son og heilagann

Anda, einnig audsýna vora trú med góðverkunum. Til þessa loforðs eigum vér ætíð alla vora lífstíð að muna, og láta það sífelldlega minna os á þá trygð og hollustu, sem vér erum Gudi skyldugir, svo vor trú og rádvendni ekki tapist af holdlegu gjálífi.

Opinb. b. 2, 10. Jesús sagdi: Vertú trúr allt til daudans, svo skal eg géfa þér lífsins korónu.

Eph. 5. 25 — 27. Kristur elskadi söfnudinn og gaf sig sjálfann út fyrir hann, til að helga hann, þegar hann med ordinu hreinsadi hann í vatns-badinu, svo að hann gæti búid til handa sjálfum sér dýrdlegann söfnud, sem hefdi enganne blett né hrukku edur neitt þesshattar, heldur sé heilagur og óstraffanlegur.

Merk: Svo opt, sem vér endurminnumst Skírnarinnar, eigum vér að uppörfast til nýrrar árvekni og ástundunar í að laga vorn lifnad eptir Krists lærdómi. Þess vegna, þó Skírnin sjálf egi ekki ad ítrekast, er hún samt sífeldt ávaxtarsamt medal handa oss, til ad efla vora dygd og gudhræðslu.

Um Skírninu er talad í fjórda Parti Frædanna.

IV. Kvøldmáltídar Sakramentid.

§. 1. Sú heilaga Kvøldmáltíd er þad heilagt verk, er Jesús Kristur innsetti, med hverju kristnir menn ega ad eta braud og drekka vín, og þar med verda hluttakandi í Jesú Krists líkama og blódi, sem offrad var til forlíknuar fyrir þá og vegna þeirra synda.

Matth. 26, 26—28. Mark. 14, 22—24. Lúk. 22, 19. 20. 1 Cor. 11, 23—26. Vor Herra Jesús Kristur, á þeirri nóttu, sem hann svikinn var, tók hann braudid, gjørdi þakkir, braut þad og gaf sínum Lærsveinum og sagdi: takid og etid, þad er minn líkami, sem fyrir ydur verdur géfinn; gjørid þad í mína minníngu. Sømuleidis eptir kvøldmáltídina, tók hann kaleikinn, gjørdi þakkir, gaf þeim hann og sagdi: drekkid allir hér af, þad er kaleikur ens Nýa Testamentis í mínu blódi, sem fyrir ydur úthellist til fyrirgéfníngar syndanna; gjørid þetta svo opt, sem þér þad drekkid, í mína minníngu.

§. 2. a) Með innsetníngu þeirrar heiløgu Kvøldmáltíðar hafði Jesús þann tilgáng að styrkja kristna menn í trúnni og upphvørfa þá til kostgæfilegrar ástundunar í kristilegu líferni.

Lúk. 20, 19. Jesús sagði: Gjørið það í mína minníngu.

b) Þegar vér meðtøkum Kvøldmáltíðar Sakramentið, egum vér að minnast Jesú Krists friðþægjandi dauða, oss til huggunar og fullvissu um, að allar vorar syndir séu oss hans vegna fyrirgéfnar, ef vér einasta tileinkum oss hans forþénustu með sannri yðrun og lifandi trú.

Lúk. 22, 19. 20. Jesús sagði: Þetta er minn líkami, sem fyrir yður verður géfinn — Þessi kaleikur er það Nýa Testamenti í mínu blóði, sem fyrir yður úthellist.

c) Vér egum að láta þá heiløgu Kvøldmáltíð upphvørfa oss til, að vér með innilegasta þakklæti metum mikils það, að Jesús Kristur leið þúngar kvalir og fórnfærði sig sjálfann í vorn stað, og með því að neyta opinberlega þessarar máltíðar, egum vér honum

til vegsemdar audsýna, ad vér viðurkénnum hann sé vor Frelsari og Sáluhjálpari.

1 Cor. 11, 26. Svo opt sem Þér etið af Þessu braudi og drekkið af Þessum kaleik, skulud Þér kunngjöra dauda Drottins Þángad til hann kémur.

d) Í Því vér medtökum braudid og vínid, komumst vér í nákvæm-ustu sameiníngu med Jesú Kristi vorum Frelsara, sem gjörir oss hlut-takandi í sínum allraheilagasta líkhama og blódi, og Þar med innsiglar, ad vér séum medteknir til Þess nýa náðar sáttmála, hvern hann, svo sem vor medalgángari, hefir samid millum Guds og vor.

1 Cor. 10, 16. Sá blessadi kaleikur, hvern vér blessum, er hann ekki hluttekníng í Krists blódi? Það braud, sem vér brjótum, er Það ekki hluttekníng í Krists líkama?

Hebr. 8, 6. Kristur hefir ödlast svo miklu ædra embætti, sem hann er Medalgaungu-madur betri sáttmála, hverr einnig stendur á betri fyrirheitum.

e) Þegar vér minnumst Þeirrar óransakanlegu Jesú Krists elsku, sem í Kvöldmáltídinni verdur oss fyri

sjónir sett, á heitasta elska aptur á móti uppkveikjast í vorum hjörtum; það á líka að knýa oss til að elska hvert annann innbyrðis, eins og þá bræður, hverja Kristur hefir allasamann endurleyst.

Jóh. 13, 35. Þar af skulu allir þekkja, að þér eruð mínir Lærisveinar, ef þér elskið hvert annann.

1 Cor. 10, 17. Það er eitt brauð og vér margir erum einn líkami; því vér erum allir hluttakandi í því eina brauði.

§. 3. Það er nauðsynlegt, að vér prófum sjálfa oss hvert vér gétum svo sem verdugir géstir géngið til Guðs borðs; því þeir einir hafa gagn af Sakramentinu, sem meðtaka það verduglega, en hinir óverdugu ávinna sér þar á mót Guðs strángu reiði.

1 Cor. 11. 27—29. Hverr, sem etur af þessu brauði eða drekkur kaleik Drottins óverdugur, sá misbrýtur móti Drottins líkama og blóði; en hverr einn prófi sig sjálfann og eti svo af brauðinu og drekki af kaleiknum.

§. 4. Þegar vér viljum réttilega prófa sjálfa oss, þá egum vér:

1) Að ransaka vort hjartalag í tilliti til Krists og hans friðþægingar, svo vér gétum vitað, hvert oss, svo sem ýdrandi manneskjum, sýnist mikils umvarða að finna náð hjá Gudi einum, vegna Jesú Krists, og með trúnni á hann.

2) Egum vér að ransaka sjálfa oss, hvert það sé vor einlægur ásetningur, hér eptir með alvörugéfni að stríða á móti öllum syndsamlegum tillokkunum og af alúð vilja fylgja Jesú lærdómi, svo oss fari meir og meir fram í ráðvendni og sönnum Guðs ótta.

Sérhverr sá gengur óverduglega til Guðs borðs, sem eptir það hann þannig hefir prófað sig nákvæmlega, finnur ekki hjá sér það hugarfar, að hann vilji leita náðar hjá Gudi með trúnni á Krist, hafa einlægann ásetníng að betra sig, og láta sér fara fram í dygð og Guðs ótta.

1 Cor. 2, 2. Eg tók fyri mig að fara ekki með neinn annann lærdóm, þegar eg var hjá ydur, enn um Krist og hann krossfestann.

2 Cor. 5, 14. 15. Krists kjærleiki þvíngar oss, með því vér ályktum svo, að ef einn

hefir dáid fyrir alla, þá sé svo gott, sem þeir séu allir daudir, nú hefir hann fyrir alla dáid, svo ad þeir sem lifa, skulu hér eptir ekki lifa sjálfum sér, heldur hónum, sem fyri þá er dáinn og upp aptur risinn.

Merk: a) Í Skrifta-stólnum verdum vér sérílagi áminntir og upporfadir til ad prófa nákvæmlega sjálfa oss, þegar skrifta-fadirinn, med sínum gudlegum umtølum og áminníngum, minnir oss á skyldu vora vid Krist, og brýnir fyrir oss, ad vér egum sífeldlega kappkosta, ad vera dygdaudugir.

b) Pad stendur engann veginn í Prestsins valdi ad fyrirgéfa syndirnar, því pad er Guds alleina. En Presturinn gétur einúngis eptir Guds fyrirheitum tilsagt oss og bodad: ad Gud hafi vissulega fyrirgéfid oss vorar syndir vegna Jesú Krists, ef vér ydrumst þeirra af hjarta og trúum á Krist. Pess vegna hafa ydrunarlausir ekkért gagn af ad gánga til skripta og altaris, heldur verdur þeirra ábyrgdarhluti því þýngri, þar þeir vanbrúka þetta til ad hylja med vondsku sína og ad gjøra gis ad Guds ordi.

Um þá heilogu Kvøldmáltíd, er talad í fimmta parti Frædanna.

Attundi Kapituli.
Um mannanna sídasta ástand.

§. 1. Þó dauda = stundin sé øllum óvíss, þá er samt víst, ad allir menn, sem á jørdunni lifa allt til veraldarinnar enda, eiga einusinni ad deya, því allir þeir eru syndarar.

Róm. 5, 12: Syndin er af einum manni komin í heiminn og daudinn vegna syndarinnar, þannig hefir daudinn innþreyngt sér til allra manna, því þeir syndgudu allir.

Merk: a) Þad er mjøg hættulegt og heimskulegt ad skjóta á frest sínum undirbúníngi til daudans, vegna þess sú manneskja kannské sé úng eda med gódri heilsu og kénni sér einkis meins, því daudinn kippir mørgum burtu á besta aldri; svo veit heldur enginn, hvert daudinn muni koma hastarlega ad edur med addragandá,

enginn gétur heldur fyrirsagt, hvert hann muni fá færi á ad undirbúa sig, þegar hann á hér vid ad skilja, því færstir eru svo örugir á dauda-stundunni, ad þeir géti med alvörugéfni og stödugri umþenkíngu hugsad um sín sáluhjálpar-efni.

b) A sóttar-sænginni er tíminn ofnaumur til ad fá vidbjód á þeim löstum og hégóma elsku, sem optrutu syndaranum, medan hann var heill og ósjúkur, frá ad trúa á Jesúm Krist og elska hann, hugarfarid umbreytist ekki heldur af því, þó mann-eskjan, medan hún hástinn voflir yfir, fyllist upp af hrædslu og kvída fyrir eymd og kvölum alla eilífd; því vér sjáum allt of opt, ad þeir, sem med miklu hugar-ángri lofa bót og betrun á sóttarsænginni, snúa strax, sem þeir eru ordnir heilbrygdir aptur, til síns fyrra syndsamlega lifnadar, og sýna þar med, ad þeirra ángur hafi ekki komid af einlægu hjarta, og ad lystin til þess vonda, er af laungum vana ordin, svo rík í sálunni, ad hún gétur ekki ordid niedurkæfd, nema med lángvaranti stríti og baráttu.

c) Þar fyrir er rádlegast ad búa sig undir dandann frá úngra aldri, og

stríða strax á móti öllum íllum girndum, undir eins og þær taka til að hreifa sér, en kappkosta þar á móti, að komast með lifandi trú í sameiníngu við Krist sinn Endurlausnara, og fylgja hans eptirdæmi; því eins og ógudlegir forherðast meir og meir, svo þeir, með því að halda áfram í syndunum, hafa enga dygðar og gudhræðslu tilfinníngu, svo styrkjast hinir gudhræddu daglega með samverkandi náð heilags Anda, af að ydka sig sífeldlega í gudhræðslu, og þannig undirbúa handa sér frið og fögnud í samvitskunni, sem er sú stærsta farsæld í þessu lífi; en ógudlegir aptur á móti baka sér med löstum sínum stærstu kvöl og órósemi. Þegar dauðinn aðkémur, eru þeir gudhræddu hughraustir og ókvídnir, en hinir ógudlegu skélfast, og annaðhvert falla í örvæntíngu, ellegar med þánkaleysi sökkva nidur í forherdíngu.

§. 2. Sálin, sem er ódaudleg, fer strax, sem hún er skilin vid líkamann, til síns samastadar, annadhvert í eilífa gledi edur eilífar kvalir, eptir því, sem manneskjan hefir lifad í þessum heimi vel edur ílla.

Lúk. 23 43. Jesús sagdi vid ydrandi ræníngann á krossinum: Sannlega segi eg

þér: í dag skaltú vera með mér í Paradís. 2 Cor. 5, 8.

Jóh. 5, 24. Jesús sagði: Hverr, sem heyrir mín orð og trúir þeim, sem mig sendi, sá hefir eilíft líf og hann kémur ekki til fyriðæmíngarinnar, heldur hefir hann farið frá dauðanum til lífsins.

Lúk. 16, 22. 23. Jesús segir í eptirlíkíngunni: Sá fátæki dó og var borinn af Englum í faðm Abrahams. Hinn ríki dó líka og var greftraður, en sem hann upphóf sín augu í helvíti, var hann í kvölunum.

§. 3. Á efsta degi skal líkhaminn uppvekjast úr duptinu, og samtengjast aptur sálunni, verður hann þá óforgengilegur.

Jóh. 5, 28. 29. Jesús sagði: Sá tími mun koma, á hverjum allir þeir, sem í grøfunum eru, munu heyra Guðs Sonar raust, og þá munu þeir, sem gott hafa gjørt, upprísa til sælu, en hinir til fyriðæmíngar, sem íllt hafa aðhafst.

Post. Gb. 24, 15. Postulinn Páll sagði: Eg hefi þá von til Guðs, að á eptir muni koma upprísa framliðinna, bæði réttlátra og ránglátra.

1 Cor. 15, 42. Líkama þeirra, sem deya; verdur rotnanlegum nidursád, en hann mun upp aptur rísa óforrotnanlegur; honum verdur audvirdilegum nidursád, en hann mun upprísa vegsámlegur; honum verdur nidursád veikum, en hann mun upp aptur rísa kroptugur; náttúrlegum líkama verdur nidursád, en upp aptur mun rísa andlegur líkami.

§. 4. Þær manneskjur, sem verda lífs á jordunni þegar dómsdagur kémur, deya ad sønnu ekki, svo ad sál og líkhami skiljast ad, en þær munu samt umbreytast, svo ad þeirra forrotnanlegi líkhami verdur í augabragdi óforgengilegur; enginn manneskja veit hvenær þessi dagur muni koma.

1 Cor. 15, 51. 52. Sjá! eg segi ydur leyndardóm: vér munum ekki allir sofna, en allir munum vér umbreytast og þad skyndilega, á einu augabragdi, vid hinn sídasta lúdur hljóm; því lúdurinn mun gélla, og hinir framlidnu munu upprísa óforgengilegir, en vér munum umbreytast.

§. 5. Kristur mun med dýrdlegum hætti opinberlega dæma allar

manneskjur eptir uppriſuna, og auglýſa fyrir øllum: ad gudhræddir eru verdugir til ad lifa í vegſemd og føgnudi eiliflega; en ógudlegir þarémóti munu verda því ſtraffi undirkoſtadir, ſem þeirra íllverk hafa til unnid.

Poſt. Gb. 17, 31. Gud hefir tilſett viſſann dag á hverjum hann ætlar ad láta þann mann, ſem hann hefir þar til ſett, dæma rétt alla jardarinnar innbyggendur; þarum ſannfærir Gud alla med því, ad hann uppvakti þann mann frá daudum.

2 Cor. 5, 10. Vér egum allir ad opinberaſt fyrir Kriſts dómſtóli, ſvo ad hverr einn úr býtum beri eptir því, ſem hann hefir adhafſt í líkamans lífi, hvert ſem þad hefir verid gott edur íllt.

2 Theſs. 1, 7. 8. Þegar Drottinn Jeſús opinberaſt af himni med ſínum Engla her og logandi eldi, til ad hegna þeim, ſem ekki vildu adhyllaſt Gud og ſtraffa þá, er ekki vóru hlýdugir Evangelió vors Drottins Jeſú Kriſts.

Merk: Sérhverr ſála dæmiſt ſtrax eptir ad hún er farin út af líkhamanum, og verdur henni víſad annadhvert til

eilífrar gledi edur eilífra kvala. Ebr. 9, 27. En á sídasta degi, þegar sálirnar eru ad nýu ordnar samtengdar líkømunum, mun Kristur svo sem Kóngur og Herra samansafna þeim, svo hans réttvísi dómur verdi þeim øllum undir eins kunnur, til vitnisburdar um hans stjórnun án manngreinar álits og svo þeir megi sjálfir finna, ad þeim sé enginn órétt-ur gjørr. Matth. 25, 31—46. Róm. 2, 16.

§. 6. Eilíft líf er þad dýrdlega og sælufulla ástand, í hverju gudhræddir menn æfinlega lifa í gledilegustu sambúd med Jesú Kristi, gódu Englunum og øllum heiløgum, án þess ad áreitast lengur af nokkurri synd edur sorg, en njóta óumrædilegrar huggunar, fridar og fagnadar af ad skoda Guds dýrd, sem audsýnir sig í hans mørgu dásemdarverkum, þar þeir einnig lofa og vegsama Gud hverr med ødrum, og æfa sig í dygdinni og kjærleikanum, eptir Guds vilja.

Matth. 25, 34. Jesús mun segja vid þá: Komid híngad þér, blessadir af mín-

um Födur, eigniſt þad ríki, ſem ydur er fyribúid frá veraldarinnar upphafi.

Jóh. 17, 24. Jeſús ſagdi í bæninni til ſíns himneſka Födurs: Eg vil ad þeir, ſem þú gafſt mér, ſkuli vera hjá mér, hvar ſem eg er, ſvo þeir ſjái mína dýrd, ſem þú gafſt mér.

Hebr. 12, 22. Þér komid til borgar Guds lifanda, til þeirrar himneſku Jerúſalem, og til margfjölda margra þúſund Engla.

Opinb. b. 21, 4. Gud mun þerra öll tár af þeirra augum og daudinn mun ekki lengur vera til, ekki harmur né kveinan, né heldur pína mun lengur til vera.

Róm. 2, 10. Heidur, vegſemd og frid ſkal hverr ſá ödlaſt, ſem gott gjörir.

§. 7. Fyrirdæmingin, ſem annars kallaſt eilífur daudi, er þad kvalafullt og vonarlauſt áſtand, í hverju ógudlegir ſárlega kveljaſt, af þeirra nagandi ſamvirſku, og hvar þeir í hinna ógudleguſtu vondu anda og íllra ſálna ſambúd, finna til hriggileguſtu verkana af ſínum fyrri íllgjördum, þared þeirra drottnandi lyſtir, hverjum þeir þá ekki géta fullnægt, undir eins auka þeim kvöl og pínu.

Matth. 25, 41. Jesús mun segja til þeirra: Farid frá mér, þér bølvudu! í þann eilífa eld, sem fyribúinn er Djøflinum og hans árum.

Mark. 9, 48. Jesús sagdi: Þeirra ormur deyr ekki og þeirra eldur slokknar ekki.

Jóh. 3, 36. Hverr, sem ekki trúir Syninum, skal ekki sjá lífid, heldur varir Guds reidi yfir honum.

Róm. 2. 9. Hrellíngar og harmkvæli koma yfir ellra þeirra manna sálir, sem íllsku drýgja.

§. 8. Á sídasta degi mun vor heimur forgánga med øllum sínum gædum. En gudhræddir munu ætíd vera hjá Drottni og med þessari von skulum vér hughreysta hverr annann.

2 Pét. 3, 10. Dagur Drottins mun koma, sem þjófur á nóttu, á hverjum himnarnir munu med miklum gný forgánga, en høfudsképnurnar í eldi brádna og jørdin og þau verk, sem á henni eru, munu uppbrenna. 1 Thess. 4, 17. 18.

Gudi sé lof og dýrd ad eilífu, Amen!

Stutt

Agrip

af

Höfud=Lærdómum

kristilegra Trúarbragda.

1.

Einn einasti sannur Gud er til, sem hefir skapad heiminn, vidheldur og stjórnar honum til gagns og gledi öllum sínum lifandi sképnum, en sérílagi þeim skynsemdar=fullu til velferdar.

2.

Þessi Gud hefir allrastærstu eginlegleika og er sá allra full=

komnasti í makt, speki, gædsku, heilagleika og réttlæti.

3.

Heilög Ritníng, sem inniheldur Guds vilja og rádstöfun, ad svo miklu leiti, sem þau sérílagi eru manneskjunum vidkomandi, kénnir oss ad dýrka Gud, sem Födurinn, Soninn og þann heilaga Anda, er allir hafa eina Veru og sömu guddómlegu tign.

4.

Manneskjan var í upphafi, þegar Gud hafdi skapad hana, saklaus og gód, en hún spillti sér sjálfri, med því ad brjóta fríviljuglega móti Guds lögmáli; þar af vard hún syndug

og óhæfileg til að taka á móti þeirri sælu, sem Guð hafði henni ætlað.

5.

Jesús Kristur, sem er eingétinn Sonur þess himneska Föðurs, varð manneskja, svo hann gæti endurleyst syndugt mannkyn frá þeirri eymð, sem það hafði með syndinni steypt sér í. Hann sýndi mönnunum þar fyrir með sinni kénníngu, hvað Guð af sinni miskunarfullu elsku hefði álýktað um þeirra frelsun, útvegaði þeim aðgáng til hennar með sinni frívilјugu pínu og dauða og staðfesti líka með sinni upprisu og himnaför þá vissu, sem hann hafði géfið þeim um eilíft líf.

Nú stjórnar hann ollum heiminum ósamt Fodurnum með guddómlegri makt og veldi og ber sérílagi umhyggju fyrir sinna endurleystra eilífri sáluhjálp.

6.

Sá heilagi Andi leiðir oss með Krists lærdómi til apturhvarfs frá syndunum og til trúarinnar á Krist, svo vorar syndir verði oss fyrirgéfnar. Hann hjálpar oss einnig til betrunar og framfara í dygð og guðhræðslu, svo vér gétum orðið hluttakandi í þeirri sáluhjálp, sem Kristur hefir oss útvegað.

7.

Vor trú á Jesúm Krist, á að sýna hvert hún sé kroptug,

med því ad vér lifum eptir vorri skyldu bædi vid Gud, vid sjálfa oss og vid náúngann, eptir því, sem Gud og Kristur hafa skipad oss í heilagri Ritníngu.

8.

Gudi erum vér skyldugir um, ad tilbidja, óttast og elska hann, hlýda honum og reida oss á hann einann, lofa hann, þakka honum og ákalla hann, einnig taka oss vara fyri ollu því, sem í nokkurn máta strídir móti þeirri vyrdíngu, sem vér egum honum ad veita.

9.

Sjálfum oss erum vér skyldugir um, ad bera tilbærilega umhyggju bædi fyrir sálu vorri

og líkhama, sem og vorri tímanlegri velferd, en þó sérílagi gæta vor og varast allt íllt og syndsamlegt háttalag og vana, svo samvitskan hverki ofþýngist, né vér lídum tjón á vorri sönnu velferd; vér erum þarámót fullvíssir um Guds nád og getum ætíd med sonarlegu trúnadartrausti leitad hælis hjá honum, ef vér kappkostum ad verda gódar og dygdaudugar manneskjur eptir Jesú lærdómi og eptirdæmi.

10.

Náúnganum erum vér skyldugir um, ad elska hann eins og sjálfa oss og þess vegna vera ætíd reidubúnir til ad gjøra þad sama vid hann, sem vér

kjósa vildum, ad hann í líku tilfelli gjørdi vid oss; en aldrei taka oss nokkud þad fyrir høndur, sem í einhverri máta kynni ad skérda hans tímanlega eda eilífa velferd.

11.

Vér egum ad hafa Guds ord ydugleqa um hønd, þar þad er hid besta medal til vorrar upplýsingar og helgunar, líka egum vér yduglega ad vegsama og ákalla Gud, svo hugur vor þar med uppfyllist af elsku til Guds og laungun eptir ad gjøra hans vilja.

12.

Vér egum ad leggja allt kapp á ad vyrda mikils og halda vorn

Skírnar sáttmála, því med skírninni hefir Kristur látid gjøra oss ad limum sinnar kirkju og géfid oss rétt til sinna dýrmætu velgjørninga.

Í Kvøldmáltídar Sakramentinu gjørir Jésús Kristur oss hluttakandi í sínum líkama og blódi, til fullvissu um ad vorar syndir séu oss fyrirgéfnar, ef oss af hjarta ángrar, ad vér høfum drýgt þær og einsetjum oss ad láta oss fara fram med trúnni á hann í rádvendni og í vorum kristinndómi; þar fyrir egum ver líka ad brúka þetta Sakramenti med hjartanlegri andakt, eptir ad vér ádur høf-

um nákvæmlega og alvarlega prófað sjálfa oss.

13.

Guðhræddra sálir koma eptir dauðann til eilífs lífs og eilífrar sælu í samfélag með góðum öndum, hjá Kristi sínum Endurlausnara; en þá óguðlegir deya, fara þeir í samfélag vondra anda og hreppa þar kvalir og ángist, sem er maklegt straff fyrir þeirra íllgjörðir.

14.

Guðs alvísa ráðstafan hefir tilsett vissann dag, á hverjum þeir dauðu líkamir munu úr

sínu dupti uppvekjast og samtengjast þeirra sálum, þegar Kristur mun láta þá alla mæta opinberlega fyrir sínum Dómstóli, og þá forgengur sú veröld, sem nú er.

